

PROGRAMMA BEGROTING 2026

BELEIDSBEGROTING EN
FINANCIËLE BEGROTING 2026

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Aanbieding	4
Leeswijzer	6
Collegesamenstelling en portefeuillevverdeling	7
Begroting in één oogopslag.....	8
Financiële begroting in één oogopslag.....	9
Beleidsbegroting	13
1. Programmaplan	14
Uitgangspunten	14
Verplichte beleidsindicatoren	15
Programma 1 Besturen en diensten verlenen in een veilig Laren	19
Programma 2 Buitenruimte onderhouden in Laren	32
Programma 3 Duurzaam en prettig wonen in Laren	38
Programma 4 Sporten, ontwikkelen en leren in Laren.....	47
Programma 5 Meedoen in Laren.....	56
Programma 6 De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	65
2. Paragrafen	70
Lokale heffingen	71
Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	79
Onderhoud Kapitaalgoederen	96
Financiering	103
Bedrijfsvoering	107
Verbonden partijen	110
Grondbeleid.....	121
Wet open overheid.....	123
Financiële begroting.....	124
1. 3. Overzicht van baten en lasten	125
3.1 Meerjarenbegroting 2026-2029	125
3.2 Incidentele baten en lasten	127
3.3 Structurele mutaties reserves	128
3.4 Structureel en reëel evenwicht	129
3.5 Effecten na programmabegroting 2025	129
3.6 Ombuigingen 2026-2029	135
2. 4. Uiteenzetting financiële positie	137
4.1 Geprognosticeerde balans	137
4.3 Investeringsplanning 2026-2029	139
4.4 Staat van reserves 2026-2029	143
4.5 Staat van voorzieningen 2026-2029	147
4.6 EMU-saldo	150
Bijlagen.....	151
Baten en lasten per taakveld.....	152

Aanbieding

Samen toekomstvast: verder bouwen aan een financieel gezond en leefbaar Laren

Voor u ligt de begroting 2026 van de gemeente Laren. Een begroting waarin wij de balans houden tussen ambitie en realisme, om Laren niet alleen vandaag, maar ook in de toekomst leefbaar en financieel gezond te houden.

Stabiel vooruitkijken

De financiële situatie van onze gemeente is stabiel. Dit ondanks de schommelingen in de Algemene Uitkering, die ons dit jaar zorgvuldig heeft doen nadenken over mogelijke maatregelen om eventuele tekorten te voorkomen, zonder onze ambities en doelen los te laten.

Scherp aan de wind zeilen is ons motto: optimaal gebruik maken van de beschikbare middelen. Wij voeren hierover ook gesprekken binnen de BEL-organisatie, en met onze collega gemeenten in de regio inzake de samenwerkingsafspraken. Samen willen wij zoeken naar manieren om kosten te beheersen en tegelijkertijd de maatschappelijke opgaven die voor ons liggen goed te blijven uitvoeren.

De investeringen die wij voor de komende jaren voorzien, zijn in deze begroting verwerkt en dragen eraan bij dat Laren toekomstvast blijft. Daarmee maken wij onze belangrijkste doelen en beloftes uit het coalitieakkoord steeds meer tastbaar en zichtbaar. Daarnaast is het financieel meerjarenbeeld voor de jaren na dit college gunstig, waardoor een volgende coalitie zal kunnen starten met een gemeentekas die op orde is.

Investeren in onze leefomgeving

De kwaliteit van onze openbare ruimte en het groen in het dorp is de afgelopen jaren aantoonbaar verbeterd. In 2025 heeft de raad een besluit genomen over het gewenste kwaliteitsniveau. De noodzakelijke investeringen om dit te bereiken, zijn in de begroting opgenomen. Voor de wegen is de herinrichting van de Naarderstraat het grootste project in 2026. De middelen hiervoor maken onderdeel uit van het eerder vastgestelde wegenbeheersplan.

Onderwijs en huisvesting

We gaan in 2026 aan de slag om de huisvesting van alle vijf de basisscholen en Laar en Berg aan te passen aan de eisen van deze tijd. Met de vaststelling van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) is hiervoor een budget van € 34 miljoen beschikbaar gesteld. De komende tijd zetten wij dit plan om in uitvoering. De financiële consequenties zijn volledig in deze begroting verwerkt.

Wonen en verevening

Een betaalbaar en passend woningaanbod is van groot belang voor de toekomst van Laren. Hiervoor zijn middelen om sociale woningbouw te stimuleren noodzakelijk. In het najaar besluiten wij over de inrichting van een vereveningsfonds voor woningbouw die deze middelen zullen genereren. In 2026 verwachten wij de eerste ervaringen hiermee op te doen.

Sociaal domein: hogere lasten nu, verlichting in zicht

De financiële ontwikkelingen binnen het sociaal domein lichten wij u nader toe. Wij kregen na het publiceren van de Zomernota zicht op enkele negatieve kostenontwikkelingen, met als gevolg dat daar waar de meicirculaire nog een positief beeld liet zien, dit voordeel verdampte. Dit komt onder andere door de door de raad vastgestelde begroting van Gooi & Vecht die tot een bijstelling van onze begroting leidde.

Daarnaast hebben wij te maken met stijgende apparaatskosten bij de HBEL-organisatie, veroorzaakt door de nieuwe cao-afspraken en een hoger kostenaandeel voor Laren door de toename van cliënten en uitkeringsgerechtigden. Voorts nemen de uitgaven voor de Wmo en de Jeugdwet toe, zowel door indexatie van zorgcontracten en de wettelijke plicht tot een reële kostprijs als door een groeiend aantal cliënten, met name bij huishoudelijke hulp. Ook bij de Participatiewet stijgen de lasten door indexatie en een toenemend beroep op uitkeringen en bijzondere bijstand. Tot slot is een correctie doorgevoerd op subsidies, waarbij een inhaalslag in indexatie zichtbaar wordt.

Tegelijkertijd zijn er ook positieve perspectieven. De Commissie-Van Ark heeft middelen toegekend die bedoeld zijn om gemeenten te compenseren voor de gestegen kosten in de jeugdzorg. Deze gelden komen op enige termijn ook naar Laren. Bovendien biedt de nieuwe wet die vanaf 2027 een inkomensafhankelijke bijdrage

mogelijk maakt uitzicht op extra financiële ruimte, met naar verwachting positief effect op de begrotingen in de komende jaren.

Toekomstbestendige BEL-organisatie

In navolging op het programma VIBE heeft de raad in 2025 besloten om verder te investeren in de versterking van de BEL-organisatie. Dit is nodig om de kwaliteit en robuustheid te vergroten, met name op de onderdelen Control & Financiën en IT. Deze investeringen zijn in de begroting opgenomen en dragen bij aan een toekomstbestendige ambtelijke organisatie.

Onze inkomsten verantwoord inzetten

De inkomsten uit de Onroerendezaakbelasting (OZB) voor niet-woningen zijn geharmoniseerd met de tarieven in Blaricum. Dat levert extra inkomsten op, die in deze begroting zijn verwerkt. Een aanzienlijk deel van deze inkomsten – circa 10% – vloeit rechtstreeks terug naar de ondernemers in de vorm van een bijdrage aan Bijzonder Laren. Zo krijgen ondernemers ruimte om zelf te investeren in de vitaliteit en aantrekkelijkheid van het dorp.

Ontwikkeling leges en kostendekkendheid

Voor 2026 zijn de legestarieven voor omgevingsvergunningen geactualiseerd op basis van de verwachte bouwplannen en overige aanvragen. Het aanzienlijke aantal voorziene nieuwbouwprojecten resulteert in een toename van de baten met circa 20% ten opzichte van 2025. Hiermee wordt bereikt dat de geraamde legesopbrengsten in 2026 meer dan 62% van de kosten dekken, wat bijdraagt aan een versterkte mate van kostendekkendheid.

Tot slot

Met deze begroting bouwen wij voort op onze ambities waar te maken en tegelijkertijd de financiële basis van Laren te versterken. Wij investeren gericht in de leefbaarheid en in de voorzieningen van ons dorp. Daarmee hebben wij vertrouwen in Laren en haar toekomst. Voor onszelf én voor de generaties die na ons komen.

Namens het college van Burgemeester & Wethouders Laren,
Jan van Midden
Wethouder Financiën

Leeswijzer

De programmabegroting 2026 bestaat uit de begroting in één oogopslag, de beleidsbegroting en de financiële begroting. Hieronder worden de verschillende onderdelen van de programmabegroting kort beschreven.

- Begroting in één oogopslag
Bij de begroting in één oogopslag is op hoofdlijnen inzicht in de financiële positie van de gemeente gegeven voor de komende jaren. Daarnaast wordt een beeld gegeven van de **belangrijkste inkomsten en uitgaven** van de gemeente.
- Programmaplan
Het programmaplan is het **hart van de begroting**. Hierin doet het college voorstellen voor de prioriteiten en activiteiten in 2026.
Elk van de thematische programma's begint met een korte inleiding waarin de belangrijkste onderdelen en partners worden beschreven. Daarna staat er een overzicht van de doelstellingen voor de komende vier jaar, met daaronder de activiteiten die in 2026 zijn gepland.
Tot slot wordt het totaal aan baten en lasten weergegeven, gevolgd door een tabel met de wijzigingen ten opzichte van eerdere jaren. In sommige programma's zijn ook de (wettelijke verplichte) beleidsindicatoren opgenomen.
Daarachter zijn verschillende (vaak verplichte) blokken opgenomen, die meer inzicht geven in de financiële positie van de gemeente en de onderliggende cijfers.
- Paragrafen
In de paragrafen worden de onderwerpen behandeld die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente Laren.
- Financiële begroting
Het overzicht van de baten en lasten bestaat uit de meerjarenraming 2026-2029 waarmee inzicht wordt gegeven van de totale baten en lasten per programma. Ook staat hier de analyse van het structureel en reëel evenwicht van de begroting.
- Uiteenzetting van de financiële positie
Dit onderdeel bestaat uit de meerjarige geprognosticeerde balans, de investeringsplanning, een overzicht van de reserves en voorzieningen en tot slot het overzicht van het EMU-saldo.
- Bijlagen
De bijlagen bestaan uit het overzicht van de taakvelden en de toelichting op de algemene uitkering. Daarnaast de investeringsplanning en een overzicht van de wettelijk verplichte beleidsindicatoren.

Voor het begrip van de begroting is het belangrijk deze technische punten voor ogen te houden:

- Toelichting bij **systematiek Dienstverleningsovereenkomst (DVO)** met de BEL. De dienstverleningsovereenkomst 2026 is nu verwerkt in de begroting 2026 Laren. Tenzij anders vermeld zijn alle bedragen in euro's en **afgerond op hele getallen**. Door deze afronding kan een optelverschil ontstaan.
- Duiding '**resultaat**' in de financiële tabellen:

Bedrag +:	resultaat is negatief (verlies)	méér uitgaven of minder inkomsten dan begroot
Bedrag -:	resultaat is positief (winst)	minder uitgaven of méér inkomsten dan begroot

Collegesamenstelling en portefeuillevverdeling

Het college van burgemeester en wethouders (B&W) is het dagelijks bestuur van de gemeente. De burgemeester en de wethouders zijn verantwoordelijk voor de uit te voeren bestuurlijke taken en hebben ieder een eigen portefeuille die is gekoppeld aan de verschillende programma's in de begroting.

Burgemeester J. (Joan) de Zwart

Algemene bestuurlijke zaken, kabinetszaken
Openbare orde en veiligheid
Evenementen- en horecavergunningen
Kunst en cultuur
Burgerzaken
ICT & informatieveiligheid

Wethouder J.G. (Jan) van Midden

De heer J.G. (Jan) van Midden is 1e locoburgemeester.

Financiën, waaronder belastingen en subsidiebeleid
Openbare ruimte en groen, waaronder riolering
Toezicht en handhaving
Sport
Grondzaken en vastgoed
Project uitvoering centrumvisie (i.s.m. wethouder De Groot)
Project onderwijshuisvesting (i.s.m. wethouder De Groot)

Wethouder N. (Niels) Rood.

De heer N. (Niels) Rood is 2e locoburgemeester.

Ruimtelijke ontwikkeling, waaronder omgevingswet
Verkeer en vervoer
Wonen en Volkshuisvesting
Inwonersbetrokkenheid en bestuurlijke vernieuwing
Brinkhuis, inclusief bibliotheek
Monumenten
Vergunningen
Huisvesting vluchtelingen en asielketen
Project Crailo

Wethouder F.K. (Flip) de Groot

De heer F.K. (Flip) de Groot is 3e locoburgemeester.

Economische zaken, toerisme en evenementenbeleid
Milieu & duurzaamheid
WMO, jeugd, welzijn
Volksgezondheid
Onderwijs
Project uitvoering centrumvisie (i.s.m. wethouder Van Midden)
Project onderwijshuisvesting (i.s.m. wethouder Van Midden)

Begroting in één oogopslag

Financiële begroting in één oogopslag

Meerjaren perspectief

De begroting 2026 heeft een nadelig saldo van circa 0,692 miljoen euro. Dit resultaat is een optelling van de huidige meerjarenbegroting zoals opgenomen in de programmabegroting 2025 (1,11 miljoen negatief), de effecten van het collegeprogramma en tot slot de nieuwe mutaties die zijn toegelicht in dit nieuwe begrotingsdocument. Het negatieve saldo 2026 komt hoofdzakelijk door de forse incidentele kostentoeename, deze incidentele posten hebben echter geen invloed op het structurele begrotingssaldo.

Meerjarenperspectief 2026-2029*	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Meerjarenbegroting 2025-2028	1.111.788	792.326	640.711	640.711
Meicirculaire 2025	-1.592.000	-1.373.000	-1.212.000	-1.407.000
Ontwikkelingen 2026 - 2029	1.172.325	571.495	379.563	484.726
Meerjarenperspectief 2026-2029	692.113	-9.179	-191.726	-281.563

(-) bedragen betreffen in bovenstaand overzicht een voordeel/toename

Ombuigingen

Als college zien we mogelijkheden om ook naar de toekomst toe voor Laren de juiste keuzes te maken, we volgen hierin het advies van de VNG en hebben ombuigingsmogelijkheden in kaart gebracht en verwerkt in de voorliggende begroting. In hoofdstuk 3.6 zijn de verwerkte ombuigingsvoorstellen weergegeven die de meerjarenbegroting 2026-2029 in positieve zin beïnvloeden.

Ontwikkelingen 2026-2029

Hieronder zijn de ontwikkelingen die een grote financiële impact hebben op de begroting 2026-2029 kort toegelicht.

Meicirculaire 2025

In de begroting 2026 zijn de ontwikkelingen uit de meicirculaire 2025 verwerkt. In de meicirculaire is een nieuwe raming voor het volume accres 2025 en verder opgenomen. Deze raming is gebaseerd op de actuele raming van de ontwikkeling van het BBP door het Centraal Planbureau (CPB). Voor de jaren 2025 tot en met 2029 is de raming opwaarts bijgesteld. Daarnaast zijn er diverse taakmutaties opgenomen waaronder extra middelen gemeenten en Jeugd en uitstel vervanging abonnementstarief Wmo. In de raadsinformatiebrief van mei 2025 is de volledige inhoud van de meicirculaire teruglezen. In onderstaand overzicht is meerjarig het verloop van het gemeentefonds weergegeven.

Omschrijving	2026	2027	2028	2029
Beginstand gemeentefonds *	17.580	17.881	18.141	18.379
Meicirculaire 2025	1.592	1.373	1.212	1.407
Totaal	19.172	19.254	19.353	19.786

Totale inkomsten algemene uitkering na decembercirculaire 2024

OZB niet-woningen conform tarief Blaricum

De inkomsten uit de Onroerendezaakbelasting (OZB) voor niet-woningen zijn geharmoniseerd met de tarieven in Blaricum. Een aanzienlijk deel van deze inkomsten – circa 10% – vloeit rechtstreeks terug naar de ondernemers in de vorm van een bijdrage aan Bijzonder Laren. Zo krijgen ondernemers ruimte om zelf te investeren in de vitaliteit en aantrekkelijkheid van het dorp (0,737 miljoen positief).

Actualisatie OZB

De baten uit de onroerendezaakbelasting nemen in 2026 toe door areaaluitbreiding, waardestijging en de indexatie van de tarieven met 3% (0,1 miljoen positief).

Bijstelling leges omgevingsvergunning

Voor 2026 zijn de legestarieven voor omgevingsvergunningen geactualiseerd op basis van de verwachte bouwplannen en overige aanvragen (0,113 miljoen positief)

Actualisatie leges riool 2026 - 2029

Uitgangspunt 100% kostendekkend tarief (0,267 miljoen positief)

Onderwijs huisvestingsplannen

Vrijval budgetten (0,180 miljoen)

Dienstverleningsovereenkomst BEL Combinatie 2026

De bijdrage aan de BEL Combinatie is gestegen. Zoals opgenomen in de begroting 2026 van de BEL Combinatie is de bijdrage voor Laren gestegen van circa 9,8 miljoen in 2026 naar afgerond 10,7 miljoen. In het BEL-bestuur (september-2025) is besloten om de reeds vastgestelde programmabegroting van de BEL Combinatie aan te passen en de bijdrage voor alle drie BEL gemeenten naar beneden bij te stellen. Voor Laren daalt de bijdrage in 2026 naar 10,6 miljoen euro.

Sociaal domein

Reguliere indexatie, herverdeling aantal gebruikers ambulante zorg en (zie ook product 5.2, 5.3 en 5.4) (0,434 miljoen).

Integraal huisvestingsplan (IHP)

Uitwerking reeds genomen raadsbesluit (0,325 miljoen)

Hogere energielasten De Biezem

De verwachting is dat de energiekosten zullen stijgen i.v.m. het aflopen van het huidige vaste energiecontract (0,215 miljoen).

Loon- & prijscompensatie

De jaarlijkse loon- en prijscompensatie van de gemeente bedraagt totaal 0,156 miljoen euro. De prijsstijging is conform het in de kadernota vastgestelde indexeringspercentage van 3% (totaal 0,094 miljoen). Het overige deel (0,062 miljoen) betreft de loonstijging van ambtenaren, college- en raadsleden en is conform CAO.

Actualisatie investeringen 2026 - 2029

De investeringsplanning is geactualiseerd waardoor investeringen in tijd zijn doorgeschoven. Dit leidt in 2026 tot lagere kapitaallasten van totaal 0,474 miljoen. Vanaf 2029 nemen de kapitaallasten weer toe i.v.m. het toevoegen van nieuwe investeringen.

Regio Gooi en Vechtstreek

De jaarlijkse bijdrage stijgt met circa 0,202 miljoen. De Regio Gooi en Vechtstreek voert diverse taken uit zoals zorg- en veiligheid, afvalinzameling, leerlingenvervoer, economische ontwikkeling en openbare gezondheidszorg (GGD). De kostenstijgingen zijn verspreid over de programma's 1, 2, 3, en 5. Omdat de kostenstijging voor de GAD wordt gedekt door de afvalstoffenheffing, is de uiteindelijke stijging ten laste van het resultaat 0,166 miljoen.

Actualisatie treasury

De rentelasten zijn geactualiseerd als gevolg van de geplande investeringen zoals het IHP (0,2 miljoen).

IBOR

De huidige bestekken voor het onderhoud aan de openbare ruimte lopen 31 december 2025 af. Inmiddels zijn de besprekingen met de betreffende aannemers naar tevredenheid afgerond en zijn de financiële consequenties opgenomen (0,185 miljoen)

Overige ontwikkelingen

De overige ontwikkelingen (> 25.000,-) zijn op programmaniveau toegelicht.

Structureel en reëel evenwicht

De begroting dient structureel en reëel in evenwicht te zijn (art. 189 Gemeentewet). Een begroting is structureel sluitend wanneer de structurele en éénmalige uitgaven in evenwicht zijn met de daar tegenover staande structurele en éénmalige inkomsten. De gemeenteraad ziet erop toe dat de begroting in evenwicht is en kan hiervan afwijken indien aannemelijk is dat het evenwicht in de begroting de eerstvolgende jaren tot

stand zal worden gebracht. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans groot zijn dat er op termijn een begrotingstekort ontstaat.

Het structureel begrotingsevenwicht wordt berekend door de totale lasten en baten te verminderen met de incidentele lasten en baten. Het saldo dat over blijft moet op termijn positief zijn (de structurele baten zijn dan groter dan de structurele lasten). De begrotingsjaren 2026-2029 zijn structureel sluitend.

Berekening structureel begrotingssaldo	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Geraamd resultaat (na mutatie reserves)	692.113	-9.179	-191.726	-281.563
Incidentele lasten (-/-)	-1.218.168	-126.000	-32.080	-
Incidentele baten (+)	-	-	-	-
Incidentele toevoegingen reserves (-/-)	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen reserves (+)	26.500	14.181	-	-
Structureel saldo begroting	-499.555	-120.998	-223.806	-281.563
Structureel evenwicht?	Ja	Ja	Ja	Ja

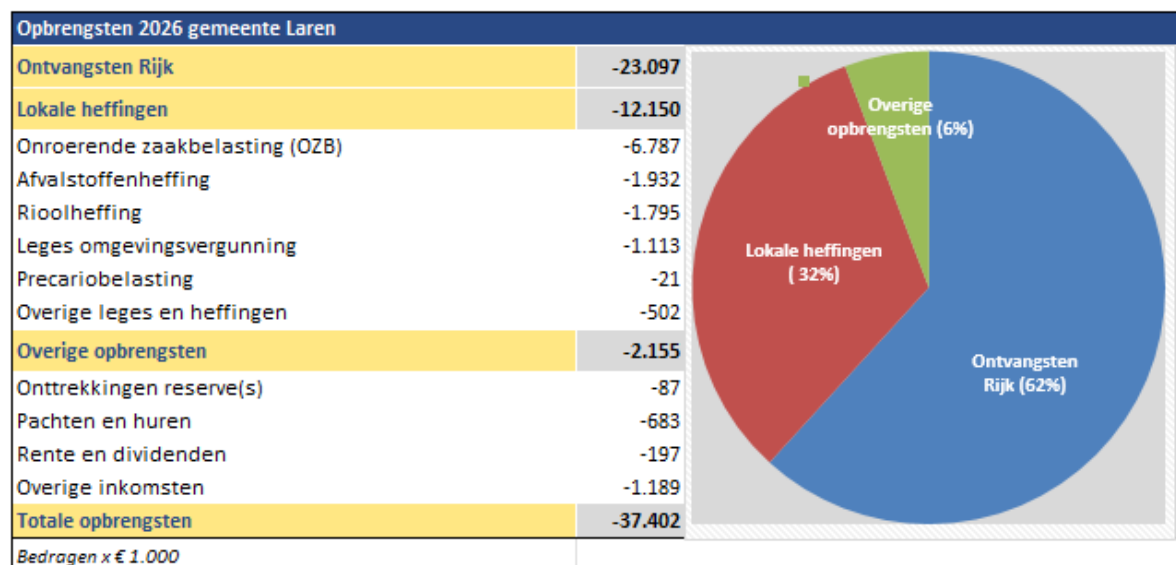
Opbrengsten en kosten

Opbrengsten

De totale opbrengsten (baten) van de gemeente Laren bedragen ruim 37,4 miljoen euro. Voor een groot deel van de opbrengsten mag de gemeente zelf bepalen waar zij het geld aan uitgeeft. Dit zijn de vrij besteedbare middelen die bestaan uit de gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering uit het gemeentefonds en de overige eigen inkomsten.

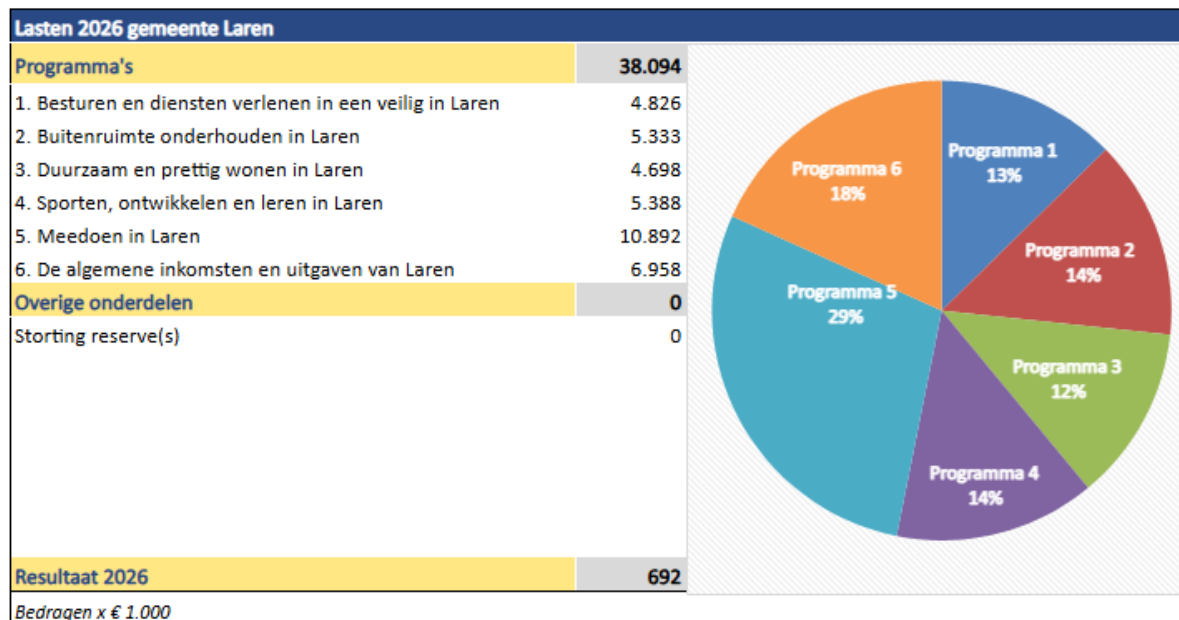
Daarnaast ligt voor een deel van de opbrengsten vast waar de gemeente het geld aan uit moet geven. Daarvan is sprake bij de heffingen die bedoeld zijn om bepaalde gemeentelijke taken van te kunnen betalen. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing, de afvalstoffenheffing maar ook de leges voor paspoorten en rijbewijzen. De heffingen mogen niet meer opbrengen dan de taken kosten, oftewel de gemeente mag hier geen winst op maken.

Zoals hieronder te zien bestaat het grootste deel van de inkomsten in 2026 uit de ontvangsten van het Rijk (62%) en komen uit het gemeentefonds. De overige ontvangsten vanuit het Rijk betreft grotendeels geld voor specifieke doeluitkeringen en de bijstandsverlening. De overige inkomsten bedragen zo'n 6% van de totale inkomsten. De overige inkomsten bestaan met name uit de incidentele opbrengsten zoals de verkoop gronden en verkregen aflossingen op verstrekte zekerheidshypotheek. Ten slotte zijn de lokale waaronder de OZB-inkomsten een groot deel van de inkomsten in 2026 (32%).

Kosten

De totale kosten (lasten) van de gemeente Laren bedragen 38,094 miljoen euro. De uitgaven zijn zeer divers en bestaan bijvoorbeeld uit groenonderhoud, afschrijving van investeringen, subsidies en bijdragen, salariskosten en de kosten van de uitvoeringsorganisatie (BEL Combinatie). In het overzicht van de uitgaven zijn per programma de totale kosten gepresenteerd.

De meeste uitgaven vinden plaats binnen het programma "Meedoen in Laren" (29%). Tot het programma "Meedoen in Laren" behoort alles wat te maken heeft met zorg en ondersteuning van inwoners met een hulpvraag. Daarbij gaat het om jongeren, ouderen, mensen met een beperking (fysiek, verstandelijk of psychisch) en mensen die moeilijk aan werk kunnen komen of die werkloos zijn geworden. Ook binnen het programma "De algemene inkomsten en uitgaven van Laren" vinden relatief veel uitgaven plaats (18%). Dit betreft voor het merendeel de uitvoeringskosten van de BEL Combinatie. Voor een gedetailleerd overzicht van alle gemeentelijke uitgaven per programma (taakveldniveau) wordt verwezen naar de bijlagen.

Beleidsbegroting

1. Programmaplan

Uitgangspunten

Uitkering gemeentefonds

In de raming is de algemene uitkering tot en met de Meicirculaire 2025 van het gemeentefonds verwerkt.

Financiële ontwikkelingen (>€ 25.000,-)

Voor alle drie de BEL-gemeenten zijn de financiële ontwikkelingen boven de € 25.000,- toegelicht.

Salarissen

De salarissen zijn conform CAO verwerkt. In onderstaand overzicht is een korte samenvatting van de procentuele stijging weergegeven.

Ambtelijke organisatie (cao-akkoord 2025):

- Stijging 2% vanaf april 2025 (cao)
- Stijging 1,85% vanaf oktober 2024 (cao)
- Stijging 1,25% vanaf juli 2026 (cao)

College van B&W en gemeenteraad (Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers):

- Stijging 5,0% vanaf 1 januari 2025
- 2026 en verder: nullijn

Inflatiecorrectie 2026

Deze is berekend op 3%.

OZB verhoging

De OZB is een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente waarmee algemene uitgaven gefinancierd kunnen worden. In de berekening van het ozb-tarief voor 2026 is rekening gehouden met de verwachte waardeontwikkeling van woningen (+7%) en niet-woningen (0%). De inflatiecorrectie is 3 procent. Doordat de inflatie lager is dan de waardeverhoging, betekent dit voor de woningen een tariefsverlaging.

Verplichte beleidsindicatoren

Taakveld 0 Bestuur en ondersteuning

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
1	-	0.0	Formatie	0,6	1,35	0,26			Eigen gegevens
2	-	0.0	Bezetting	0,58	1,31	0,20			Eigen gegevens
3	-	0.0	Apparaatskosten	€ 450	532	537			Eigen gegevens
4	-	0.0	Externe inhuur	12,0%	6%	13%			Eigen gegevens
5	-	0.0	Overhead	16,0%	16%	16%			Eigen gegevens

Toelichting beleidsindicatoren

- 1 Het aantal fte per 1.000 inwoners.
- 2 De bezetting in aantal fte per 1.000 inwoners.
- 3 De apparaatskosten per inwoner.
- 4 De kosten van externe inhuur als % van het totaal van de loonsom en de totale kosten van inhuur externen.
- 5 Percentage van de totale lasten.

Taakveld 1 Veiligheid

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
6	3.1	1.2	Verwijzingen Halt per 1.000 jongeren	3,0	6,0	5,2	9,0	2024	Stichting Halt
8	3.1	1.2	Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	0,0	0	0,9	0,8	2024	CBS - diefstallen
9	3.1	1.2	Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	1,6	1,5	3,1	2,6	2024	CBS - criminaliteit
10	3.1	1.2	Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	2,4	1,0	3,9	1,1	2024	CBS - diefstallen
11	3.1	1.2	Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	3,9	2,6	6,1	3,6	2024	CBS - criminaliteit

Toelichting beleidsindicatoren

- Het aantal verwijzingen naar Halt per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straft. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongeren en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
- 6
 - 8 Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
 - 9 Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).
 - 10 Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.
Het aantal vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel, worden deze 2 delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
 - 11

Taakveld 3- Economie

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
14	10	3.1	Functiemenging in percentage	45,6%	48,1%	47,2%	49,8%	2023	CBS-BAG/LISA

16	10	3.1	Vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners	237,1	256,2	292,1	187,3	2023	LISA
----	----	-----	--	-------	-------	-------	-------	------	------

Toelichting beleidsindicatoren

- 14 De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
- 16 Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Taakveld 4 - Onderwijs

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
17	5.4	4.3	Absoluut verzuim	0	0	4,1	8,5	2024	DUO / Ingrado
18	5.4	4.3	Relatief verzuim	29,0	49,0	25,0	21,0	2024	DUO / Ingrado
19	5.4	4.3	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	1,3%	1,7%	2,1%	1,8%	2024	DUO / Ingrado

Toelichting beleidsindicatoren

- 17 Het aantal leerplichtigen of kwalificatieplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school of instelling, per 1.000 leerlingen. Periode aanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017-2018'.
- 18 Een jongere staat wel ingeschreven op een school, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. Periodeaanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017-2018'. Per 1.000 leerlingen.
- 19 Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Periode aanduiding '2018' staat voor schooljaar '2017-2018'.

Taakveld 5 - Sport, cultuur en recreatie

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
20	6.2	5.1	Percentage niet-wekelijkse sporters	36,5%	36,0%	30,6%	44,1%	2024	CBS/RIVM

Toelichting beleidsindicatoren

- 20 Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder.
Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens 1 x per week aan sport doet.

Taakveld 6 - Sociaal Domein

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
21	7.3	6.5	Banen	644,1	641,3	793,4	708,1	2023	LISA
23	7.3	6.3	Kinderen in uitkeringsgezin	3%	3%	2%	6%	2022	CBS - jeugd
24	7.3	6.3	Netto arbeidsparticipatie	71,9%	75,0%	69,7%	73,8%	2024	CBS - arbeidsdeelname
26	7.3	6.3	Percentage werkloze jongeren	x	x	x	1%	2022	CBS - jeugd
27	7.3	6.3	Personen met een bijstandsuitkering*	154,4	166,3	161,8	176	2024	CBS - participatiewet
28	7.3	6.3	Lopende re-integratievoorzieningen*	113,3	116,2	99,8	156,6	2024	CBS - participatiewet
29	7.3	6.7 2	Jongeren met jeugdhulp	12,5%	12,2%	14,3%	13,1%	2024	CBS - jeugd
30	7.4	6.7 2	Jongeren met jeugdbescherming	x	1,0%	0,4%	0,9%	2024	CBS - jeugd

31	7.4	6.7 2	Jongeren met jeugdreclassering	x	x	x	0,4%	2024	CBS - jeugd
32	7.3	6.7 1	Clënten met een maatwerkarrangement WMO*	500	500	710	669	2024	CBS - mon.SD/WMO

* eenheidsmaatstaf gewijzigd van 1.000 inwoners naar nu 10.000 inwoners.

Toelichting beleidsindicatoren

- 21 Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar. Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten.
- Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal 1 lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens o.g.v. de Wet werk en bijstand (tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 verstaan.
- 23
- 24 Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de potentiële beroepsbevolking.
- 26 Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.
- Het aantal personen met een uitkering o.g.v. de Wet werk en bijstand (t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
- 27
- 28 Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
- Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere of opvoedingsproblemen van de ouders.
- 29
- Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een
- 30 gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.
- Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 t/m 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringsmedewerker om te voorkomen dat hij/zij opnieuw de fout ingaat. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.
- 31
- Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.
- 32

Taakveld 7 - Volksgezondheid en milieu

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
33	9	7.3	Omvang huishoudelijk restafval	146	118	146	106	2023	CBS - stat.hh afval
34	9	7.0	Percentage hernieuwbare elektriciteit	11,8%	41,6%	6,2%	45,7%	2022	RWS - klimaatmon.

Toelichting beleidsindicatoren

- 33 Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval (kg. per inwoner).
- 34 Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Taakveld 8 - Vhrosv

#	Doel	TV	Naam indicator	Blaricum	Eemnes	Laren	Nederland	Meet-moment	Bron
35	8	8.3	WOZ-waarde woningen	€ 910	€ 540	€ 930	€ 430	2025	CBS - stat.WOZ
36	8	8.3	Nieuwbouw woningen	0,9	14,9	5,6	8,6	2024	BAG-ABFresearch
37	8	8.3	Demografische druk	98,0%	79,8%	113,0%	82,0%	2025	CBS - stat.bevolking
38	8	8.0	Woonlasten éénpersoonshuishouden	€ 1.426	€ 1.070	€ 1.498	€ 996	2025	COELO
39	8	8.0	Woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 1.635	€ 1.558	€ 1.761	€ 1.091	2025	COELO

Toelichting beleidsindicatoren

- 35 De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
- 36 Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
- 37 De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
- 38 Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
- 39 Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Programma 1 Besturen en diensten verlenen in een veilig Laren

Visie

We streven naar 100% digitale dienstverlening met oog voor de inwoners die dat niet kunnen. Vanuit onze missie dat we dichtbij onze inwoners staan is onze visie dat we juist die producten digitaal aan moeten bieden waarvan inwoners vinden dat ze dit zelfstandig moeten kunnen aanvragen.

Dienstverlening op locatie(s) of zelfs bij mensen thuis zou een optie kunnen zijn, ook voor diegene die geen digitale middelen hebben of niet in staat zijn hiermee te werken.

We leggen de lat voor onze dienstverlening hoog. De kernwoorden hierbij zijn: transparant, verbindend, ondersteunend, eenvoudig en betrouwbaar. We meten onze resultaten aan de hand van landelijke kwaliteits- en servicenormen. Denk aan “Waar staat je gemeente” en het VNG- kwaliteitshandvest. Het taalgebruik dient begrijpelijk te zijn voor alle inwoners.

Openbare orde en veiligheid/Boa's

De veiligheid van onze gemeente is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van inwoners, ondernemers, politie en de gemeente. Samen kunnen we ervoor zorgen dat het in onze gemeente veilig blijft om te wonen, werken, ondernemen, recreëren en verblijven. Als er toch ergens onveilige situaties ontstaan dan pakken we dat direct op. Of het nu op straat is of achter de voordeur, online of offline.

Tegelijkertijd groeit en bloeit onze gemeente. Daarom investeren we fors in veiligheid. We zetten in op een verbeterd veiligheidsgevoel via preventie en het aanpakken van problemen. Waar nodig treden we handhavend op. De gemeente werkt hiervoor intensief samen met politie, Openbaar Ministerie, brandweer, Versa, woningcorporaties en vele andere partners. We werken integraal, in de zin dat ons beleid zich richt op het sociale-, fysieke- en het veiligheidsdomein. Ook werken we verder aan de resultaatgerichte inzet van onze handhavers onder andere door het bijhouden van een hotspotlijst waardoor we op de hottimes (tijdstip) op de hotspots (locatie) aanwezig kunnen zijn.

Een deel van het programma wordt door de Veiligheidsregio uitgevoerd en omvat de kosten van brandweer en crisisbeheersing. Ook de lokale inzet voor de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) valt hieronder.

Product 1.1 Burgerzaken en dienstverlening

Speerpunten:

We voeren het Programma Dienstverlening uit. Steeds meer diensten en producten zullen digitaal worden aangeboden. Insteek is: digitaal waar het kan maatwerk daar waar nodig. In 2026 zullen we nog meer onze hoofd processen efficiënter en meer digitaal maken waar dat kan.

Voor team publiek gelden de volgende speerpunten/ ontwikkelingen in 2026:

- We gaan meer samenwerken met Huizen en Baarn voor het proces leegstand.
- Via de website berichten we over de resultaten van onze servicenormen.
- We werken de Hostmanship-filosofie verder uit om zo onze klantvriendelijke dienstverlening te vergroten.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
1.1.1	Verbeteren van de dienstverlening en communicatie met de bewoners.	1.1.1.1	We willen een goede communicatie met bewoners en ondernemers. We zijn goed bereikbaar en beschikbaar, en monitoren dat ook. Medewerkers zijn in staat om de vraag achter de vraag te destilleren in contact met de inwoner. We gaan meer focus leggen op het schrijven van goede e-mails.
		1.1.1.2	We willen de kwaliteit van onze dienstverlening blijven verbeteren via diverse kanalen, met als leidraad het handvest overheid-burger. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het moet. Medewerkers weten de benodigde informatie te vinden en verbeterpunten te signaleren. Een onderdeel daarvan is het opleiden van de medewerkers Frontoffice en het vormen van werkgroepen die bestaande procedures blijven toetsen aan efficiëntie waar kan digitaal.
		1.1.1.3	We gaan steeds meer gebruik maken van de Hostmanship-filosofie. We werken de begrippen meer uit en toetsen die aan de bestaande procedures. Om zo onze klantvriendelijke dienstverlening te vergroten.
		1.1.1.4	De gemeente behoort adequaat, consequent en correct zaken af te handelen. Hiervoor zijn servicenormen ontwikkeld die vanaf 2022 gerapporteerd worden aan het Management Team en aan de Raad bij de zomernota en bij de jaarstukken. Communicatie, informatie en data zijn betrouwbaar, transparant en begrijpelijk. De uitkomsten van de meetwaardes service normen en MOR meldingen zijn een toets en sturingselement voor onze dienstverlening. We gaan onze inzet communiceren middels een infographic.
		1.1.1.5	We passen ons taalgebruik aan naar begrijpelijk, formulieren worden simpeler en begrijpelijk gemaakt via het project "Communiceren met impact". We blijven onze brieven en andere communicatie periodiek toetsen op het B1 niveau.
1.1.2	Data in de Basisregistratie Personen (BRP) is structureel van hoge kwaliteit.	1.1.2.1	Maandelijks wordt de BRP onderworpen aan een wettelijk verplichte controle vanuit de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) en waar nodig verbeterd.
		1.1.2.2	Jaarlijks worden de BRP en het reisdocumenten uitvoeringsproces onderworpen aan een zelfevaluatie.

			Inhoud, proces en privacy worden gecontroleerd en geactualiseerd. We zorgen voor kennisoverdracht bij de medewerkers en bieden ruimte voor vakinhoudelijke trainingen.
		1.1.2.3	We ontwikkelen een aanpak voor identiteitsfraude, ter voorkoming van het gebruik van de identiteit van een inwoner door criminelen. We gebruiken onze apparatuur daarvoor dagelijks en hebben met regelmaat trainingen over dit onderwerp.
		1.1.2.4	We gaan de directe samenwerking aan met Huizen en Baarn in het project leegstand en daaraan gekoppeld adresonderzoeken, om onze processen nog efficiënter te maken.
1.1.3	Het digitaliseren van producten (daar waar mogelijk) verbeteren.	1.1.3.1	De mogelijkheden van IBurgerzaken worden gemonitord, om de digitale dienstverlening te blijven bevorderen.

Beleidsindicatoren

Indicatoren *) Publiek en Dienstverlening	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
De klanttevredenheid is stabiel of neemt bij voorkeur jaarlijks toe.	7,0	7,0	7,0
Als u ons belt, staan wij u binnen 30 seconden te woord.	77%	75%	75%
U wordt maximaal 2 keer doorverbonden. Als de betreffende medewerker niet direct telefonisch bereikbaar is, wordt een terugbelafsprake gemaakt die wordt nagekomen binnen 2 werkdagen.	81%	100%	100%
Aan onze balie hoeft u gemiddeld niet langer dan 5 minuten te wachten.	100%	100%	100%
Digitaal bestelde en betaalde producten ontvangt u binnen 5 werkdagen	nmb	90%	90%
Binnen 2 weken na ontvangst van uw melding over het onderhoud van de openbare ruimte melden wij wat er gebeurd is met uw melding.	89%	95%	95%

Product 1.2 Bestuurszaken

Speerpunten:

Met de implementatie van het participatiebeleid in 2025 zijn belangrijke stappen gezet om inwonersparticipatie steviger te verankeren in ons gemeentelijk handelen. Zo hebben we bij de totstandkoming van zowel de Verkeersvisie als de Omgevingsvisie inwoners nadrukkelijk betrokken. Daarmee is de basis gelegd voor beleid dat niet alleen vanuit het gemeentelijk bestuur, maar vooral samen met de samenleving vorm krijgt. In 2026 bouwen we hierop voort. We willen de dialoog met onze inwoners verder verdiepen en participatie in een vroegtijdig stadium nog vanzelfsprekender maken bij de ontwikkeling van plannen en projecten. De gemeente zet daarbij passende participatie- en communicatievormen in zoals het online participatie platform 'Ons Laren.nl', buurtbezoeken en thematafels. Zo kunnen inwoners hun kennis, ervaring en ideeën optimaal inbrengen. Op die manier verkleinen we de afstand tussen bestuur en samenleving, versterken we het eigenaarschap in de gemeenschap en benutten we de kracht van Laren als dorp waar alles dichtbij is.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
1.2.1	Laren is een vitale gemeente die de taken goed organiseert en financieel stabiel is.	1.2.1.1	In 2026 zetten we de koers verder in op een financieel gezonde organisatie en de eventuele noodzakelijke maatregelen om dit te behouden.
		1.2.1.2	In 2026 houden we de bestaande maatschappelijke voorzieningen in stand. We voorzien geen grote wijzigingen.
1.2.2	We versterken de kracht van onze samenleving en zoeken samenwerking	1.2.2.1	We zetten de aanpak van Ons Laren voort, met het nieuwe participatiebeleid als leidraad. In 2026 organiseren we weer minstens 4 buurtbezoeken en een aantal open thematafels of andere themagerichte gespreksvormen met inwoners.
		1.2.2.2	Om inwoners en ondernemers nog beter te betrekken maken we gebruik van het participatieplatform "Onslaren.nl" waarbij belanghebbenden laagdrempelig mee kunnen denken over gemeentelijke projecten. Een online participatieplatform is een krachtige aanvulling op de tot nu toe vaak gebruikte instrumenten waarmee we meer en andere groepen inwoners snel en op verschillende manieren kunnen betrekken. Het platform is bedoeld voor plannen, projecten en beleidstrajecten van het college/ de gemeente en wordt beheerd door de BEL Combinatie. Een online participatieplatform biedt verschillende manieren van interactie, zoals het geven van reacties, het liken van voorstellen, het plaatsen van een punt op de kaart, stemmen voor voorstellen, waarderen van voorstellen, een flitspeiling of langere enquête en het verzamelen van ideeën. We zetten het in als instrument ter aanvulling op andere vormen van participatie zoals fysieke inwonersbijeenkomsten en het inwonerspanel. Per onderwerp bekijken we welke mix van instrumenten optimaal is. Als we samenwerken met externe bureaus gebruiken zij waar mogelijk ook het platform van onze gemeente.
		1.2.2.3	We gebruiken de (tweejaarlijkse) beoordeling van de gemeente in het landelijke onderzoek 'Waar staat je gemeente' als maatstaf voor de inwonerstevredenheid en het vertrouwen in het gemeentebestuur. Uit de meest recente dorpspeiling blijkt dat onze inwoners de gemeentelijke dienstverlening waarderen met een 7,0 en het contact via de balie burgerzaken met een 7,8. Daarnaast geeft 73% van de respondenten aan dat de communicatie in brieven en e-mails duidelijk is. Het vertrouwen in de gemeente ligt met 49% hoog vergeleken met het landelijk gemiddelde van 29%. Aandachtspunten die al in 2025 zijn opgepakt en in 2026 de aandacht houden zijn groenonderhoud en verkeersveiligheid.
		1.2.2.4	De gemeenteraad wil beter te volgen zijn voor de inwoners. Daarom werken we aan een nieuw raadsinformatiesysteem. Verwachting is dat na de aanbesteding het nieuwe RIS in de zomervakantie 2026 kan worden geïmplementeerd. Zowel raad als

			college hebben dan een systeem dat meer mogelijkheden biedt en is ingericht op basis van de wensen van de gebruikers. Een nieuw raadsinformatiesysteem (RIS) is ook ondersteunend naar (betrokken) inwoners. Met een duidelijke, eigen raadpagina kunnen inwoners zien wanneer en waarover de raad vergadert en kunnen makkelijker dossiers (langlopende onderwerpen) terugvinden. Informatie en besluiten zijn snel en eenvoudig te raadplegen.
1.2.3	Afronden collegeprogramma 2022 – 2026 en zorgdragen voor goede overdracht en inwerken nieuw college en de gemeenteraad na de verkiezingen	1.2.3.1	Afronden collegeprogramma 2022 – 2026
		1.2.3.2	Opstellen en uitvoeren introductieprogramma voor nieuwe raadsleden samen met Eemnes en Laren
		1.2.3.3	Na de verkiezingen kennismaking organiseren, samen met Eemnes en Laren, voor nieuwe raadsleden met de BEL organisatie
		1.2.3.4	Inwerken van nieuwe wethouders na de verkiezingen

Product 1.3 Openbare orde en veiligheid

Speerpunten:

Ondermijnende criminaliteit

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit is vaak onzichtbaar en sluipt via legale structuren onze samenleving binnen. Het ondergraaft gezag, beïnvloedt beleidskeuzes en zet druk op de weerbaarheid van de overheid. Juist omdat de BEL-gemeenten korte lijnen hebben met inwoners en ondernemers, zijn ze extra kwetsbaar voor deze vorm van criminaliteit. De afgelopen jaren hebben wij significant geïnvesteerd in samenwerking, wat heeft geleid tot verbeterde informatie-uitwisseling, versterkte structuren en een scherper beeld van de problematiek.

Daarom zetten wij vol in op een krachtige, integrale aanpak:

- Samenwerking staat centraal: de afgelopen jaren zijn grote stappen gezet in kennisdeling, het bouwen aan informatiestructuren en het verkrijgen van een scherper beeld van deze misstanden.
- In het interne ondermijningsoverleg bespreken we signalen die we toetsen op integriteit, deels ondersteund door het Bestuurlijk Expertise Team (BET) uit de regio.

Bij risicolocaties grijpen we gericht in: kleinschalig, strategisch en in samenwerking met partners binnen het veiligheidsdomein. In samenwerking met het Bestuurlijk Interventieteam (BIT) voeren we multidisciplinaire controles uit.

Daarnaast investeren we in de weerbaarheid van onze organisatie door het geven van gerichte trainingen. Zo bouwen we aan een overheid die stevig in haar schoenen staat.

Digitale criminaliteit

Het dagelijkse leven is in toenemende mate afhankelijk geworden van digitale technologieën. De fysieke en online wereld raakt steeds meer met elkaar verweven. Cybercriminelen benutten deze risico's en kwetsbaarheden. Landelijk daalt de traditionele criminaliteit al jaren, terwijl de digitale criminaliteit, in het bijzonder de horizontale fraude (fraude tussen particulieren onderling) en grensoverschrijdend gedrag, juist toeneemt. Ook oproepen tot ordeverstoringen vinden vaker plaats in de digitale omgeving. De aanpak van digitale onveiligheid (criminaliteit en ordeverstoring) heeft prioriteit. Het doel is om bewustzijn van digitale criminaliteit en de weerbaarheid ertegen te vergroten. We leggen daarin de focus op de jeugd, senioren en op het MKB. We organiseren bijeenkomsten en voorlichtingen om de (digitale) weerbaarheid van deze doelgroepen te vergroten. Voor deze aanpak werken we samen met partners zoals het Platform Veilig Ondernemen (PVO), de politie en scholen. Samen zetten we in op praktische informatie en het delen van ervaringen, zodat we de impact van digitale criminaliteit kunnen beperken. De aanpak van digitale onveiligheid en criminaliteit moet net zo normaal worden als de huidige aanpak van de traditionele criminaliteit.

High Impact Crimes (HIC)

High Impact Crimes (HIC) zijn delicten die ernstige materiële en/of immateriële schade veroorzaken. Ze raken niet alleen directe slachtoffers, maar ook hun omgeving en de samenleving als geheel. Voorbeelden van HIC

zijn woninginbraken, overvallen, straatroven en mobiel banditisme. Mobiel banditisme betreft internationaal georganiseerde criminele activiteiten waarbij rondtrekkende bendes zich bezighouden met onder andere babbeltreks, zakkenrollerij, inbraken, winkel-, en autodiefstal. Kenmerkend is dat deze daders zonder vaste woon- of verblijfplaats in Nederland opereren. Deze vorm van criminaliteit heeft een aantoonbare negatieve invloed op het veiligheidsgevoel van inwoners en verdient daarom voortdurende aandacht.

We continueren onze aanpak en blijven de situatie actief monitoren. Waar nodig treden we repressief op. We leggen in onze aanpak de nadruk op preventie, dit doen we samen met (georganiseerde) bewoners, ondernemers, woningcorporaties en andere relevante partners. De gemeente voert regie en baseert haar acties op een goede informatiepositie en analyse van beschikbare cijfers. Op die manier kunnen (preventieve) maatregelen worden afgestemd op actuele trends, locatie-specifieke problematiek en de werkwijze van daders.

Verkeersveiligheid

Bij het signaleren van een waarneembare trend in het centrum van Laren waarbij de verkeersveiligheid in het geding is dan wordt hiertegen opgetreden. Hiervan is bijvoorbeeld sprake bij autospotters en autoshowers die geluidsoverlast veroorzaken of veel te hard rijden. In het centrum en de schil rondom het centrum houden wij extra controles. Hierbij heeft parkeerproblematiek, verkeersveiligheid en doorstroom van parkeerplaatsen in de blauwe zone onze prioriteit.

Zorg- en Veiligheid

We intensiveren de verbinding tussen zorg en veiligheid. Structureel vindt een Zorg en Veiligheid-overleg plaats waarin met name de complexere casuïstiek en overlast-zaken besproken wordt. Samen met relevante partijen op het gebied van zorg en veiligheid (zoals ons interventieteam HBEL en de politie, maar wanneer nodig ook bijvoorbeeld de GGZ, Reclassering of het OM) zetten wij in op vroegsignalering. Waar nodig worden zorg-, bestuurlijke- en/of strafinterventies ingezet. Middels o.a. de lokale en regionale Persoonsgerichte aanpak (PGA) proberen we zicht en grip te houden op degenen die bijvoorbeeld overlast veroorzaken, crimineel gedrag vertonen en/of problemen ervaren op andere leefgebieden zoals psychische problemen, verslaving of schulden.

Door deze integrale aanpak kijken we niet alleen naar zorg- of veiligheidsaspecten, maar ook naar de onderliggende oorzaken van problemen, waardoor we beter passende zorg en ondersteuning kunnen bieden, en waar nodig interventies kunnen inzetten.

Kwetsbare en Jeugdige inwoners

Met onze partners (Interventieteam HBEL, politie en Versa jongerenwerk) vindt structureel overleg plaats over jeugdoverlast en -criminaliteit. Ook werken de partners samen om jongeren een traject te laten volgen waarin zij zorg en veiligheidskaders krijgen om hen te helpen verder te komen in het leven. IAls een lokale persoonsgerichte aanpak (PGA) nodig is, zal de jongere aangemeld worden voor triage. Het Veiligheidshuis wordt betrokken zodra de lokale PGA niet afdoende is. De boa's nemen actief deel aan het signaleringsoverleg en zijn samen met de politie de oren en ogen van de gemeente. Samen met de jongerenwerker investeren zij in verbinding met de jeugd en zijn zij een van de aanspreekpunten binnen de gemeente.

Wij onderhouden goede contacten met de middelbare scholen in Laren. Op het College de Brink en de Internationale Schakel Klas (ISK) vinden structurele overleggen plaats tussen de scholen, gemeente, interventieteam HBEL, politie en de Boa's. Ook met Laar en Berg is een soortgelijk overleg gevoerd. De intentie is om deze aanpak structureel voort te zetten.

Boa's

In onze gemeente vormen de boa's een essentieel onderdeel van de handhaving en het behoud van de leefbaarheid. Voor 2026 richten we ons op het efficiënter inzetten van deze capaciteit, waarbij we investeren in gerichte professionalisering en versterkte interne en externe samenwerking. Door trainingen en ontwikkelprogramma's verbeteren we de deskundigheid en weerbaarheid van onze BOA's, wat de effectiviteit van hun inzet verhoogt.

De samenwerking met de interne organisatie en externe (veiligheids)partners wordt verder geïntensiveerd om ervoor te zorgen dat de leefbaarheid doelgericht wordt aangepakt. Door middel van gericht toezicht en handhaving focussen de boa's zich door middel van (on)zichtbare aanwezigheid en gerichte controles op o.a. risicolocaties, om overlast en ondermijning effectief aan te pakken. Daarnaast blijft het belangrijk dat BOA's het

contact met inwoners en ondernemers onderhouden, waardoor signalen vroegtijdig worden opgepakt en onze aanpak beter aansluit bij lokale behoeften.

Deze strategische focus zorgt voor een doelmatige inzet van middelen en versterkt de handhavingscapaciteit binnen de beschikbare begrotingskaders, waarmee we bijdragen aan een veilige en leefbare gemeente.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
1.3.1	Wij zetten in op een veilige en leefbare gemeente met betrokken inwoners en ondernemers. Deze opgave wordt steeds complexer. Wij zetten in op een zichtbaarheid, herkenbaarheid en aanspreekbaarheid en zetten in op een verbeterd veiligheidsgevoel door middel van preventie en het aanpakken van problemen. Dit vraagt een integrale aanpak met betrekking tot openbare orde, criminaliteit, overlast, ondermijning en onveilige situaties. Hiervoor zetten we in op preventie, signalering, interventie en handhaving. We sturen aan op voldoende inzet vanuit de eigen organisatie en op een goede samenwerking met de (veiligheids)partners.	1.1.3.1	Uitvoering geven aan het Integrale veiligheidsplan 2023 – 2026
		1.1.3.2	Uitvoering geven aan de uitvoeringsplannen gericht op de prioriteiten Georganiseerde Ondernemende Criminaliteit, Digitale veiligheid, High Impact Crime, Verkeersveiligheid en Zorg en Veiligheid (kwetsbare en jeugdige inwoners)
		1.1.3.3	Uitvoering geven aan het Handhavings- en uitvoeringsprogramma
		1.1.3.4	Aansluiten bij en invulling geven aan de prioriteiten van de Regionale Veiligheidsstrategie
		1.1.3.5	Monitoren van de implementatie van de uitvoeringsplannen binnen de driehoek en het DVC
		1.1.3.6	Aanpakken van zware woonoverlast op grond van de Wet aanpak woonoverlast door middel van het toepassen van bestuursdwang via de Algemene Plaatselijke Verordening en Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
		1.1.3.7	High Impact Crimes (HIC) zijn delicten met een grote materiele en/of immateriële schade veroorzaken en welke een grote impact hebben op slachtoffers, de directe omgeving van het slachtoffer en de samenleving als geheel. De huidige aanpak wordt gecontinueerd en blijvend gemonitord. Er wordt zowel preventief als repressief opgetreden samen met (georganiseerde) bewoners (bv BPV's of Whatsapp groepen), ondernemers, woningcorporaties en andere partners
		1.1.3.8	Buurtpreventie verenigingen spelen een belangrijke rol in het signaleren van knelpunten en informeren van bewoners. Wij investeren in het bestendigen en actiever benutten van het netwerk
		1.1.3.9	Wij intensiveren de inzet op de parkeerproblematiek, in het centrum en de schil rondom het centrum. Hierbij heeft parkeerproblematiek en verkeersveiligheid onze prioriteit
		1.1.3.10	Vanwege de uitbreiding van het taakveld en prioritering in veiligheidsthema's investeren in extra OOV capaciteit
		1.1.3.11	De Boa capaciteit blijft gehandhaafd op 3 Fte zodat wij voldoende kunnen inzetten op signaleren en preventieve en repressieve handhaving.
1.3.2	Wij zorgen voor een vangnet voor onze kwetsbare inwoners.	1.3.2.1	Intensiveren de verbinding tussen Zorg en Veiligheid. Er is structureel overleg met relevante partners over dossier die op het snijvlak complexere overlast- en criminaliteitsdossiers zitten en waarbij sprake is van een doelgroep waar zowel zorg- als strafmaatregelen moeten worden ingezet om te komen tot een veilige

			leefsituatie voor zowel de persoon, zijn gezinssysteem en de directe omgeving.
		1.3.2.2	Intensiveren van en uitvoering geven aan de persoonsgerichte aanpak voor personen met onbegrepen gedrag in samenwerking binnen het zorg- en veiligheidsdomein.
		1.3.2.3	Wij investeren in het jeugdnetwerk waarbij onder andere het interventieteam HBEL), Politie en Versa jongerenwerk en het Jeugd en gezinsteam Eemnes zijn aangesloten. Er vindt structureel overleg plaats over jeugd- en – criminaliteit. Indien nodig wordt er een traject ingezet waarbij de zorg en veiligheidskaders worden geboden om een basis en structuur te bieden. Hierbij kan instroom in de Persoonsgerichte aanpak of inbreng in het veiligheidshuis een middel zijn om een vangnet te kunnen bieden
1.3.3	We bestrijden georganiseerde criminaliteit regionaal en lokaal	1.3.3.1	Het opstellen van een plan van aanpak ondermijning welke loopt naast de doelstellingen vanuit het uitvoeringsplan en het (door)ontwikkelen van bijbehorende beleidsstukken. Waar mogelijk zal er regionaal opgetrokken worden ter voorkoming van een waterbedeffect.
		1.3.3.2	Vergroten van onze slagkracht tegen ondermijnende criminaliteit door deelname aan het Bestuurlijk Interventie Team (BIT) en deelname aan een onderzoek naar het oprichten van een regionaal Bibob Expertise Team (BET).
		1.3.3.3	Uitvoering geven aan de aanbevelingen uit het project Jonge Aanwas.
1.3.4	Wij zetten in op bestrijding van Digitale criminaliteit en focussen ons hierbij onder andere op horizontale fraude en slachtofferschap van ouderen en jongeren.	1.3.4.1	Werken naar een gestructureerde, preventieve aanpak zodat slachtofferschap wordt beperkt. Daarnaast willen we oplossingen bieden bij (potentiële) digitale ordeverstoringen en criminaliteit gericht op senioren, jongeren en mkb'ers.
		1.3.4.2	Uitvoering geven aan de regionale aanpak van digitale veiligheid waarbij horizontale fraude (fraude tussen particulieren onderling), alsmede andere vormen van digitaal grensoverschrijdend gedrag centraal staan.
1.3.5	Wij zetten in op een zichtbare en aanspreekbare boa's die aanwezig op de hotspots (locaties) tijdens de hottimes (tijdstippen)	1.3.5.1	Wij investeren in meer focus te leggen in resultaten bij de aansturing van onze boa's. Hiervoor ontwikkelen wij een dashboard om over actuele informatie te beschikken en hierop te sturen. Daarnaast worden (werk)processen (nader) beschreven. Ook zetten wij in op de zichtbaarheid en aanspreekbaarheid van onze boa's. Dit heeft als doel bij te dragen aan een efficiënte, eenduidige en transparante werkwijze
1.3.6	Wij zetten ons in voor een daadkrachtige en slagkrachtige Veiligheidsregio, crisisorganisatie en brandweerorganisatie.	1.3.6.1	Vanuit de Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek zijn er vier strategische doelen benoemd die de komende jaren prioriteit hebben. Dit zijn: een veilige leefomgeving, toekomstbestendige crisisbeheersing, toekomst bestendige brandweerzorg en een wendbare organisatie. Deze doelen worden vertaald in een aantal speerpunten. Hierbij kan gedacht worden aan vitale repressie brandweerposten door

			versterking van informatiemanagement, de doorontwikkeling van planvorming en vakbekwaamheid, het versterkingsprogramma vakbekwame crisisfunctionarissen bevolkingszorg en de uitwerking van het Veiligheidsinformatiecentrum Flevoland/ Gooi en Vechtstreek.
		1.3.6.2	Lokaal ligt het accent met name op Opleiden, Trainen, Oefenen en het up to date houden van de crisisorganisatie organisatie. Leden van de regionale en lokale crisisorganisatie dienen zo goed als mogelijk voorbereid te worden op de bestrijding van een ramp of crisis. Het is dan ook van belang om voldoende te oefenen en kennis op te doen. Zowel bestuurlijk als ambtelijk is er budget beschikbaar om te oefenen en te trainen. Zo ontstaat er routine en ervaring die nodig is om crises en andere acute (bestuurlijke) issues doeltreffend ter hand te nemen. Wij zullen er alles aan doen om onze vrijwillige brandweer te behouden.
		1.3.6.3	In regionaal verband wordt ingezet op specifieke beleidsthema's. Hierbij kan gedacht worden aan het versterken van de veiligheidsregio en de crisisbeheersing, de doorontwikkeling Bevolkingszorg, informatieveiligheid en de transitie van de regionale meldkamer naar Midden- Nederland.
1.3.7	Evenementen zijn passend en verlopen veilig	1.3.7.1	Het evenementenbeleid is geactualiseerd. Dit zal begin 2025 aan de raad worden voorgelegd. (Zie ook programma EZ) Vrijwilligersorganisaties hebben moeite om zelf voldoende verkeersregelaars te vinden en op te leiden. Daarom gaan we hen vanaf 2025 ondersteunen door als gemeente de inzet van verkeersregelaars te vergoeden. We blijven in 2025 als gemeente verkeersregelaars aanbieden voor maatschappelijke en nationale evenementen, zoals 4 mei herdenking, Sint Jansprocessie, Sinterklaasintocht.
1.3.8	Wij zetten in op actuele regelgeving	1.3.8.1	Met scherpere regelgeving, zoals het aanpassen en aanscherpen van huidig beleid en het opstellen van nieuw beleid werpen wij een extra barrière op tegen criminaliteit.

Beleidsindicatoren

Servicenorm 'Vergunningen APV'	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Vergunning Alcoholwet: binnen 8 weken na het indienen van uw aanvraag, nemen wij een beslissing	95%	95%	95%
Vergunning Alcoholwet: binnen 16 weken (mits binnen 8 weken na aanvraag met 8 weken verlengd) na het indienen van uw aanvraag, nemen wij een beslissing	95%	95%	95%

Servicenorm 'Vergunningen APV'	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Evenementenvergunning: binnen 8 weken na het indienen van uw aanvraag nemen wij een beslissing	95%	95%	95%

Servicenorm 'Boa taken'	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Termijnafhandeling MOR-meldingen: binnen 5 dagen na ontvangst worden MOR-meldingen die vallen onder Boa werkzaamheden in behandeling genomen en indiener geïnformeerd.	95%	95%	95%
Termijnafhandeling MOR-meldingen: binnen 10 werkdagen na ontvangst worden MOR-meldingen die vallen onder Boa werkzaamheden afgehandeld.	80%	80%	90%
Kwaliteit bekeuringen: Uitgeschreven bekeuringen blijven na bezwaar en beroep in stand	95%	95%	95%

Betrokkenheid verbonden partijen

Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek

De voorbereiding op rampen en crises wordt door de gemeente op regionaal niveau georganiseerd door deelname aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek. In deze gemeenschappelijke regeling werken brandweer, geneeskundige hulpdiensten en gemeenten samen om zo effectief mogelijk op te treden wanneer zich een ramp of crisis voordoet. In totaal nemen zes gemeenten (Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren en Wijdmeren) deel aan deze gemeenschappelijke regeling.

Daarnaast wordt binnen de gemeenschappelijke regeling afgestemd over de regionale en lokale inspanningen in het kader van bevolkingszorg: de gemeentelijke crisisbeheersing. De veiligheidsregio adviseert ook bij de beoordeling van evenementenvergunningen. Ook wordt er sinds 2019 hard gewerkt aan een goede samenwerking met de Veiligheidsregio Flevoland. De samenwerking heeft tot doel een meer doelmatige, georganiseerde en gecoördineerde preventie en hulpverlening bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied te bewerkstelligen.

Ontwikkelingen

Een belangrijke ontwikkeling in Gooi en Vechtstreek en Midden-Nederland is de nieuwe gezamenlijke meldkamer Midden-Nederland. Vanaf 3 juni 2025 is de Meldkamer Midden-Nederland (MKMNL) in Hilversum operationeel. 2026 wordt het eerste volledige jaar waarin de MKMNL operationeel is.

De beleidsthema's die in 2026 centraal staan, sluiten aan bij maatschappelijke ontwikkelingen en komen voort uit het beleidsplan. De vier centrale doelen uit het beleidsplan zijn 'veilige leefomgeving', 'toekomstbestendige crisisbeheersing', 'toekomstbestendige brandweezorg' en 'wendbare organisatie'.

Het betreft veelal thema's die de Veiligheidsregio in de volle breedte raken. Voor een deel zijn het onderwerpen die bekend zullen klinken, zoals de samenwerking met Veiligheidsregio Flevoland en versterking crisisbeheersing. Dit zijn namelijk langlopende trajecten waar de Veiligheidsregio zich ook in 2024 of zelfs eerder al mee bezig houdt. Verder zijn er ook nieuwe ontwikkelingen waar de Veiligheidsregio zich mee bezig houdt zoals het thema Weerbaarheid en Veerkracht.

Bestuurlijk belang

Het algemeen bestuur heeft 6 leden en 6 plaatsvervangers. De gemeente Laren is met 1 lid vertegenwoordigd in het bestuur.

Regio Gooi en Vechtstreek

In de regio wordt samengewerkt op het snijvlak van zorg en veiligheid, zoals bijvoorbeeld in thema's als bescherming en opvang, mensenhandel en personen met verward/ zorgwekkend gedrag. Hierbij wordt

intensief samengewerkt tussen de verschillende medewerkers en portefeuillehouders openbare orde en veiligheid en sociaal domein, maar bijvoorbeeld ook met het zorg- en veiligheidshuis Gooi en Vechtstreek.

BEL Combinatie

Door de verbonden partij BEL Combinatie worden op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
Best. en dienst. verlen. in veilig Laren	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1.1 Burgerzaken en dienstverlening	574	364	536	537	536	594
Baten	-285	-299	-274	-274	-274	-145
Lasten	859	663	811	811	811	739
1.2 Bestuurszaken	2.343	2.027	2.130	2.126	2.126	2.126
Baten	-101	-17	-18	-18	-18	-18
Lasten	2.443	2.044	2.148	2.144	2.144	2.144
1.3 Openbare orde en veiligheid	1.634	1.817	1.774	1.770	1.764	1.764
Baten	-105	-91	-93	-93	-93	-93
Lasten	1.739	1.908	1.867	1.863	1.857	1.856
Saldo programma	4.550	4.208	4.441	4.433	4.426	4.484

Toelichting financiële verschillen

Toelichting financiële verschillen product 1.1 Burgerzaken en dienstverlening.

Lasten

Toelichting		Bedrag
Piek Reisdocumenten	Door het wijzigen van de geldigheidstermijn van reisdocumenten is er een piek in de aanvragen in de periode 2024 – 2028. In de begroting 2025 is er rekening gehouden met deze meerjarige piek. In 2026 is er een top in deze piek. We verwachten in 2026 boven op deze piek € 13.677 meer lasten te hebben voor de inkoop van de reisdocumenten en € 23.830 meer aan leges te ontvangen voor de reisdocumenten. In de begroting wordt voor het jaar 2029 rekening gehouden met de baten en lasten van voor de piek, oftewel met € 82.000 minder lasten en € 154.000 minder baten dan tijdens de piek.	-10.324
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	145.590
Overig mutaties	Overige kleine begrotingsmutaties	12.734
Totaal:		148.000

Baten

Toelichting		Bedrag
Piek Reisdocumenten	Door het wijzigen van de geldigheidstermijn van reisdocumenten is er een piek in de aanvragen in de periode 2024 – 2028. In de begroting 2025 is er rekening gehouden met deze meerjarige piek. In 2026 is er een top in deze piek. We verwachten in 2026 boven op deze piek € 13.677 meer lasten te hebben voor de inkoop van de reisdocumenten en € 23.830 meer aan leges te ontvangen voor de reisdocumenten. In de begroting wordt voor het jaar 2029 rekening gehouden met de baten en lasten van voor de piek, oftewel met € 82.000 minder lasten en € 154.000 minder baten dan tijdens de piek.	24.170
Overige mutaties		830
Totaal:		25.000

Toelichting financiële verschillen product 1.2 Bestuurszaken.

Lasten

Toelichting		Bedrag
Opleidingskosten	Opleiding nieuwe raadsleden.	10.000
Audiokosten	Meerkosten audio raadsvergaderingen	30.000
Loonstijging	Dit betreft de jaarlijkse loonstijging van de gemeente en betreft de lonen van ambtenaren, college- en raadsleden en is conform CAO.	61.794
Actualisatie MJOP 2026	Op basis van de MJOP zijn de dotaties en onttrekkingen aan de onderhoudsvoorzieningen geactualiseerd.	13.600
Prijsstijging	Dit betreft de jaarlijkse prijsstijging van de gemeente. De prijsstijging is conform het vastgestelde indexeringspercentage van 3%.	9.419
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	9.285
Toename verzekeringskosten	De verzekeringskosten zijn toegenomen en leidt in meerdere programma's tot een stijging van de kosten. De stijging betreft o.a. aansprakelijkheidsverzekering van de gemeenten.	8.348
Overige mutaties		2.848
Totaal:		104.000

Baten

Toelichting		Bedrag
Overige mutaties		521
Totaal:		521

Toelichting financiële verschillen product 1.3 Openbare orde en veiligheid

Lasten

Toelichting		Bedrag
Veiligheidsregio	Prijsstijging veiligheidsregio	3.403
PGA X Registratie-systeem	Er is een nieuw registratiesysteem nodig waarbinnen casuïstiek kan worden opgepakt en beter geschakeld kan worden met onze ketenpartners om op die wijze de aanpak te bevorderen. Het systeem	6.000

	zorgt ervoor dat we casuïstiek (AVG proof) kunnen documenteren en geeft ons, door middel van de informatie-uitwisseling met (keten)partners de mogelijkheid om op Zorg en veiligheid, Jeugd en Ondermijning aan de voorkant van de keten kunnen komen en beter kunnen inspelen op de actualiteit.	
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	70.263
Actualisatie MJOP 2026	Op basis van de MJOP zijn de dotaties en onttrekkingen aan de onderhoudsvoorzieningen geactualiseerd.	8.000
Regio G&V	Begroting conform zienswijze aangepast.	11.636
Terugdraaien OOV-BOA formatie	Dit bedrag stond inde PB 2025 begroot als een onttrekking uit de reserve. Dit wordt nu teruggedraaid omdat de formatie-uitbreiding onderdeel is van de DVO met de BEL Combinatie.	-108.327
Overige mutaties		-31.975
Totaal:		-41.000

Baten

Toelichting		Bedrag
Overige mutaties		-2.000
Totaal:		-2.000

Programma 2 Buitenruimte onderhouden in Laren

Visie

Een prettige woonomgeving is een belangrijke factor voor de leefkwaliteit van onze inwoners. We willen die leefkwaliteit borgen en waar mogelijk verbeteren. Daarbij houden we steeds rekening met onder andere hergebruik van materialen, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Waar mogelijk combineren we werkzaamheden op het gebied van groen, rioleringen wegen met elkaar. Zo krijgen een goede op elkaar afgestemde inrichting en beperken we de overlast voor inwoners.

Een groene woonomgeving biedt de mogelijkheid tot recreëren, het zoeken van rust of zet juist aan tot lichaamsbeweging. We zetten ons in voor het behoud van de bestaande groenstructuur, maar ook voor het, waar mogelijk, uitbreiden en verbeteren ervan.

Creatieve speelmogelijkheden zijn voor kinderen van alle leeftijden belangrijk. Een goed verdeeld aanbod van speel- en sportvoorzieningen en speelaanleidingen is essentieel. Voor jong en oud, met en zonder beperking. We beschermen de volksgezondheid en zorgen voor een aantrekkelijke leefomgeving. Dit doen we door huishoudelijk afvalwater en hemelwater gescheiden in te zamelen en af te voeren.

Bij wegbeheer is een evenwichtige aanpak nodig voor het dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging/reconstructie. Waar mogelijk zoeken we bij het wegonderhoud samenwerking in de ambities die naar voren komen uit het nog vast te stellen Water- en Rioleringsprogramma (werk met werk maken).

Product 2.1 Ons natuurlijk kapitaal

Speerpunten:

Voor het team openbare ruimte gelden de volgende speerpunten/ontwikkelingen 2026:

- De buitendienst wordt de komende twee jaar in positie gebracht om de A-gebieden zelf te kunnen onderhouden, daarnaast wordt ook onderzocht welke werkzaamheden wellicht ook bij de Buitendienst kunnen worden belegd.
- In 2026 wordt verder uitvoering gegeven aan het vastgestelde Beleidsplan Spelen en het Groenbeleidsplan Laren.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
2.1.1	Aanleg en onderhoud Speelruimteplan	2.1.1.1	We werken aan de verbetering van de (in)formele speelvoorzieningen op basis van het vastgestelde Speelruimteplan Laren 2024-2033. Met als doel: Goed ingerichte speelplekken die bijdragen aan sportieve, motorische, culturele en sociale ontwikkeling voor jong en oud (uitgangspunten Sportvisie) tegen acceptabele aanleg- en onderhoudskosten.
2.1.2	IBOR: Integraal Beheer Openbare Ruimte	2.1.2.1	De contracten met de huidige aannemers worden per 1 januari 2026 met 2x 1 jaar verlengd. Deze twee jaar worden ook benut om de buitendienst in positie te brengen om A-gebieden te kunnen onderhouden, daarnaast wordt ook onderzocht welke werkzaamheden wellicht ook bij de Buitendienst kunnen worden belegd.
2.1.3	We benaderen het onderhoud van groen en grijs integraal en betrekken inwoners.	2.1.3.1	In 2023 is het Groenplanbeleidsplan Laren vastgesteld. In de periode 2025 – 2028 voeren we de daarin genoemde projecten uit. Voor 2026 is dat P6: kansen voor behoud van boomstructuren blijvend inzichtelijk maken.
2.1.4	Het bosplantsoenareaal is gezond, veilig en goed onderhouden	2.1.4.1	In 2025 is de huidige staat van onderhoud geïnventariseerd. Op basis is een plan van aanpak gemaakt voor de benodigde inhaalslag en voor structureel onderhoud en boomveiligheidscontrole,

			inclusief kostenraming. In 2026 en verder volgt de uitvoering hiervan incl. participatie.
--	--	--	---

Product 2.2 Wegen, verkeer en vervoer

Speerpunten:

Openbare ruimte

Het optimaal inrichten en onderhouden van het groen in de openbare ruimte. Hiervoor benoemen we per onderdeel het areaal en stellen we, waar nodig (opnieuw), de kwaliteitsnorm vast. In 2026 geven we de ontwikkeling verder vorm op welke wijze en door wie de openbare ruimte zal worden onderhouden. Daarnaast zullen de verbindingen worden gelegd met de beheerplannen wegen, riolering, civiele kunstwerken.

Verkeer en vervoer

1. Vaststellen verkeersvisie 2035

Eind 2025 wordt voor de BEL gemeenten de Verkeersvisie 2035 als nieuw integraal beleidsplan voor verkeer en vervoer vastgesteld, waarin aandacht wordt besteed aan thema's als:

- Autoluw met meer aandacht voor langzaam verkeer en verblijven.
- Landelijke beleidsthema's: GOW 30, Doorfietsroutes, Regionaal mobiliteitsplan (RMP) en het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV).

2. Opstellen van een uitvoeringsprogramma

Het uitvoeringsprogramma bevat projecten die uitvoering geven aan omschreven beleidsdoelen in de verkeersvisie 2035 en wordt opgesteld na vaststelling daarvan.

3. Regionale verkeersprojecten

Binnen de Regio loopt een aantal projecten welke in de komende jaren aan de raden zullen worden voorgelegd:

- Strategisch plan verkeersveiligheid (SPV);
- Nationaal toekomstbeeld Fiets/ Doorfietsroutes;
- Regionaal Mobiliteitsplan (RMP).

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
2.2.1	IBOR: Integraal Beheer Openbare Ruimte	2.1.1.1	Het optimaal inrichten en onderhouden van het groen in de openbare ruimte. Hiervoor benoemen we per onderdeel het areaal en stellen we, waar nodig (opnieuw), de kwaliteitsnorm vast. In 2026 geven we de ontwikkeling verder vorm op welke wijze en door wie de openbare ruimte zal worden onderhouden. Daarnaast zullen de verbindingen worden gelegd met de beheerplannen wegen, riolering, civiele kunstwerken.1. We benaderen het onderhoud van groen en grijs integraal en betrekken inwoners.a) We geven uitvoering aan het wegenbeheerplan.b) Samen met de regiogemeenten verbeteren we de kwaliteit en bereikbaarheid van het busstation bij Crailo in Blaricum. Dit alles wordt in 2026 afgerond.
		2.1.1.2	Samen met de regiogemeenten verbeteren we de kwaliteit en bereikbaarheid van het busstation bij Crailo in Blaricum. Dit alles wordt in 2026 afgerond.

2.2.2	In 2025 is Laren Regenklaar	2.2.2.1	Project is in 2025 afgerond. Eventueel openstaande maatregelen worden meegenomen in reguliere (onderhouds)projecten
2.2.3	Civiele kunstwerken	2.2.3.1	Uitvoering geven aan het in 2025 vastgestelde beheerplan civiele kunstwerken.
2.2.4	Vaststellen verkeersvisie 2035	2.2.4.1	Eind 2025 wordt voor de BEL gemeenten de Verkeersvisie 2035 als nieuw integraal beleidsplan voor verkeer en vervoer vastgesteld, waarin aandacht wordt besteed aan thema's als:- Autoluw met meer aandacht voor langzaam verkeer en verblijven.- Landelijke beleidsthema's: GOW 30, Doorfietsroutes, Regionaal mobiliteitsplan (RMP) en het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV).
2.2.5	Opstellen van een uitvoeringsprogramma	2.2.5.1	Het uitvoeringsprogramma bevat projecten die uitvoering geven aan omschreven beleidsdoelen in de verkeersvisie 2035 en wordt opgesteld na vaststelling daarvan.
2.2.6	Regionale verkeersprojecten	2.2.6.1	Binnen de Regio loopt een aantal projecten welke in de komende jaren aan de raden zullen worden voorgelegd:- Strategisch plan verkeersveiligheid (SPV);- Nationaal toekomstbeeld Fiets/ Doorfietsroutes;- Regionaal Mobiliteitsplan (RMP);

Product 2.3 Afvalwater en waterhuishouding

Speerpunten:

In 2026 wordt uitvoering gegeven aan het vastgestelde Water- en RioleringsProgramma (WRP).

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
2.3.1	Klimaatbestendige buitenruimte	2.3.1.1	Aanpak water- en rioleringsprogramma waarbij integraal wordt meegelift met reconstructies

Betrokkenheid verbonden partijen

Regio Gooi en Vechtstreek

In de regio wordt met andere gemeenten samengewerkt op het gebied van verkeer en mobiliteit bijvoorbeeld als het gaat om het regionaal mobiliteitsplan en doorfietsroutes maar ook de ontwikkelingen rondom het knooppunt Crailo/Craibosch. Er wordt daarbij intensief samengewerkt tussen medewerkers en de portefeuillehouders waarbij ook gezamenlijk kan worden opgetrokken richting de Provincie Noord Holland.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
Buitenruimte onderhouden in Laren	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
2.1 Ons natuurlijk kapitaal	1.311	1.597	1.609	1.628	1.647	1.642
Baten	-9	-24	-24	-24	-24	-24
Lasten	1.320	1.620	1.633	1.652	1.671	1.666
2.2 Wegen, verkeer en vervoer	1.659	2.027	2.541	2.504	2.502	2.458
Baten	-242	-62	-62	-62	-62	-62
Lasten	1.901	2.089	2.604	2.566	2.564	2.520
2.3 Afvalwater en waterhuishouding	-394	-602	-699	-734	-750	-753
Baten	-1.492	-1.491	-1.795	-1.990	-2.079	-2.093
Lasten	1.098	889	1.096	1.257	1.329	1.340
Saldo programma	2.576	3.022	3.451	3.398	3.399	3.347

Toelichting financiële verschillen

Toelichting financiële verschillen product 2.1 Ons natuurlijk kapitaal

Lasten

Toelichting		Bedrag
GNR	De participantenbijdrage aan het GNR is aanzienlijk gestegen door de uittreding van gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland. Hier tegenover staat een uittredingsvergoeding die ontvangen is en in de bestemmingsreserve GNR zit. Hier wordt jaarlijks een bedrag uit onttrokken om de kosten stijging te dekken. Per saldo geen effect.	60.000
IBOR (openbaar groen)	De huidige bestekken voor het onderhoud aan de openbare ruimte lopen 31 december 2025 af. Inmiddels zijn de besprekingen met de betreffende aannemers naar tevredenheid afgerond en zijn de financiële consequenties opgenomen.	186.061
Beleidsplan groenbeheer	In het Groenbeleidsplan (2023-2035) Laren zijn nog uit te voeren projecten opgenomen. In de begroting 2025 – 2028 zijn deze in de investeringsplanning opgenomen. Echter mag een gemeente volgens de BBV uitsluitend kosten activeren en hierop afschrijven als het investeringen betreft op objecten waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt. De projecten uit het groenbeleidsplan betreft het uitwerken van onderhoudsplannen en dergelijke en wordt dus niet geactiveerd. In de begroting 2026 – 2029 wordt dit in de exploitatie opgenomen en komen deze projecten niet meer terug op de investeringsplanning.	15.000
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. De verdeelsystematiek leidt voor dit product tot lagere toerekening van de DVO uren BEL Combinatie.	-20.043

ombuiging: Maatwerk groen	In de DVO van de BEL gemeenten was "maatwerk groen" opgenomen. Het betreft alleen fte voor Laren (groen en spelen). Bedrag is niet benodigd.	-22.500
Actualisatie investeringsplanning	De investeringsplanning is geactualiseerd en zijn investeringen in tijd zijn doorgeschoven. Dit leidt in 2026 tot lagere kapitaallasten.	-24.769
Overig	waaronder hogere kapitaallasten investeringsstaat, prijsstijging en herverdeeffect taakvelden van Regio Gooi & Vechtstreek	1.974
Totaal:		13.000

Baten

Toelichting		Bedrag
	geen mutaties	-
Totaal:		-

Toelichting financiële verschillen product 2.2 Wegen, verkeer en vervoer

Lasten

Toelichting		Bedrag
Toezicht kabels en leidingen	Toezicht kabels en leidingen: Wanneer kabel- en nutsbedrijven kabels en leidingen aanleggen in gemeenteground is toezicht noodzakelijk om hogere lasten van de buitenruimte te voorkomen. Bedrijven worden nu direct gecontroleerd op uitvoerend werk en indien nodig aangemaand om gebreken te herstellen.	50.000
Onderhoud wegen	In verband met de veiligheid is in 2026 extra onderhoudsbudget nodig. Sint Janstraat herstel voetpad en rijbaan. Klein Laren herstel voetpad.	140.000
Beheerplan kunstwerken 2025-2029	Op dit moment wordt het beheerplan kunstwerken 2025-2029 opgesteld. Onder kunstwerken worden met name bruggen, tunnels, duikers, trappen, stuwen, kademuren, remmingwerken, steigers en geluidsschermen verstaan. Besluitvorming volgt. Opgenomen bedrag is voor onderhoud en wettelijke keuringen en inspecties.	100.940
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	31.169
Actualisatie kapitaallasten	De investeringsplanning is geactualiseerd. Dit leidt in 2026 tot hogere kapitaallasten.	67.124
Prijsstijging	Dit betreft de jaarlijkse prijsstijging van de gemeente. De prijsstijging is conform het vastgestelde indexeringspercentage van 3%.	22.713
IBOR (straatreiniging)	De huidige bestekken voor het onderhoud aan de openbare ruimte lopen 31 december 2025 af. Inmiddels zijn de besprekingen met de betreffende aannemers naar tevredenheid afgerond en zijn de financiële consequenties opgenomen.	77.061
Totaal:		488.000

Baten

Toelichting		Bedrag
	geen mutaties	-
Totaal:		-

Toelichting financiële verschillen product 2.3 Afvalwater en huishouding

Lasten

Toelichting		Bedrag
actualisatie investeringsplanning	Lagere kapitaallasten investeringsplanning.	-41.240
Actualisatie kapitaallasten	Hogere kapitaallasten investeringsstaat. Voor de kosten van Regenklaar 2025 start in 2026 de afschrijving.	192.326
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	4.278
Prijsstijging	Dit betreft de jaarlijkse prijsstijging van de gemeente. De prijsstijging is conform het vastgestelde indexeringspercentage van 3%.	9.940
Onderhoud Riool	Voorheen maatwerk DVO BEL	21.500
Maatwerk riool	Overgebracht naar gemeentelijk onderhoudsbudget	-21.500
Totaal:		165.304

Baten

Toelichting		Bedrag
leges riool	Bij de tariefberekening van de heffing wordt net als bij de afvalstoffenheffing gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. De kosten bestaan uit straatreiniging (50%), onderhoud riolering, kapitaallasten (m.n. voortkomende uit project Laren Regenklaar) en de toerekening van de overhead, uren BEL-combinatie en de btw.	- 267.905
Totaal:		-267.905

Programma 3 Duurzaam en prettig wonen in Laren

Visie

De ruimtelijke kwaliteit van ons dorp is voor een belangrijk deel het gevolg van consequent beleid gericht op bescherming en voorzichtige ontwikkeling. De geschiedenis van de gebouwen, de oude verbindingsroutes en de groene omgeving vormen de dragers van het fraaie aanzien van ons dorp. Elke vierkante meter heeft waarde en elke ontwikkeling staat niet voor niks ter discussie. Maar discussie of angst voor verandering helpen ons niet om verder te komen, want de druk op onze schaarse ruimte neemt toe. De kinderen van onze inwoners willen graag in het dorp blijven wonen, maar ook ouderen willen graag kleiner, zelfstandig, in Laren blijven wonen. Om de wensen rond bereikbaarheid en betaalbaar wonen in goede banen te leiden is een heldere visie nodig. Die visie wordt in 2025 beschreven in een verkeersvisie en een omgevingsvisie.

Product 3.1 Ruimtelijke ontwikkeling

Speerpunten:

Omgevingswet

De interne implementatie van de Omgevingswet vergt een lange adem. Dit is een drietrapsraket van strategische omgevingsvisie, operationele kaders en uitwerkingen in omgevingsprogramma's en het juridisch bindend omgevingsplan.

Na het vaststellen van de omgevingsvisie door de raad gaan we in 2026 aan de slag met de ambities die in de omgevingsvisie zijn verwoord. Hiervoor onderzoeken we welke programma kunnen worden opgezet.

In 2026 wordt de 2e wijziging van het omgevingsplan vastgesteld. Deze heeft betrekking op de bebouwde kom van de gemeente. Het omgevingsplan wordt tot 2032 jaarlijks aangepast zodat we dan een gebiedsdekkend plan hebben dat voldoet aan de Omgevingswet.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.1.1	Een evenwichtige toedeling van functies aan locaties, een goede ruimtelijke ordening.	3.1.1.1	Bij alle (Inbreidings)locaties geldt de voorwaarde dat ze stedenbouwkundig passen in de omgeving.
		3.1.1.2	Bij de realisatie van minimaal 9 woningen, wordt een evenwichtige samenstelling van de woningcategorieën nagestreefd, passend bij de woonvisie.
3.1.2	Implementeren van de Omgevingswet	3.1.2.1	Het ruimtelijk beleid wordt vormgegeven door de vaststelling van de Omgevingsvisie. Vervolgens wordt dat beleid concreet gemaakt door middel van de vaststelling van het Omgevingsplan.
3.1.3	We willen dat de watergang Gooiergracht voldoende capaciteit heeft voor het bergen en verwerken van hevige regenval en dat de waterbodem door het waterschap Amstel, Gooi en Vecht wordt gesaneerd. We willen tevens dat de watergang een aantrekkelijke uitstraling behoudt, met meer aandacht voor biodiversiteit en versterking van de cultuurhistorische waarden.	3.1.3.1	Samen met waterschap Amstel, Gooi en Vecht een Inrichtingsplan en een uitvoeringsplan opstellen voor: het saneren van de waterbodem, het realiseren van extra waterberging en dras/nat gebieden, het aanpassen van het waterbodemprofiel, het verbeteren van diverse oevers en, in beperkte mate, het versterken van cultuurhistorische waarden en recreatieve functies. We halen daarvoor ook ambities en verwachtingen op van andere stakeholders. Het waterschap AGV is o.a. verantwoordelijk voor het saneren van de waterbodem en het waterhuishoudkundig functioneren en inrichten van de watergang.
3.1.4	De Omgevingsvisie biedt een integrale blik op de ontwikkeling van de gemeente en dient als onderbouwing van	3.1.4.1	Plannen en initiatieven van derden worden getoetst aan de doelen en ambities uit de omgevingsvisie.

	omgevingsplannen. In de omgevingsvisie wordt duidelijk waar we woningbouw, bedrijvigheid, natuur en verblijf willen accommoderen en hoe we daar balans in vinden. In 2025 wordt het proces afgerond en de Omgevingsvisie definitief vastgesteld.		
--	--	--	--

Product 3.2 Wonen en bouwen

Speerpunten:

Woonbeleid

In de Woonvisie Laren 2023-2027 zijn de speerpunten op het gebied van wonen opgenomen. Hierbij zijn de ambities en doelstellingen uit het coalitieakkoord van Laren meegenomen. De komende jaren focussen we ons op het inlopen van het tekort aan (betaalbare) woonruimte en het verbeteren van de doorstroming. We willen de woningvoorraad nu en in de toekomst, zo goed mogelijk afstemmen op de woonwensen van onze inwoners. In het Uitvoeringsprogramma behorende bij de woonvisie zijn acties en maatregelen opgenomen die in 2026 verder worden uitgewerkt. Zo wordt er in regionaal verband een pilot doorstroming in de sociale huursector gedraaid en werken we de mogelijkheden voor kavel- en woningsplitsing verder uit.

Crailo

Bij Crailo bouwen we, in samenwerking met de gemeenten Hilversum en Gooise Meren, circa 590 woningen passend bij de woningbehoefte en binnen de grondexploitatie. Voor de gemeente Laren realiseren we circa 58 woningen, waarvan 1/3 in het sociale huursegment.

Ligweide

De 10 hofwoningen zijn in 2025 opgeleverd. De oplevering van de 4 vrije sectorwoningen is gepland voor 2026. Dan zal het gebied ook woonrijp worden gemaakt.

7 sociale huurwoningen Eemnesserweg

De oplevering van deze woningen is gepland voor 2026. Dan zal het gebied ook woonrijp worden gemaakt. Bij de toewijzing zetten we in op doorstroming door voorrang te bieden aan Laarders die een woning in de gemeente achterlaten.

Caliskamp

Het gaat om de bouw van 35 tot 45 woningen. Er is nog geen procedure gekozen. In 2026 zal hiervoor of middels een Buitenplanse omgevingsactiviteit (BOPA) fasegewijs een vergunning worden verleend dan wel het omgevingsplan gewijzigd worden.

Inbreidingsplannen G&O bij Ericaweg en Erfgooiersdwarsweg

In overleg en samenspraak met bewoners en belanghebbenden worden de stedenbouwkundige plannen voor de bouw van sociale huurwoningen (inbreiding) door de raad vastgesteld. Vervolgens wordt gestart met een ruimtelijke procedure tot verlening van de omgevingsvergunningen.

Het betreft de bouw van 9 woningen bij de Erfgooiersdwarsweg op de plek van 2 afgebrande woningen en 13 woningen bij de Ericaweg. Plannen voor woningbouw aan de Smeekweg zijn tot nader order uitgesteld.

Diverse woningbouwplannen

Mede op basis van het locatieonderzoek woningbouw, wordt door ontwikkelaars/eigenaren plannen gemaakt voor de bouw van woningen op diverse plekken in Laren. Te denken valt aan Torenlaan 1, Eemnesserweg 3, Kloosterweg 39c, Talpa, Vredelaan. Omdat de gemeente geen grondeigenaar is, wordt de planning voor een belangrijk deel bepaald door de eigenaren/initiatiefnemers. Hiervoor wordt kostenverhaal voor de ambtelijke expertise toegepast.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

Sinds de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen ligt de bouwtechnische toetsing bij gecertificeerde kwaliteitsborgers waarbij de gemeente alleen steekproefgewijs toezicht houdt. In 2026 monitoren wij het vastgestelde WKB-beleid met aandacht voor uitvoerbaarheid, capaciteit en financiën. Ook verkennen we of bouwwerken met beperkt risico eenvoudiger kunnen worden afgehandeld. De bevindingen vormen input voor integratie in het VTH-beleid omgevingsrecht. In onze toezichthoudende rol blijft duurzaamheid centraal staan. De Wkb draagt daarmee bij aan onze ambitie voor een duurzame, veilige en toekomstgerichte leefomgeving.

Speerpunt voor Blaricum, Eemnes en Laren: Kwaliteits- en procescriteria omgevingsrecht VTH-thuistaken

Per 1 januari 2026 geldt de nieuwe U&H-strategie en het uitvoeringsprogramma VTH. Deze richten zich op vijf procescriteria, waaronder de U&H-strategie, het uitvoeringsprogramma, de uitvoeringsorganisatie, de borging van middelen en de evaluatierapportage. Met concreet geformuleerde doelen en SMART-indicatoren sturen we gericht op effectiviteit. Hierdoor brengen we beleid en uitvoering dicht bij elkaar en wordt de capaciteit beter afgestemd op de vastgestelde doelen. Dit draagt bij aan een veilige, gezonde en fysieke leefomgeving en dat de VTH-taken professioneel, transparant en doelgericht worden uitgevoerd.

Robuuste omgevingsdiensten

De Commissie van Aartsen concludeerde in 2022 dat het VTH-stelsel via de omgevingsdiensten onvoldoende functioneert. Als gevolg daarvan is het Interbestuurlijk programma Versterking VTH-stelsel opgericht. In dit programma zijn de robuustheidscriteria uitgewerkt waaraan alle omgevingsdiensten uiterlijk 1 april 2026 moeten voldoen. Ook de omgevingsdienst van Laren, de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) moet nog stappen ondernemen om tijdig aan alle robuustheidscriteria te voldoen, waaronder het inbrengen van verschillende taken die nog niet of onvoldoende zijn ingebracht. In 2026 zal de Omgevingsdienst, samen met haar deelnemers, de laatste stappen ondernemen om uiterlijk in april te voldoen aan alle robuustheidscriteria.

Omgevingsplanadviezen

De komende jaren moet worden gewerkt aan beleid met betrekking tot milieu en de leefomgeving voor in het omgevingsplan. Voor het ontwikkelen van beleid voor thema's als geluid en externe veiligheid is specialistische kennis en capaciteit benodigd die binnen de gemeente niet beschikbaar is. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek wordt ingezet om te adviseren bij het ontwikkelen van beleid voor in het omgevingsplan.

Basisregistratie Ondergrond (BRO)

In de BRO wordt informatie over de Nederlandse ondergrond geregistreerd. De gemeente is verplicht om de gegevens waarvan zij de zogenaamde 'bronhouder' is aan te (laten) leveren voor verwerking in de BRO. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek kan deze informatie namens de gemeente aanleveren. Gegevens van na 1 juli 2025, zoals bodemonderzoeken, kunnen binnen de reguliere uitvoeringsprogramma's worden verwerkt zonder significante bijkomende kosten. Voor het verwerken van bestaande gegevens van voor 1 juli 2025 is echter een aanvullende opdracht benodigd.

Register externe veiligheidsrisico's (REV)

In het REV worden alle milieubelastende activiteiten met een extern veiligheidsrisico bijgehouden. Gemeenten zijn verplicht om informatie over milieubelastende activiteiten voor verwerking in het REV aan te (laten) leveren. De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek kan deze informatie namens de gemeente aanleveren.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.2.1	Inlopen van het tekort aan betaalbare woonruimten.	3.2.1.1	Bouwen van woningen op diverse locaties in Laren conform de door de raad vastgestelde resultaten van het locatieonderzoek woningbouw.
		3.2.1.2	Het toepassen van het Verevenigsfonds als er zwaarwegende redenen zijn om af te wijken van de betaalbaarheidseisen uit de Woonvisie.
		3.2.1.3	Nieuwbouwprojecten dragen bij aan de ambities uit de Woonvisie en voldoen aan de betaalbaarheidseisen (tenminste 66% betaalbaar).

3.2.2	Inzetten op passende huisvesting, passend bij de behoefte.	3.2.2.1	We voegen woningen toe in verschillende prijssegmenten en diverse woningtypen. We hebben daarbij bijzondere aandacht voor het stimuleren van de doorstroming.
-------	--	---------	---

Product 3.3 Grondexploitatie

Speerpunten:

Zie hiervoor de paragraaf Grondbeleid.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.3.1	Bij eigen woningbouwontwikkelingen: In principe een positief saldo, tenzij er alleen of bijna alleen huurwoningen worden gerealiseerd.	3.3.1.1	Grondexploitaties worden bij substantiële wijzigingen geactualiseerd voorgelegd aan de raad.
3.3.2	Bij woningbouwontwikkeling van derden, tenminste kostenneutraal voor de gemeente	3.3.2.1	Anterieure exploitatie-overeenkomsten regelen kosten die niet door bouwleges worden gedekt.

Product 3.4 Milieu en duurzaamheid

Speerpunten:

In het programma milieu en duurzaamheid zijn verschillende milieutaken, zoals riolering, afvalverwerking, luchtkwaliteit en geluid opgenomen. Voor het duurzaamheidsbeleid is in 2023 het 'Koersdocument duurzaamheid en klimaat', vastgesteld. Het beleid in het programma legt de komende jaren de verbinding tussen de landelijk/regionaal gemaakte afspraken en lokale kansen voor duurzame ontwikkeling met een focus o.a. op Energie, Circulair, Groen en Klimaatadaptatie. Dit programma sluit aan bij het landelijk klimaatakkoord.

Het programma Laren Regenklaar werkt aan klimaatadaptatie: we zorgen dat meer regenwater in de bodem wordt opgevangen, zodat de rioleringen niet vollopen bij grote buien. Ook de inzet op klimaat- en duurzaamheidsbeleid vallen onder dit programma. In deze raadsperiode wordt daar extra op ingezet.

Milieuaspecten krijgen steeds meer een rol in projecten binnen de gemeente

Door het ondertekenen van het Schone Lucht Akkoord onderschrijven we het doel om luchtkwaliteit meer mee te nemen bij de uitvoering van projecten en in beleid. Het doel is daarnaast om de verbetering van de luchtkwaliteit als een voorwaarde te stellen bij het maken van plannen. In 2024 is het Actieplan Geluid vastgesteld. Hier geven we uitvoering aan door geluidshinder als criteria of koppelkans mee te nemen bij projecten op het gebied van verkeer en beheer en onderhoud.

Dierenopvang

Gemeenten hebben op het gebied van dierenwelzijn verplichte taken, bijvoorbeeld het vervoeren en opvangen van zwerfdieren of onverzorgd achtergebleven dieren na huisuitzetting/huisontruiming. Deze taken komen voort uit algemene en specifieke wetten (zoals de Algemene wet bestuursrecht, het Burgerlijk Wetboek en de Wet dieren). De gemeente heeft momenteel deze taken uitbesteed aan de Dierenambulance Gooi en Vechtstreek (1), de Vogelopvang Midden-Nederland (2), de Egelopvang Midden-Nederland (3) en Dierenasiel Eemland.

Eind 2026 verwacht het Gooische Nest (hierin hebben Dierenambulance Gooi en Vechtstreek en Dierenasiel Crailo zich verenigd) in een nieuw dierenzorgcentrum haar diensten te kunnen aanbieden aan de gemeente Laren.

Om de continuïteit van de wettelijke taken die gemeenten hebben in de opvang van dieren te borgen, hebben de regiogemeenten en deze dierenwelzijnsorganisaties (1-2-3) in 2024 afspraken gemaakt om vanaf 2025 de zorg voor de opvang en het vervoer van dieren structureel te organiseren en de af te nemen diensten van deze

dierenwelzijnsorganisaties met een gelijklopende reële vergoeding per inwoner te financieren. Dit moet ervoor zorgen dat de dierenwelzijnsorganisaties kunnen blijven voortbestaan. We merken dat externe factoren (denk bijvoorbeeld aan stijgende energiekosten, stijgende loonkosten, afname van aantal vrijwilligers, stijgende dierenartskosten, stijgende medicijnkosten en stijgende kosten van voedsel) ervoor zorgen dat we niet voor vier jaar een overeenkomst kunnen afsluiten met deze dierenwelzijnsorganisaties. Voor 2026 verwachten we met de Vogelopvang Midden-Nederland en de Egelopvang Midden-Nederland over de vergoeding per inwoner opnieuw in gesprek te gaan.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.4.1	Circulaire economie beter borgen in onze organisatie	3.4.1.1	We gaan specifieke duurzaamheidseisen te stellen voor onze onze inkoopprocessen en aanbestedingen.
		3.4.1.2	We gaan specifieke duurzaamheidseisen borgen in het vergunningsproces.
3.4.2	Een heldere transitiejaar naar onze inwoners richting het uitfasen van de PMD mini-container	3.4.2.1	We gaan samen met andere GAD gemeenten een heldere communicatie campagne opzetten.
3.4.3	We sluiten aan bij de landelijke doelstelling voor minimaal 1,5% energiebesparing per jaar. Voor maatschappelijk vastgoed is onze doelstelling hoger: 2% per jaar.	3.4.3.1	We ondersteunen inwoners via verschillende instrumenten, waaronder voorlichting, het energieloket, etc. Voor de opgave om bestaande koopwoningen te isoleren voeren we wederom een gericht plan uit.
		3.4.3.2	We monitoren de prestatieafspraken met de energiecoöperatie Hut van Mie.
		3.4.3.3	Via de Omgevingsdienst blijven we de bedrijven op verplichte energiemaatregelen handhaven.
3.4.4	We zetten in op het opwekken van energie, door het benutten van grote daken en het stimuleren van zon op overigedaken.	3.4.4.1	Voor 2026 willen we tenminste één groot project realiseren. In 2026 blijven we geschikte locaties verkennen.
3.4.5	Laren aardgasloos in 2050	3.4.5.1	We actualiseren de TransitieVisie Warmte om in 2026 een warmteprogramma te kunnen maken.
3.4.6	Streven naar behoud en verbetering van schone lucht en een gezonde leefomgeving.	3.4.6.1	Het project Hollandse Luchten, waar door de inwoners fijnstof is gemeten loopt nog steeds. Er wordt gekeken hoe we de data kunnen gebruiken. Daarnaast wordt gekeken hoe we de samenwerking binnen het project verder kunnen optimaliseren en het project ook voor andere casussen op het gebied van luchtkwaliteit kunnen inzetten.
		3.4.6.2	In het kader van de ondertekening van het Schone Lucht Akkoord door middel van communicatie en bewustwording de beperking van houtstook stimuleren.
		3.4.6.3	In 2024 is het Actieplan geluid vastgesteld. Hier geven we uitvoering aan door geluidshinder als criteria of koppelkansen mee te nemen bij projecten op het gebied van verkeer en beheer en onderhoud.
		3.4.6.4	De gemeente is onderdeel van het convenant Gebiedsgericht Grondwaterbeheer het Gooi. Daarbinnen werkt zij samen met andere partijen aan oplossingen voor het aanpakken van vervuilde grondwaterpluimen.
3.4.7	Borging van de continuïteit van de wettelijke taken die de gemeente heeft in de opvang van dieren.	3.4.7.1	Met de dierenwelzijnsorganisaties (Vogelopvang Midden-Nederland/Egelopvang Midden-Nederland/Dierenambulance Gooi en Vechtstreek/ Dierenasiel

		Eemland/ Gooische Nest) hebben we voor 2026 afspraken over de dienstverlening.
--	--	--

Product 3.5 Afval

Speerpunten:

Circulaire economie

Circulair inkopen en aanbesteden speelt een belangrijke rol in de overgang naar een circulaire economie. Hiermee waarborgt de gemeente dat opdrachtnemers bij de uitvoering van opdrachten duurzame materialen toepassen, bijvoorbeeld in de openbare ruimte. In 2025 zijn we gestart met het integreren van circulariteit in het inkoop- en aanbestedingsbeleid, conform de MRA-methode. In 2026 bouwen wij hierop voort door binnen de gemeente Laren te experimenteren met circulaire toepassingen in de praktijk. Daarnaast verkennen we mogelijkheden voor het opnemen van circulaire eisen in het vergunningsproces.

Verder sluiten wij aan bij regionale initiatieven binnen de regio Gooi en Vechtstreek die de overgang naar een circulaire economie versnellen, zoals het verminderen van grondstoffengebruik, het sluiten van kringlopen en het vergroten van bewustwording rondom circulariteit.

Afval

Na het besluit van de GAD-gemeenten om het PMD te gaan nascheiden, staat 2026 in het kader van de uitvoering van dit besluit. Het PMD zal per medio 2026 worden nagescheiden uit het restafval. Het levert meer ruimte op in de tuin. Dit moment valt precies samen met het ingaan van het nieuwe verwerkingscontract voor restafval met nascheiding van PMD waarin ook de minimale na te scheiden hoeveelheden grondstoffen zijn vastgelegd.

Het is van groot belang dat inwoners tijdig en volledig worden geïnformeerd over wat dit precies voor hen gaat betekenen. GAD neemt hierin het voortouw en de gemeente ondersteunt hierin waar nodig. Omdat deze transitie het gehele GAD-gebied betreft, wordt er met alle GAD gemeenten een communicatiecampagne gestart om de transitie zo helder en duidelijk mogelijk te maken voor onze inwoners.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
3.5.1	Meer duurzaamheid in de bouw	3.5.1.1	Circulaire eisen beter borgen en monitoren in inkoop- en aanbestedingsprocessen
		3.5.1.2	Mogelijkheden verkennen voor het opnemen van circulaire eisen in het vergunningsproces
		3.5.1.3	We vergroten bewustwording en kennisdeling over circulaire kansen binnen de eigen organisatie
3.5.2	Duidelijkheid voor inwoners over het scheiden van afval	3.5.2.1	Heldere en transparante wijze van communicatie binnen GAD-gemeenten over het verdwijnen van de PMD-container

Betrokkenheid verbonden partijen

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie worden op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd.

Regio Gooi en Vechtstreek

In de regio wordt samengewerkt aan diverse onderwerpen binnen het fysieke domein zoals Ruimte, Duurzaamheid, Bouwen en Wonen. De Regio ondersteunt en levert wat gemeenten afspreken om samen op te pakken. Een voorbeeld van een uitvoerende eenheid is bijvoorbeeld de Grondstoffen en Afvalstoffen Dienst (GAD) en het Regionale Urgentie bureau.

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek is een uitvoeringsorganisatie op het gebied van milieu en leefomgeving die verschillende taken uitvoert voor 2 provincies en 13 gemeenten in zowel Flevoland als de Gooi en Vechtstreek. Het gaat hierbij met name om het verlenen van vergunningen, houden van toezicht en handhaven van wet- en regelgeving op het gebied van milieu en regelgeving. Hiernaast adviseert de OFGV over milieuthema's bij ruimtelijke ontwikkelingen en het ontwikkelen van milieubeleid, onder meer bij het opstellen van het Omgevingsplan.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
Duurzaam en prettig wonen in Laren	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
3.1 Ruimtelijke ontwikkeling	655	475	497	497	497	497
Baten	-4	-30	-30	-30	-30	-30
Lasten	659	505	527	527	527	527
3.2 Wonen en bouwen	-16	141	44	62	71	82
Baten	-1.544	-1.409	-1.520	-1.515	-1.515	-1.515
Lasten	1.528	1.550	1.564	1.577	1.586	1.597
3.3 Grondexploitatie	2					
Baten	-1.219	-2.011	-396	0	0	0
Lasten	1.221	2.011	396	0	0	0
3.4 Milieu en duurzaamheid	296	248	420	410	410	410
Baten	-289	-275	-275	-275	-275	-275
Lasten	585	524	695	685	685	685
3.5 Afval	-382	-426	-416	-420	-422	-423
Baten	-1.935	-1.889	-1.932	-1.954	-1.967	-1.969
Lasten	1.553	1.463	1.516	1.534	1.545	1.547
Saldo programma	556	438	545	549	556	566

Toelichting financiële verschillen

Toelichting financiële verschillen product 3.1 Ruimtelijke ontwikkeling

Lasten

Toelichting		Bedrag
Bijzonder Laren	In de programmabegroting 2025 was een incidentele verhoging opgenomen voor de stichting Bijzonder Laren. Deze vervalt vanaf 2026 en verder.	-27.000
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. De verdeelsystematiek leidt voor dit product tot lagere toerekening van de DVO uren BEL Combinatie.	-9.861
Bijzonder Laren	De subsidie voor Bijzonder Laren is structureel verhoogd volgens afspraak (prijsindexatie)	55.000
Overig	prijsstijging, mutatie regio Gooi & Vechtstreek en DVO BEL	-5.751
Totaal:		22.249

Baten

Toelichting		Bedrag
	geen mutaties	-
Totaal:		-

Toelichting financiële verschillen product 3.2 Wonen en bouwen

Lasten

Toelichting		Bedrag
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	50.765
Woonvisie	In de programmabegroting 2025 zat een incidentele last voor de uitvoering van de woonvisie. Dit komt vanaf 2026 te vervallen.	-40.000
Regio Gooi & Vechtstreek	Gevolg van de herverdeling van taakvelden.	-22.588
Mutatie OFGV	De kostenstijging is deels te wijten aan indexatie, deels aan uitbreiding van taken. De omgevingsdienst is wel gevraagd om bezuinigingsopties te verkennen.	22.495
Overig	Zoals prijsstijging en actualisatie kapitaallasten	3.328
Totaal:		14.000

Baten

Toelichting		Bedrag
Leges omgevingsvergunningen	De leges voor de omgevingsvergunningen 2026 zijn bijgesteld op basis van verwachte bouwplannen en algemene aanvragen. Dit leidt tot een voordeel van de baten.	-112.682
overig	Waaronder prijsstijging 3%	5.458
Totaal:		-111.000

Toelichting financiële verschillen product 3.3 Grondexploitatie

Lasten

Toelichting		Bedrag
actualisatie grexen	De actualisatie van de grondexploitaties Harmen Vosweg, Ligweide en Eemnesserweg leiden tot lagere kosten	-1.615.000
Totaal:		-1.615.000

Baten

Toelichting		Bedrag
actualisatie grexen	De actualisatie van de grondexploitaties Harmen Vosweg, Ligweide en Eemnesserweg leiden, verband houdend met de kosten, ook tot lagere opbrengsten	1.615.000
Totaal:		1.615.000

Toelichting financiële verschillen product 3.4 Milieu en duurzaamheid

Lasten

Toelichting		Bedrag
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	158.066
Geluidskaart	In de programmabegroting 2026 zit een incidentele last voor het opstellen van een geluidbelastingkaart	10.000
overige mutaties		3.000
Totaal:		171.066

Baten

Toelichting		Bedrag
	geen mutaties	-
Totaal:		-

Toelichting financiële verschillen product 3.5 Afval

Lasten

Toelichting		Bedrag
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. De verdeelsystematiek leidt voor dit product tot lagere toerekening van de DVO uren BEL Combinatie.	-20.399
Regio G&V	Herverdeling taakvelden	73.331
Totaal:		52.932

Baten

Toelichting		Bedrag
Leges afval	De leges voor de afvalstoffenheffing 2026 stijgen door indexatie en aantallen huishoudens in 2026 met €33.000.	-33.000
Overig		-10.000
Totaal:		-43.000

Programma 4 Sporten, ontwikkelen en leren in Laren

Visie

Cultuur en media

We vinden het belangrijk dat inwoners kunnen genieten van kunst en cultuur. Cultuur en media zijn middelen om de ontwikkeling van de jeugd tot volwassenheid te stimuleren. Ook is het een belangrijke bron van kennis, ervaring en ontspanning voor alle inwoners. Inwoners kunnen door het grote aanbod van cultuur in Laren meedoen aan de samenleving. Dit is een belangrijk onderdeel van het leven en bevordert de sociale cohesie.

Sport

Inwoners sporten meer, we ondersteunen verenigingen. Sportvoorzieningen zijn van groot belang. Sporten zorgt voor gemeenschapszin en is goed voor zowel de volwassenen als de jeugd. Het stimuleert de teamgeest, doelgerichtheid en het zelfvertrouwen. Ook is het een manier om elkaar te ontmoeten, contacten op te bouwen en daarmee samen zijn onder inwoners te stimuleren. Zo draagt sport maar ook cultuur bij aan een gezonde ontwikkeling van het kind, een gezonde geest en een gezond lichaam en is een belangrijk onderdeel van preventie.

Onderwijs

Goede schoolgebouwen zijn belangrijk. Een kwalitatief goed gebouw maakt modern onderwijs mogelijk en heeft daarmee invloed op de schoolprestaties van onze kinderen. Laren wil investeren in toekomstige generaties en maakt zich sterk voor het op tijd realiseren van kwalitatief goede en duurzame schoolgebouwen, passend bij de Larense maat.

We zoeken samenwerking om kinderen zo goed mogelijk te ondersteunen.

Gezondheid en participatie

De gemeentelijke doelen van het welzijnswerk zijn zoveel als mogelijk zelfredzame bewoners, gesteund door een toereikend netwerk, verminderen van het gevoel van eenzaamheid onder inwoners, verhogen van gevoel van betrokkenheid onder inwoners en benadering vanuit positieve gezondheid. De GGD Gooi en Vechtstreek voert in het kader van de Wet Publieke Gezondheidszorg voor de gemeente de taken uit op het gebied van gezondheidszorg, ouderenzorg, epidemiologie en bestrijding infectieziekten, evenals bijkomende ondersteunende werkzaamheden inzake de gedecentraliseerde taken. Ook verzorgt de GGD de inspecties van de kinderopvang.

Product 4.1 Cultuur en media

Speerpunten:

Kunst- en cultuurnota

Naar aanleiding van de evaluatie van de kunst- en cultuurnota zijn de volgende speerpunten naar voren gekomen: 1a) Meer aandacht voor cultuur in de klas, 1b) Aanstellen van een bruggenbouwer cultuur, 1c) kunst in de openbare ruimte, 2. Cultuurparticipatie voor jongeren.

Bibliotheek

Het speelveld van bibliotheken raakt verschillende domeinen. Door in samenwerking met de deelnemende gemeenten één lijn te trekken in de opdracht, kunnen inwoners over de dorpsgrenzen heen gebruik maken van de diensten van de bibliotheek. Daarnaast stellen de zes samenwerkende gemeenten en Bibliotheek Gooi+ een vierjarenplan voor het bibliotheekwerk op, om invulling te geven aan de zorgplichtwet per januari 2027. Als voorloper op deze zorgplichtwet ontvangt de gemeente in 2026 een decentralisatie uitkering, bestemd voor de versterking van het bibliotheekwerk.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
4.1.1	Meer aandacht voor cultuur in de klas	4.1.1.1	Uitvoering geven aan Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK).
		4.1.1.2	We hebben een cultuurcoördinator aangesteld om een basis educatiepakket voor de basisscholen samen te stellen. Tevens zal zij functioneren als verbinder

			voor de instellingen, verenigingen, onderwijs en ondernemers, zodat er meer en beter samengewerkt kan worden en een gezamenlijk culturele agenda uitgevoerd kan worden.
4.1.2	Kunst in de openbare ruimte	4.1.2.1	In de openbare ruimte zetten we kunst in om inwoners op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met kunst en kinderen bewust maken van hun culturele omgeving.
4.1.3	Cultuurparticipatie voor jongeren	4.1.3.1	Wij stimuleren initiatieven van inwoners en verenigingen die cultuur verbinden met onze jeugd
4.1.4	De maatschappelijke rol van bibliotheken bestendigen	4.1.4.1	De inzet van de bibliotheek focust zich op vier inhoudelijke thema's: 'iedereen basis-taalvaardig', 'iedereen digitaal vaardig', 'een leven lang leren voor iedereen' en 'iedereen kan meedoen'. Deze vertalen zich naar onder meer naar de volgende diensten: uitvoering van het Informatiepunt Digitale Overheid, digitale basiscursussen en workshops, programmering rond actuele thema's zoals duurzaamheid en themacafé's voor het faciliteren van ontmoetingen en blijven leren. Daarnaast projectmatige inzet van een deel van de decentralisatie uitkering t.b.v. de versterking van het bibliotheekwerk.

Product 4.2 Sport

Speerpunten:

Buurtsportcoaches

De buurtsportcoaches zetten we in om de doelstellingen zoals beschreven in het werkplan en de Nota Sport en bewegen Blaricum, Eemnes en Laren te realiseren. Alle doelstellingen uit het werkplan dragen bij aan het promoten van een gezonde en actieve leefstijl van de inwoners.

Lokaal Sportakkoord

Het lokaal Sportakkoord wordt uitgevoerd om bij te dragen aan de landelijke ambities. Hierbij ligt de nadruk op een veilige sportomgeving en het werven van vrijwilligers.

Sportfonds Laren

Focus ligt op een goede implementatie van het Sportfonds Laren zodat er private middelen worden gegenereerd ten behoeve van de sport in Laren.

Zwembad de Biezem

Het realiseren van een grote verduurzamingsopdracht bij Zwembad de Biezem.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
4.2.1	Inwoners sporten/bewegen meer	4.2.1.1	Wij ondersteunen de sportverenigingen onder andere door inzet van de buurtsportcoaches en JOGG (Jongeren op gezond gewicht). Ook maatschappelijke initiatieven om inwoners meer te laten bewegen kunnen op onze steun rekenen.
4.2.2	Het creëren van een zo veilig mogelijke sportomgeving bij de sportverenigingen in de gemeente.	4.2.2.1	Samen met de Sportraad bespreken hoe we er voor kunnen zorgen dat zoveel mogelijk verenigingen in Laren beleid hebben omtrent het creëren van een veilig sportklimaat, denk hierbij aan: vertrouwenscontactpersonen, VOG's (verklaringen omtrent het gedrag) bij vrijwilligers en gedragsregels binnen de vereniging.

		4.2.2.2	Verenigingen ondersteunen waar nodig middels de inzet van een verenigingsondersteuner.
4.2.3	Het verminderen of voorkomen van valongevallen bij ouderen in Laren, door risicofactoren te behandelen of aan te passen.	4.2.3.1	Uitvoeren van de ketenaanpak valpreventie, uitvoeren van een communicatiecampagne, organiseren van informatiebijeenkomsten, fitheidstesten en het aanbieden van beweegcursussen.
4.2.4	Aanpak overgewicht voor kinderen en volwassenen verbeteren	4.2.4.1	Door het Netwerk GLI (Gecombineerde Leefstijlinterventie) volwassenen te optimaliseren, waarbij aandacht uitgaat naar voldoende GLI coaches, bekendheid bij huisartsen en bekendheid bij inwoners, nemen weer inwoners deel aan een GLI traject
		4.2.4.2	KIDS (Kanjers in de Sport) aanpak waaronder de Sportkanjerclub verbeteren. Naast de betrokkenheid van de intern begeleiders van scholen, verpleegkundigen, diëtisten en kinderverpleegkundigen kijken hoe de werkwijze verbeterd kan worden waardoor meer kinderen beter worden geholpen.

Product 4.3 Onderwijs

Speerpunten:

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Laren

Goede schoolgebouwen zijn belangrijk. Een kwalitatief goed gebouw maakt modern onderwijs mogelijk en heeft daarmee invloed op de schoolprestaties van onze kinderen. In juni 2025 heeft de gemeenteraad het IHP Onderwijs vastgesteld. Met het besluit van de gemeenteraad zijn de financiële kaders en de scenario's voor de aanpak van het verbeteren van de schoolgebouwen de komende jaren vastgelegd. Het totale financiële kader voor het plan bedraagt circa 35 miljoen euro. Hiermee is een stevige basis gelegd om te werken naar toekomstbestendige, duurzame en passende onderwijshuisvesting in Laren.

Het opstellen van de uitvoeringsplannen gebeurt de komende jaren, uiteraard in nauwe samenwerking met de schoolbesturen. Daarvoor wordt een projectgroep samengesteld.

In 2025 is de Gooische School al gestart met de 1e fase van de renovatie. Ook de nieuwbouw bij Laar & Berg is al in voorbereiding. Eind 2025 start de voorbereiding voor de nieuwbouw van OBS de Ploeg op locatie van het sportpark bij zwembad De Biezem.

1e inrichting onderwijsleerpakket en meubilair

In het kader van het OHP 2026 heeft het schoolbestuur (AT-scholen) aanvragen gedaan voor 1e inrichting met meubilair en onderwijsleerpakket bij de Binckhorst St. Jan en Laar & Berg. Reden is de groei van het aantal leerlingen op de scholen. Op grond van de verordening moet de gemeente deze voorziening bekostigen. Op grond van de normbedragen van de VNG (2025) is bij de Binckhorst St. Jan hiermee een investering van € 17.184,- gemoeid. Bij Laar & Berg gaat het om een investering van € 106.424,-.

Muziekonderwijs

Muziekonderwijs heeft een positief effect op de ontwikkeling van een kind. In de afgelopen jaren is muziekonderwijs bekostigd vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Na 2025 zijn deze middelen echter op. Uit de evaluatie is gebleken dat het project muziekonderwijs erg succesvol was. Besloten is structureel hiervoor middelen beschikbaar te stellen, zodat we de acties op de langere termijn (na schooljaar 2024-2025) kunnen voortzetten. In oktober 2025 start de nieuwe ronde van het orkestproject op de scholen.

Voorleesexpress

In regionaal verband voert de bibliotheek het project Voorleesexpress uit. Het project is erop gericht om jonge kinderen (2 tot 8 jaar) te helpen met taal en lezen. Met het voorleestraject van de VoorleesExpress krijgt een gezin een half jaar begeleiding om actief aan de slag gaan met lezen en taal. Hiermee zetten we in op het voorkomen van laaggeletterdheid en op gelijke onderwijskansen.

Vanuit de gemeente Laren is dit in de afgelopen jaren bekostigd vanuit het NPO. Na 2025 zijn deze middelen echter op. De bibliotheek heeft nu een subsidieaanvraag gedaan voor structurele voortzetting vanaf 2026. In 2025 heeft een evaluatie plaatsgevonden waaruit blijkt dat het project succesvol is. Het is wenselijk dat het project een vervolg krijgt. Bekostiging kan plaatsvinden uit niet bestede middelen specifieke uitkering onderwijsachterstanden.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
4.3.1	Onderwijshuisvesting is kwalitatief op orde en passend bij de Larense maat.	4.3.1.1	We voeren het in juni 2025 vastgestelde Integraal Huisvestingsplan uit door de schoolgebouwen toekomstbestendig en duurzaam te maken.
		4.3.1.2	We bekostigen de 1e inrichting met meubilair en onderwijsleerpakket bij de Binckhorst St. Jan en Laar & Berg.
4.3.2	Kinderen krijgen gelijke (onderwijs-)kansen	4.3.2.1	Met structurele voortzetting van de (tot en met 2024/2025 via het Nationaal Programma Onderwijs) ingezette interventies zetten we in op gelijke onderwijskansen en faciliteren we sportieve (Tijgergym) en culturele (project muziekonderwijs) activiteiten.
		4.3.2.2	Middels de Voorleesexpress zetten we in op het voorkomen van laaggeletterdheid en op gelijke onderwijskansen.

Product 4.4 Gezondheid en participatie

Speerpunten:

Gezond opgroeien

Ieder kind verdient de best mogelijke start van zijn of haar leven en een optimale kans op een goede toekomst. De eerste 1.000 dagen van een kind zijn cruciaal voor een goede start, een 'Kansrijke Start'. Het actieprogramma 'Kansrijke Start' is een landelijk programma waarin we als BEL-gemeenten een samenwerking vormen met lokale partners die werken met kwetsbare gezinnen. Ook in 2026 zal de coalitie Kansrijke Start voortgezet worden en wordt ingezet op het vergroten en verstevigen van het netwerk.

Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)

Wij willen dat iedereen goed onderwijs krijgt in goede scholen en dat begint al op de kinderopvang/peuteropvang. Doorgaande leerlijnen, voorschoolse educatie en het verbeteren van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp helpen daarbij. De aanpak van laaggeletterdheid is een speerpunt.

Evalueren en versterken van jeugdpreventie

In Laren vinden we het belangrijk om in te zetten op preventieve zorg. Één van de manieren waarop we dit doen is door het versterken van netwerk rondom gezinnen middels verschillende interventies en ook door een brede uitvraag/ korte ondersteuning vanuit de praktijkondersteuner GGZ jeugd in te zetten. In 2026 is het van belang dat bestaande interventies worden geëvalueerd en dat de juiste interventies worden verstevigd.

Inclusie

We streven naar een samenleving waarin iedereen ervaart dat hij erbij hoort en gelijke kansen heeft om deel te nemen aan alle aspecten van het leven.

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs

De regiogemeenten werken samen met de GGD Gooi en Vechtstreek en preventieve verslavingszorg (Jellinek) om het alcohol- en drugsgebruik van met name jongeren terug te dringen. Deze samenwerking wordt beschreven in het regionale Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs (PHP). Vanaf 2026 geeft de gemeente uitvoering aan het nieuwe PHP plan.

Wet integrale suïcide preventie

De regiogemeenten werken samen met de GGD Gooi en Vechtstreek aan een uitvoeringsplan rondom de wet integrale suïcide preventie. Vanaf 2026 wordt er uitvoering gegeven met alle relevante partners aan het regionaal uitvoeringsplan.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
4.4.1	Bewustwording vergroten bij de inwoner over de eigen rol bij de (mentale) gezondheid.	4.4.1.1	In samenwerking met maatschappelijke partners ontwikkelen we activiteiten op thema's als eenzaamheid, mentale gezondheid, valpreventie, mantelzorg. Daarbij sluiten we aan bij landelijk georganiseerde weken/campagnes.
4.4.2	Met preventie, inzetten op het vergroten van kansen en het versterken van individuen en daarmee de samenleving als geheel. Zo willen we zwaardere problemen en ondersteuning voorkomen.	4.4.2.1	In HBEL-verband onderzoeken we hoe we de vindbaarheid van algemene voorzieningen in het sociaal domein kunnen vergroten.
		4.4.2.2	We geven in HBEL verband vorm aan een digitale sociale kaart.
4.4.3	Vanuit de benadering positieve gezondheid zetten wij welzijnswerk in voor zoveel als mogelijk zelfredzame inwoners te hebben en waar nodig inzet om een toereikend netwerk rondom inwoners te verzorgen.	4.4.3.1	Inwoners zoveel mogelijk leiden naar bestaande activiteiten van onze maatschappelijke partners in de dorpen en stimuleren om zelf of in hun netwerken initiatieven te ontplooiën. Zowel Versa Welzijn als Hart van Laren (Brinkhuis) hebben hier een rol in.
4.4.4	Resultaten van het welzijnswerk beter inzichtelijk maken	4.4.4.1	De transformatie in de dienstverlening van Versa is verder vormgegeven in 2025 en loopt door in 2026. Betere interne (aan)sturing en inzicht in de resultaten van Versa blijven daarbij nodig. Naar aanleiding daarvan voeren we tussentijdse monitorgesprekken. In 2026 zal vanuit de gemeente meer data gestuurd invulling worden gegeven aan de opdracht rondom het welzijnswerk.
4.4.5	Wij vinden het belangrijk dat onze gemeenschap een inclusieve gemeenschap is.	4.4.5.1	In 2026 geven we uitvoering aan de lokale inclusie – agenda, welke in samenwerking met inwoners en regionale en lokale partners is samengesteld.
4.4.6	Inwoners die belast zijn met mantelzorgtaken, beter ondersteunen en waarderen.	4.4.6.1	In HBEL-verband uitvoering geven aan het plan van aanpak Mantelzorg
4.4.7	Verschuiven van 'ziekte en zorg' naar 'gezondheid en gedrag' (IZA = Integraal Zorgakkoord, GALA = Gezond en Actief Leven Akkoord)	4.4.7.1	In de regionale samenwerking Gezond Gooi werken we via diverse coalities en ketenaanpakken aan de gezondheidsbevordering van onze inwoners.
		4.4.7.2	In 2026 zetten we in op het vergroten van het aantal inwoners dat doorverwezen wordt/ gebruik maakt van het leefstijlpunt en Welzijn op recept.
		4.4.7.3	Via de IZA werkgroepen brengen we de positieve gezondheidsgedachte verder onder de aandacht bij de eerstelijnszorgaanbieders én bij de inwoners.
4.4.8	Verminderen van problematisch middelengebruik	4.4.8.1	In de regio Gooi en Vechtstreek wordt samengewerkt in het Preventie- en Handhavingsplan om de verkoop van alcohol aan minderjarigen terug te dringen en voorlichting te geven over alcohol en middelengebruik.

4.4.9	We willen zo veel mogelijk kinderen die taalachterstand hebben bereiken en zorgen dat die ondersteuning krijgen. Voor- en vroegschoolse educatie (VVE) is hiervoor een effectief middel.	4.4.9.1	Samen met kinderopvang en GGD maken we afspraken over een zo breed mogelijk bereik van kinderen voor deelname aan de VVE.
-------	--	---------	---

Betrokkenheid verbonden partijen

BEL Combinatie

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie worden op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd.

Regio Gooi en Vechtstreek

Uitvoering en coördinatie van de leerplicht, voortijdig schoolverlaters en volwasseneneducatie is belegd bij het Regionaal Bureau Leerling zaken (RBL) van de Regio Gooi en Vechtstreek.

GGD Gooi en Vechtstreek

De GGD Gooi en Vechtstreek voert in het kader van de Wet Publieke Gezondheidszorg voor de gemeente de taken uit op het gebied van gezondheidszorg, ouderenzorg, epidemiologie en bestrijding infectieziekten, evenals bijkomende ondersteunende werkzaamheden inzake de gedecentraliseerde taken. Ook verzorgt de GGD de toezicht en inspecties van de kinderopvang.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
4.1 Cultuur en media	551	785	879	812	812	811
Baten	-268	-203	-210	-210	-210	-210
Lasten	819	988	1.089	1.022	1.022	1.021
4.2 Sport	436	478	754	749	749	749
Baten	-322	-365	-365	-365	-365	-365
Lasten	757	843	1.119	1.113	1.113	1.113
4.3 Onderwijs	837	876	1.099	793	934	1.562
Baten	38	-555	-1	-1	-1	-1
Lasten	799	1.431	1.100	794	935	1.562
4.4 Gezondheid en participatie	1.634	1.910	1.654	1.656	1.655	1.655
Baten	-461	-417	-426	-426	-426	-426
Lasten	2.095	2.328	2.080	2.082	2.081	2.081
Saldo programma	3.457	4.049	4.387	4.010	4.150	4.777

Toelichting financiële verschillen

Toelichting financiële verschillen product 4.1 Cultuur en media

Lasten

Toelichting		Bedrag
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. De verdeelsystematiek leidt voor dit product tot lagere toerekening van de DVO uren BEL Combinatie.	-7.564
Versterking bibliotheekwerk	Inzetten rijksmiddelen op versterken van het bibliotheekwerk.	67.000
Mutatie onderhoudsvoorziening	Op basis van de MJOP zijn de dotaties en onttrekkingen aan de onderhoudsvoorzieningen geactualiseerd.	8.250
Actualisatie kapitaallasten	Hogere kapitaallasten investeringsstaat	6.143
Subsidies	Reguliere indexatie en aanpassen begroting conform beschikkingen 2025.	24.450
Overig	waaronder toename verzekeringskosten	7.214
Totaal:		101.000

Baten

Toelichting		Bedrag
overig	waaronder prijsstijging 3%	-7.000
Totaal:		-7.000

Toelichting financiële verschillen product 4.2 Sport

Lasten

Toelichting		Bedrag
Energiekosten de Biezem	Door het aflopen van het huidige vaste energiecontract stijgen de energiekosten.	215.000
Bijdrage de Biezem	Reguliere indexatie aandeel Gemeente Laren van 3/6 in de kostenverdeling zoals benoemd in de raamovereenkomst.	51.000
Overig	waaronder prijsstijging, toename verzekeringskosten en volwassenfonds.	10.235
Totaal:		276.162

Baten

Toelichting		Bedrag
	geen mutaties	
Totaal:		

Toelichting financiële verschillen product 4.3 Onderwijs

Lasten

Toelichting		Bedrag
regio Gooi & Vechtstreek	Begroting conform zienswijze aangepast.	69.005
Onderwijs huisvesting	Het project binnenklimaat bij de Montessorischool, (gefinancierd door Suvis en de gemeente) is afgerond. De geraamde kosten komen te vervallen (zie ook opbrengsten cofinanciering)	-473.261
Actualisatie investeringsplan en kapitaallasten	De investeringsplanning is geactualiseerd, een aantal investeringen zijn in tijd doorgeschoven. Dit leidt in 2026 tot lagere kapitaallasten.	-388.819
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	4.732
Toename verzekeringskosten	De verzekeringskosten zijn toegenomen en leidt in meerdere programma's tot een stijging van de kosten. De stijging betreft o.a. aansprakelijkheidsverzekering van de gemeenten.	21.487
1e inrichting OLP	Sinds 1997 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair onderwijs. Elk jaar wordt een concreet OHP (Onderwijs Huisvesting Plan) door het college vastgesteld. Daarin staan de huisvestingsvoorzieningen die het komende jaar in uitvoering worden gebracht. Voor 2026 hebben wij twee voorstellen betreffende het OHP ontvangen, welke wij op grond van de verordening moeten bekostigen.	123.000
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	Verwerking raadsbesluit IHP 2026.	325.000
Overig	Waaronder bijstelling toerekening uren DVO bijdrage BEL	-7.412
Totaal:		-331.000

Baten

Toelichting		Bedrag
Onderwijs huisvesting	Het project binnenklimaat bij de Montessorischool, (gefinancierd door Suvis en de gemeente) is afgerond. De geraamde kosten komen te vervallen (zie ook vrijval lasten).	293.261
SPUK	Deze bate stond in 2025 foutief nog begroot, voor 2026 en verder niet meer	260.902
Totaal:		554.163

Toelichting financiële verschillen product 4.4 Gezondheid en participatie

Lasten

Toelichting		Bedrag
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	63.077

Actualisatie onderhoudsvoorziening	Op basis van de MJOP zijn de dotaties en onttrekkingen aan de onderhoudsvoorzieningen geactualiseerd.	50.600
Regionale aanpak suicide preventie	De Wet integrale suicidepreventie is in het voorjaar van 2024 aangenomen en zal per 1 juli 2025 in werking treden. Hiermee wordt de gemeentelijke verplichting tot een integraal beleid op suicidepreventie in de wet openbare gezondheidszorg vastgelegd.	6.000
Regio G&V	Begroting conform zienswijze aangepast.	-359.795
Overig	voornamelijk prijsstijging, indexatie subsidies en actualisatie kapitaallasten	-7.882
Totaal:		-248.000

Baten

Toelichting		Bedrag
Overig	Voornamelijk prijsstijging	-9.000
Totaal:		-9.000

Programma 5 Meedoen in Laren

Visie

5.1 Maatschappelijke ondersteuning

Met preventie zetten we in op het vergroten van kansen en het versterken van individuen en de samenleving als geheel. Zo willen we zwaardere problemen en zwaardere ondersteuning voorkomen. We bouwen aan een sterke sociale basis waarbij mensen oog hebben voor elkaar en er ruimte is voor diversiteit en zorg dichtbij. Mensen die het niet zelfstandig redden, krijgen passende ondersteuning gericht op het, (weer) binnen hun mogelijkheden, zelfstandig oppakken van hun leven. We werken vanuit de bedoeling van de wetten in het sociaal domein, doen wat nodig is: we redeneren vanuit de mens en zijn leefomgeving naar oplossingen. We staan voor een integrale aanpak van problemen op persoons-, gezins- en systeemniveau.

5.2 Inkomensregelingen en arbeid

We willen mensen die ons terecht om hulp vragen, zo volwaardig mogelijk in de samenleving laten meedoen. Dat is onze grootste drijfveer bij alles wat we doen. Daarbij onderzoeken we de barrières die volwaardige participatie in de weg staan. Door deze zo goed en volledig mogelijk weg te nemen met en -waar nodig- passende ondersteuning te bieden, dragen we bij aan een samenleving waar iedereen een plek heeft.

Er wordt in 2026 in de Regio Gooi en Vechtstreek besloten over een visie op de toekomst van ontwikkelbedrijven en in het bijzonder de Tomingroep. Vanuit de Rijksoverheid komen er wijzigingen in de uitvoering van de arbeidsmarkt- dienstverlening. In iedere arbeidsmarktregio komt een Regionaal Werkcentrum.

De beoogde ingangsdatum is verschoven van 1 januari 2025 naar 1 januari 2026.

De "Participatiewet in balans" wordt in stappen ingevoerd. De inzet is dat de eerste maatregelen per 1 januari 2026 in kunnen gaan, afhankelijk van de behandeling van de wet door de Eerste Kamer.

5.3 Zorg voor jeugd

In 2023 is er overeenstemming gekomen op de Hervormingsagenda Jeugd. Dit inhoudelijke akkoord tussen de betrokken organisaties bevat een groot pakket maatregelen om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Er zal structureel worden geïnvesteerd in de landelijke kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Ook komt er een aanpassing van de Jeugdwet, waardoor duidelijker wordt waarvoor kinderen en ouders hulp kunnen krijgen. Gemeenten zullen de transitie richting stevige lokale teams moeten vormgeven gericht op zowel Jeugd als Wmo, met voldoende kennis en expertise en verbinding met geïndiceerde reguliere specialistische hulp. Het gaat om teams die met ouders en jeugdigen kijken naar wat echt nodig is. Die niet alleen toegang verlenen, maar zelf basishulp verstrekken, gericht op het versterken van het gewone leven en de veerkracht van gezinnen en jongeren. Vanuit het versterken van het gewone leven van jeugdigen zijn er kaders gemaakt om informele steun(figuren) meer te betrekken. Bij alles wat we doen willen we preventie versterken, inzetten op vroegsignalering, ondersteuning op scholen aanbieden en zorgen voor veiligheid waar dat nodig is. Zo willen wij ervoor zorgen dat voor de meest kwetsbare kinderen passende specialistische ondersteuning beschikbaar is.

5.4 Migratie, integratie en vluchtelingen

Voor statushouders is het zelfstandig mee kunnen doen in de samenleving essentieel. De taakstelling van het huisvesten van statushouders weten wij goed op te lossen binnen het reguliere aanbod van sociale woningen, waardoor de huisvesting gespreid wordt gerealiseerd. Vluchtelingenwerk geeft samen met vrijwilligers invulling aan de integratie van deze nieuwe inwoners. Wij willen de professionele begeleiding van integratie verder vormgeven waarbij vrijwilligers ondersteunen.

Product 5.1 Maatschappelijke ondersteuning

Speerpunten:

Huishoudelijke hulp

Lokaal maar ook landelijk staat er veel druk op huishoudelijke hulp. De verwachting is dat de druk op huishoudelijke hulp de komende jaren niet afneemt. In regionaal verband wordt gekeken hoe we huishoudelijke hulp toegankelijk en betaalbaar houden.

Wmo-begeleiding

Het aantal mensen dat wordt ondersteund met geïndiceerde Wmo-begeleiding neemt af. Deze afname wordt mogelijk gemaakt door de inzet van het lokale begeleidingsteam dat in mei 2021 is gestart. Dit team biedt ondersteuning zonder indicatie. Door een verdere professionalisering en de doorontwikkeling van het lokale begeleidingsteam verwachten we dat de aantallen geïndiceerde begeleiding ook de komende jaren gaat dalen.

Commissie-Van Ark

De door de VNG ingestelde onafhankelijke deskundigencommissie-Van Ark heeft zich nadrukkelijk uitgesproken dat gemeenten te weinig geld hebben ontvangen om de jeugdzorg naar behoren uit te kunnen voeren. De commissie oordeelt dat gemeenten 50% van de tekorten in 2023 en 2024 zelf hebben moeten dragen en dat dit zijn doorwerking in de daar opvolgende jaren had. In lijn met het advies van de commissie-Van Ark zijn de VNG en het kabinet op 8 september 2025 tot een besluit gekomen. Het kabinet maakt de € 728 miljoen vrij waar gemeentes over 2023 en 2024 recht op hadden. Welk bedrag onze gemeente hiervan ontvangt is vooralsnog niet bekend. Hopelijk geeft de septembercirculaire 2025 meer duidelijkheid.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
5.1.1	Op basis van de HBEL-visie werken we aan de verdere transformatie in het sociaal domein.	5.1.1.1	We zijn bezig een beweging te maken naar meer basisondersteuning en daarmee afname van de geïndiceerde zorg. Hiervoor versterken we de toeleiding naar het voorveld via het informatiepunt maatschappelijke Zaken HBEL. We versterken de samenwerking tussen het informatiepunt, Leefstijlpunt (bij positieve evaluatie) en ander aanbod in het 'voorveld' door merendeels maatschappelijke partners (zoals Versa, bibliotheek Gooi+).
5.1.2	Wmo-voorzieningen toegankelijk en betaalbaar houden.	5.1.2.1	Om de geïndiceerde Wmo-voorzieningen toegankelijk en betaalbaar te houden, wordt de invulling van dagbesteding, begeleiding en huishoudelijke hulp regionaal geëvalueerd. Er vindt voor deze drie voorzieningen een brede heroverweging plaats. In 2026 betekent dit mogelijk dat we een nieuwe invulling van dagbesteding, begeleiding en huishoudelijke hulp implementeren.
5.1.3	De overgang van het vaste tarief voor de eigen bijdrage naar een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage op een goede manier organiseren.	5.1.3.1	Een implementatieplan opstellen voor een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage.
5.1.4	Anticiperen op de vergrijzing. Meer inzetten op preventie en efficiëntie.	5.1.4.1	Het Herstelnetwerk versterken en ervaringsdeskundigen inzetten door de bekendheid van het Herstelnetwerk te vergroten bij partners en de gemeentelijke uitvoeringsdienst, inclusief begeleiders.
5.1.5	Passende ondersteuning bieden voor mensen die vanuit een vorm van beschermd wonen (weer) zelfstandig gaan wonen.	5.1.5.1	Uitvoeren van het nieuwe beleidsplan Bescherming & Opvang 2026-2029.
		5.1.5.2	De overgang van beschermd wonen naar beschermd thuis faciliteren en de doelgroep verbinden met partijen in de sociale basis en preventie. We zorgen ervoor dat deze kwetsbare doelgroep goed landt in de wijk, samen met burens, welzijn, zorg.

Product 5.2 Inkomensregelingen en arbeid

Speerpunten:

Bestaanszekerheid

We zorgen voor een duidelijk overzicht van de voorwaarden en rechten bij een bijstandsuitkering en bijzondere bijstand. We streven naar een zo hoog mogelijk bereik van het kindarrangement (Meedoen HBEL) en het Jeugd- en Volwassenenfonds voor sport en cultuur.

Schuldhelpverlening

Schuldhelpverlening is zichtbaar en we bereiken de juiste groepen mensen. We benutten de mogelijkheden voor preventie en voorlichting over schulden bij de risicogroepen. De mensen om wie het gaat, hebben we zo vroeg mogelijk in beeld. We ondersteunen deze mensen effectief en duurzaam. Schuldhelpverlening is onderdeel van een integrale aanpak.

Werk en inkomen

We blijven inzetten op arbeidsmatige dagbesteding of werkplekken voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. We implementeren een werkcentrum in onze Regio.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
5.2.1	We zetten in op het voorkomen van schulden en het tegengaan van armoede.	5.2.1.1	Op basis van het beleidsplan bestaanszekerheid uitvoering geven aan de daarin opgenomen actiepunten. Jaarlijks rapporteren we over de realisatie.
		5.2.1.2	We continueren het jeugdfonds en volwassenenfonds sport en cultuur en geven meer bekendheid aan de fondsen.
5.2.2	We zetten in op bestaanszekerheid voor de inwoners	5.2.2.1	We zorgen voor een duidelijk overzicht van de voorwaarden en rechten bij een bijstandsuitkering en bijzondere bijstand op de website en in folders.
5.2.3	We nemen voor de inwoner drempels weg bij het zoeken naar schuldhelpverlening of het doen van een aanvraag.	5.2.3.1	We versterken de samenwerking met partners in het voorveld.
5.2.4	Inwoners die dit nodig hebben, helpen bij het verbeteren van de taal-, reken- en digitale vaardigheid, met als doel de arbeidsmarktpositie en zelfstandigheid te vergroten.	5.2.4.1	Implementeren van een wettelijk verplicht regionaal werkcentrum (RWC).
		5.2.4.2	Werkgevers- en werknemersdienstverlening verder vormgeven lokaal en regionaal in het werkcentrum.
		5.2.4.3	Werken met aandachtsfunctionarissen laaggeletterdheid.
5.2.5	Inzetten op ondersteuning van bijzondere doelgroepen: ondernemers, jongeren en gezinnen met jonge kinderen.	5.2.5.1	Inrichting loket voor zzp'ers en ondernemers met financiële zorgen.
		5.2.5.2	Starten pilot jongeren met schulden.

Product 5.3 Zorg voor jeugd

Speerpunten:

Hervormingsagenda Jeugd en Richtinggevend Kader

In 2023 is er landelijk overeenstemming bereikt over de Hervormingsagenda Jeugd. Eén van de centrale doelstellingen is om de jeugdzorg financieel houdbaar te maken. Dit moet onder andere worden bereikt door de reikwijdte van de jeugdhulpplicht te beperken. De Jeugdwet wordt zodanig aangepast dat deze zich vooral richt op jeugdigen en gezinnen in de meest kwetsbare situaties.

Een belangrijk onderdeel van de Hervormingsagenda is het versterken van integraal werken. Dit betekent: ondersteuning bieden vanuit de leefsituatie van kind en gezin, met maatwerk dicht bij huis, en het betrekken van het eigen informele netwerk. Cruciaal hierbij is de versterking van de samenwerking met het voorveld,

zoals scholen, huisartsen, wijkteams en welzijnsorganisaties, zodat niet elke jeugdvrage automatisch leidt tot inzet van jeugdzorg. Door eerder en breder te ondersteunen in het voorliggende veld, kan zwaardere hulp vaak worden voorkomen.

Het Richtinggevend Kader brengt in kaart wat gemeenten, vanuit onder andere de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario Kind en Gezinsbescherming, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, kunnen doen om de toegang tot hulp en ondersteuning voor inwoners te verbeteren. Het kader biedt daarmee een basis voor de gemeentelijke toegang, de inzet van lokale teams en de dienstverlening aan inwoners in kwetsbare en complexe situaties.

Jeugdzorg plus

We willen dat jeugdigen in de thuissituatie opgroeien en dat de zorg en ondersteuning nabij wordt georganiseerd. Waar nodig, is hiervoor passende 24/7 ambulante ondersteuning beschikbaar. Jeugdigen met meervoudige en complexe problematiek die soms aangewezen zijn op jeugdzorg Plus krijgen vanaf 2024 een combinatie van ambulante begeleiding en opvang die kleinschalig is. De voorbereiding voor dit concept is reeds gestart samen met onze partners.

Verbeteren van instroom, doorstroom en uitstroom (IDU-programma)

Samen met ketenpartners werken we aan een structurele verbetering van de jeugdhulp. Via tien gezamenlijke projecten pakken we wachttijden, complexe casussen en knelpunten in de hele keten aan. Veranderingen op één onderdeel (instroom, doorstroom of uitstroom) beïnvloeden het hele systeem.

Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming

We ontwikkelen een nieuw, eenvoudiger stelsel dat eerder en beter passende hulp biedt bij onveilige of bedreigende gezinssituaties. In proeftuinen ('Toekomsttuinen') werken lokale teams, Veilig Thuis en andere partners samen aan een gezinsgerichte werkwijze, met versterking van toegang en expertise.

Doorontwikkeling Regionaal Expertteam (RET)

In 2026 versterken we het RET op basis van landelijke kaders. De focus ligt op snelle inzet van passende zorg, betere samenwerking en meer regie. Hierdoor ontstaat een sterkere verbinding tussen lokale teams en specialistische jeugdhulp.

Doorontwikkeling van het onderwijs-jeugdarrangement

In 2025 zijn we gestart met de evaluatie van het onderwijs-jeugdarrangement, dat eenmalig met een jaar is verlengd. In samenwerking met het onderwijs, onze jeugdteams en andere betrokken partners onderzoeken we wat werkt en wat beter kan. In 2026 zetten we de uitkomsten van deze evaluatie om in concrete aanpassingen en implementeren we een doorontwikkelde vorm van het arrangement.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
5.3.1	Jeugdigen groeien (veilig) in de thuissituatie op en de zorg en ondersteuning worden in de buurt georganiseerd. Waar nodig is hiervoor passende 24/7 ambulante ondersteuning beschikbaar. Daarnaast moeten de aanbieders de bestaande leefgroepen omvormen naar kleinschalige woonvoorzieningen en gezinshuizen (KWV's).	5.3.1.1	In de Toekomsttuinen de nieuwe werkwijze rond kind- en gezinsbescherming verdiepen en verder toepassen binnen onze lokale structuren.
5.3.2	Informeel steun is de basis, de formele hulp vult aan.	5.3.2.1	Voortzetten, evalueren en bijsturen van de steun vanuit het informeel netwerk door de inzet van Buurgezinnen en Samen Oplopen.
5.3.3	Binnen het lokaal netwerk wordt goed samengewerkt.	5.3.3.1	Wij werken samen met onze partners in het onderwijs, de huisartsen, de POH-er Jeugd GGZ (Praktijkondersteuning Huisarts Geestelijke

			Gezondheidszorg) en het lokale team om zo veel als mogelijk niet-geïndiceerde zorg lokaal vorm te geven.
5.3.4	Kortere wachttijden in de jeugdzorg	5.3.4.1	De 10 projecten uit het programma IDU implementeren in samenwerking met de ketenpartners, gericht op verbetering van instroom, doorstroom en uitstroom.
5.3.5	Voorkomen van uitval van leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs. We streven ernaar dat elke leerling een vorm van onderwijs krijgt, ongeacht de beperking.	5.5.1.1	Doorontwikkeling van het onderwijs-jeugdarrangement: In 2025 zijn we gestart met de evaluatie van het onderwijs-jeugdarrangement, dat eenmalig met een jaar is verlengd. In samenwerking met het onderwijs, onze jeugdteams en andere betrokken partners onderzoeken we wat werkt en wat beter kan. In 2026 zetten we de uitkomsten van deze evaluatie om in concrete aanpassingen en implementeren.
5.3.6	Lokale vertaling hervormingsagenda	5.3.6.1	De nieuwe landelijke kaders voor het RET vertalen naar een passende regionale positionering en werkwijze, met focus op complexe zorgvragen.
		5.3.6.2	Met jeugd-consulenten en andere professionals gezamenlijk werken aan een duidelijke en gedeelde visie op afschalen en afronden van hulp en de inzet op eigen kracht.
		5.3.6.3	Inzetten op versterkte regievoering: meer focus op integraal werken, één gezin één plan, professionalisering van de jeugdconsulenten, versterking van de samenwerking tussen beleid en uitvoering en duidelijke procesregie in de keten.
		5.3.6.4	Vasthouden van de aandacht voor de verbeterpunten uit het verbeterplan Veilig Thuis door waar nodig acties te borgen of extra verbeteracties uit te voeren.
		5.3.6.5	Jeugdigen met een maatregel worden direct (binnen 5 dagen) geholpen en krijgen een (tijdelijke) jeugdbeschermer, die een plan van aanpak maakt. In 2024 hebben we de landelijke tarieven ingevoerd voor de gecertificeerde instellingen (GI's). Mede hierdoor kunnen de GI's kwetsbare kinderen – financieel en inhoudelijk – nog beter beschermen en voorzien van passende hulp.

Product 5.4 Migratie, integratie en vluchtelingen

Speerpunten:

Vluchtelingen, asiel en integratie

We streven ernaar te voldoen aan de taakstelling voor het huisvesten van statushouders. Samen met onze partners, de inburgeringsconsulenten HBEL, vrijwilligers zoals goede Buren in Eemnes, het Taalcafé, bekijken we hoe we mensen zo goed en snel mogelijk kunnen laten integreren.

Voor de aan ons toegewezen Oekraïense vluchtelingen houden we de huidige opvang in stand.

De opvang tot 1 juli 2026 van 250 asielzoekers met een verblijfsvergunning in het voormalig ziekenhuis Tergooi, nu Craibosch, wordt begeleid door het COA (Centraal Orgaan opvang asielzoekers). We starten de inburgering daar al voor de mensen die “gekoppeld” zijn aan de Gooise gemeenten of Eemnes.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
5.4.1	Het continueren van de huidige inzet binnen dit dossier. Daarmee is sprake van het coördineren, onderzoeken en uitvoeren van een mogelijk BEL brede asielaanpak. Hieronder valt het coördineren van mogelijk toekomstige COA locaties, het continueren van de huidige opvang voor Oekraïense vluchtelingen en het geven van uitvoering aan (lokale) wetgeving zoals de spreidingswet.	5.4.1.1	Het toewerken en uitvoering geven aan een plan van aanpak om het asiel en opvangdossier te continueren binnen de BEL gemeenten.

Betrokkenheid verbonden partijen**BEL Combinatie**

Door de verbonden partij GR BEL Combinatie worden op basis van een dienstverleningsovereenkomst de uitvoerende en ondersteunende werkzaamheden uitgevoerd.

Maatschappelijke zaken HBEL (ondergebracht bij de gemeente Huizen)

De Gemeenschappelijke Regeling HBEL is een centrumgemeenteconstructie. Uitvoering van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Participatiewet, het leerlingenvervoer, de inburgering en de schuldhulpverlening vindt plaats door medewerkers van de gemeente Huizen.

Regio Gooi en Vechtstreek

Door de Regio Gooi en Vechtstreek worden specifieke gemeentelijke taken binnen het sociaal domein uitgevoerd. Binnen de GR regio Gooi en Vechtstreek is de inkoop en het contractbeheer van de individuele Wmo-voorzieningen en Jeugdzorg georganiseerd. Ook wordt in de regio samengewerkt op het snijvlak van zorg en veiligheid, zoals bijvoorbeeld bij bescherming en opvang. Tevens voert de regio Veilig Thuis uit en is Jeugd & Gezin hier ondergebracht als Resultaat Verantwoordelijke Eenheid (samenvoeging van Jeugdgezondheidszorg, het Centrum voor Jeugd en Gezin en het Regionaal Bureau Leerplichtzaken).

Tomin

De gemeenschappelijke regeling 'Werkvoorziening Tomingroep' voorziet in de uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening. De hoofddoelstelling is het aanbieden van werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden aan personen die kunnen en willen werken, maar die door een vorm van beperking of persoonlijke oorzaak geen kans hebben op een baan in het reguliere bedrijfsleven.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
Meedoen in Laren	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
5.1 Maatschappelijke ondersteuning	972	1.203	2.434	2.435	2.435	2.436
Baten	-66	-50	-50	-50	-50	-50
Lasten	1.038	1.253	2.484	2.485	2.485	2.486
5.2 Inkomensregelingen en arbeid	2.608	1.540	1.350	1.341	1.341	1.341
Baten	-2.083	-2.070	-2.094	-2.094	-2.094	-2.094
Lasten	4.690	3.611	3.444	3.435	3.435	3.435
5.3 Zorg voor jeugd	2.625	3.962	3.575	3.585	3.586	3.587
Baten	0	-9	-9	-9	-9	-9
Lasten	2.625	3.971	3.584	3.594	3.595	3.596
5.4 Migratie, integratie en vluchtelingen	19	60	39	39	39	39
Baten	-50	-1.341	-1.341	-1.341	-1.341	-1.341
Lasten	68	1.401	1.380	1.380	1.380	1.380
Saldo programma	6.224	6.765	7.398	7.400	7.402	7.403

Toelichting financiële verschillen

Toelichting financiële verschillen product 5.1 Maatschappelijke ondersteuning

Lasten

Toelichting	Bedrag
HBEL Apparaatskosten	Reguliere indexatie, herverdeling aantal gebruikers ambulante zorg en herverdeling verplichte landelijke taakvelden (zie ook product 5.2, 5.3 en 5.4). 770.303
Regio Gooi & Vechtstreek	Begroting conform zienswijze aangepast. 320.297
WMO	Reguliere indexatie zorgcontracten en autonome ontwikkelingen Wmo cliënten. 190.000
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. De verdeelsystematiek leidt voor dit product tot lagere toerekening van de DVO uren BEL Combinatie. -11.036
Totaal:	1.269.912

Baten

Toelichting	Bedrag
Geen mutaties	-
Totaal:	-

Toelichting financiële verschillen product 5.2 Inkomensregelingen en arbeid

Lasten

Toelichting		Bedrag
Participatiewet	Reguliere indexatie uitkeringen en aanpassen begroting conform IU participatie ontvangen rijksmiddelen.	75.000
HBEL Apparaatskosten	Reguliere indexatie, herverdeling aantal gebruikers ambulante zorg en herverdeling verplichte landelijke taakvelden (zie ook product 5.1, 5.3 en 5.4)	-260.464
Regio Gooi & Vechtstreek	Begroting conform zienswijze aangepast.	-11.887
Overige mutaties	Waaronder herverdeling verplichte landelijke taakvelden.	10.180
Totaal:		- 187.170

Baten

Toelichting		Bedrag
	Geen mutaties	-
Totaal:		-

Toelichting financiële verschillen product 5.3 Zorg voor jeugd

Lasten

Toelichting		Bedrag
HBEL Apparaatskosten	Reguliere indexatie, herverdeling aantal gebruikers ambulante zorg en herverdeling verplichte landelijke taakvelden (zie ook product 5.1, 5.2 en 5.4).	-336.294
Regio Gooi & Vechtstreek	Begroting conform zienswijze aangepast.	118.426
Jeugdwet	Reguliere indexatie zorgcontracten en autonome ontwikkelingen Jeugdwet cliënten.	-38.350
Subsidies	Reguliere indexatie en aanpassen begroting conform toegekende beschikkingen 2025.	34.097
Overige mutaties		3.589
Totaal:		- 277.781

Baten

Toelichting		Bedrag
	Geen mutaties	-
Totaal:		-

Toelichting financiële verschillen product 5.4 Migratie, integratie en vluchtelingen

Lasten

Toelichting		Bedrag
HBEL Apparaatskosten	Reguliere indexatie, herverdeling aantal gebruikers ambulante zorg en herverdeling verplichte landelijke taakvelden (zie ook product 5.1, 5.2 en 5.3).	-36.350
Indexatie	Indexatie diverse budgetten.	14.988
Totaal:		-21.362

Baten

Toelichting		Bedrag
	Geen mutaties	-
Totaal:		-

Programma 6 De algemene inkomsten en uitgaven van Laren

Visie

De algemene uitkering en de belastingen (in tegenstelling tot bijvoorbeeld de rioolheffing) zijn algemene dekkingsmiddelen voor de gemeente. Dit zijn middelen die geen vooraf gesteld bestedingsdoel hebben. De algemene uitkering is in zekere zin een gegeven welke we ramen op basis van de maatstaven waarop de algemene uitkering wordt gebaseerd. Voor belastingen volgen we zo veel mogelijk de inflatie en voor belastingen met een specifiek doel hanteren we 100% kostendekkendheid als uitgangspunt. We streven naar een financieel gezonde situatie voor nu en in de toekomst en we monitoren hiertoe de solvabiliteit en schuldquote op basis van de richtlijnen van de VNG en provincie. Ook willen we op het gebied van treasury zo min mogelijk renterisico lopen.

Product 6.1 Algemene uitkering

Speerpunten:

De algemene uitkering zijn de middelen die we vanuit het Rijk ontvangen om de gemeentelijke taken uit te voeren. We ramen de algemene uitkering op basis van de maatstaven waarop deze wordt gebaseerd. Er zijn drie belangrijke herijkingsmomenten voor de hoogte van de algemene uitkering: de meicirculaire, de septembercirculaire en de decembercirculaire.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?	Op welke wijze willen we dit bereiken?
-------------------------	--

Product 6.2 Belastingen

Speerpunten:

Gemeentelijke belastingen

De gemeentelijke belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente die we gebruiken als algemene dekking voor uitgaven in de verschillende programma's. Een uitzondering hierop vormen de riool- en de afvalstoffenheffing. Dit zijn belastinginkomsten met een directe bestemming, deze opbrengsten mogen alleen worden ingezet om de kosten te dekken die de gemeente maakt voor het rioolstelsel en het inzamelen van afvalstoffen. Een inhoudelijke toelichting op de diverse belastingsoorten treft u aan in de paragraaf Lokale heffingen.

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de belastingplicht in de vennootschapsbelasting uitgebreid voor overheidslichamen en daarmee ook voor gemeenten. Deze belastingplicht geldt bij die activiteiten waarbij de gemeente deelneemt aan het economisch verkeer en in concurrentie treedt met private partijen. Het doel van de wijziging van de wet is om een gelijk speelveld te creëren tussen publieke en private partijen.

Gemeenten zijn nu belastingplichtig indien en voor zover zij een onderneming drijven, zo luidt het wettelijk criterium. Praktisch gezien betekent dit dat alleen die activiteiten van de gemeente in de heffing worden betrokken die als 'zelfstandig onderdeel' kunnen worden beschouwd en die voldoen aan de voorwaarden om als –belaste- onderneming te worden aangemerkt.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
6.2.1	Waar mogelijk kostendekkendheid van tarieven en leges	6.2.1.1	De tarieven en leges waarbij niet wordt vastgehouden aan het principe van kostendekkendheid mogen niet meer stijgen dan de aanpassing voor de inflatiecorrectie en/of aanpassing van wettelijke tarieven
6.2.2	Jaarlijks een correcte aangifte vennootschapsbelasting	6.2.2.1	We streven naar een correcte aangifte Vennootschapsbelasting en dragen zorg voor een tijdige betaling.

Product 6.3 Overhead

Speerpunten:

Alle lasten op overhead worden aan de BEL combinatie voldaan conform het vastgestelde DVO.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?	Op welke wijze willen we dit bereiken?
-------------------------	--

Product 6.4 Treasury en Resultaat

Speerpunten:

Bij de gemeente Laren is treasury een noodzakelijk proces dat ervoor zorgt dat financiële middelen effectief worden beheerd om de gemeentelijke dienstverlening te ondersteunen, financiële stabiliteit te waarborgen en de belangen van de gemeenschap te beschermen. Het is een complexe taak die specialistische kennis en expertise vereist om de financiële gezondheid van een gemeente te waarborgen.

Doelstellingen:

Wat willen we bereiken?		Op welke wijze willen we dit bereiken?	
6.4.1	Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.	6.4.1.1	We beheersen renterisico's met gespreide leningen en waarborgen liquiditeit via actief kasbeheer. Dit monitoren we door middel van rapportages.

Betrokkenheid verbonden partijen

Belastingsamenwerking (gemeente Huizen)

In 2023 is de uitvoering van de belastingheffing voor Laren (en Blaricum) overgegaan naar de belastingsamenwerking binnen de gemeente Huizen.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000						
De algemene ink. en uitg. van Laren	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
6.1 Algemene uitkering	-18.135	-18.483	-19.172	-19.254	-19.353	-19.785
Baten	-18.135	-18.483	-19.172	-19.254	-19.353	-19.785
Lasten	0	0	0	0	0	0
6.2 Belastingen	-5.144	-5.297	-6.262	-6.383	-6.546	-6.671
Baten	-5.768	-6.022	-6.887	-7.008	-7.170	-7.295
Lasten	625	724	624	624	624	624
6.3 Overhead	5.741	5.447	6.213	6.219	6.214	6.214
Baten	-4	0	0	0	0	0
Lasten	5.745	5.447	6.213	6.219	6.214	6.214
6.4 Treasury en resultaat	379	75	-221	-308	-381	-557
Baten	-219	-549	-342	-331	-319	-319
Lasten	597	624	121	23	-62	-238
Saldo programma	-17.159	-18.258	-19.442	-19.726	-20.066	-20.799

Toelichting financiële verschillen***Toelichting financiële verschillen product 6.1 Algemene uitkering***

Lasten

	Toelichting	Bedrag
	Geen financiële ontwikkelingen t.o.v. de begroting 2025.	-
Totaal:		-

Baten

	Toelichting	Bedrag
Gemeentefonds	De ontwikkeling in het accres van het gemeentefonds leidt tot hogere bijdrage in 2026.	-1.956.123
Totaal:		-1.956.123

Toelichting financiële verschillen product 6.2 Belastingen

Lasten

	Toelichting	Bedrag
Prijsstijging	Dit betreft de jaarlijkse prijsstijging van de gemeente. De prijsstijging is conform het vastgestelde indexeringspercentage van 3%.	18.181
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. De verdeelsystematiek leidt voor dit product tot lagere toerekening van de DVO uren BEL Combinatie.	-118.052
Totaal:		-102.776

Baten

	Toelichting	Bedrag
Actualisatie OZB-woningen	De baten uit de onroerendezaakbelasting nemen in 2026 toe door areaaluitbreiding, waardestijging en de indexatie van de tarieven met 3%.	-68.409
Actualisatie OZB niet-woningen	De baten uit de onroerendezaakbelasting nemen in 2026 toe door areaaluitbreiding, waardestijging en de indexatie van de tarieven met 3%.	-31.611
Verhoging OZB niet-woningen	De inkomsten uit de onroerendezaakbelasting (OZB) voor niet-woningen zijn geharmoniseerd met de tarieven in Blaricum. Dat levert extra inkomsten op, die in deze begroting zijn verwerkt.	-737.206
Prijsstijging	Dit betreft de jaarlijkse prijsstijging van de gemeente. De prijsstijging is conform het vastgestelde indexeringspercentage van 3%.	-2.905
Totaal:		-837.226

Toelichting financiële verschillen product 6.3 Overhead

Lasten

	Toelichting	Bedrag
Kostprijsverhogende BTW	Kostprijsverhogende btw facturen BEL gemeenten: De gemeente ontvangt facturen van de BEL gemeenten over geleverde diensten. Een deel van de btw is niet compensabel en wordt niet opgenomen in de jaarlijkse opgaaf bcf (BTW compensatiefonds) aan de belastingdienst.	59.000
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. Hiernaast is de hogere bijdrage t.o.v. 2025 aan dit product opgenomen.	694.921
Prijsstijging	Dit betreft de jaarlijkse prijsstijging van de gemeente. De prijsstijging is conform het vastgestelde indexeringspercentage van 3%.	1.027
Totaal:		754.673

Baten

	Toelichting	Bedrag
	geen mutaties	-
Totaal		-

Toelichting financiële verschillen product 6.4 Treasury en resultaat

Lasten

	Toelichting	Bedrag
Vennootschapsbelasting	Voor de inkomsten uit het concessiecontract reclame is de gemeente vennootschapsbelasting verschuldigd. In 2025 is rekening gehouden met incidentele VPB plicht i.v.m de verkoop van grond.	-39.000
Doorbelasting DVO BEL Combinatie 2026	De jaarlijkse bijdrage aan de BEL Combinatie stijgt in 2026 per saldo met 0,87 miljoen euro. De hogere bijdrage wordt d.m.v. een verdeelsleutel toegerekend aan de programma's en producten. De verdeelsystematiek leidt voor dit product tot lagere toerekening van de DVO uren BEL Combinatie.	-175.456
Actualisatie kapitaallasten	De investeringsplanning is geactualiseerd en zijn investeringen in tijd zijn doorgeschoven. Dit leidt in 2026 tot lagere kapitaallasten.	-312.943
Actualisatie treasury	We verwachten hogere rentelasten als gevolg van de geplande investeringen zoals het IHP.	200.000
Decembercirculaire 2024	De inkomsten uit de decembercirculaire 2025 zijn in 2025 per abuis op dit product begroot.	-160.000
Overige kleine mutaties		-17.000
Totaal:		-503.000

Baten

	Toelichting	Bedrag
Rekeningresultaat	Terugdraaien rekeningresultaat	195.770

Overige kleine mutaties		11.230
Totaal:		207.000

2. Paragrafen

Inleiding

De voorgeschreven paragrafen geven een “dwarsdoorsnede” van de begroting. Het doel van de paragrafen is de raad in staat te stellen een aantal wezenlijke beleidslijnen vast te stellen en de uitvoering op hoofdlijnen te controleren. De paragrafen richten zich op de (beheers)onderwerpen die vooral belangrijk zijn voor de gemeentelijke bedrijfsvoering. Met de paragrafen heeft de raad een extra instrument (naast de programma's) om de uitvoering te kunnen controleren.

De volgende paragrafen zijn opgenomen:

- Lokale heffingen
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Onderhoud kapitaalgoederen
- Financiering
- Bedrijfsvoering
- Verbonden partijen
- Grondbeleid
- Wet Open Overheid

Lokale heffingen

Algemeen

Het overzicht lokale heffingen heeft betrekking op de belastingen en op de heffingen. De lokale lasten zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Een overzicht van de lokale heffingen en daarmee meer inzicht is daarom van belang voor de raad.

Geraamde inkomsten

De lokale heffingen bestaan uit de OZB-belasting, precariobelasting, baatbelasting, rioolheffing, afvalstoffenheffing, graf- en begraafrechten, toeristenbelasting en verschillende leges. In onderstaande tabel zijn de begrote opbrengsten (baten) van de verschillende heffingen gepresenteerd.

Inkomsten lokale heffingen	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Omschrijving inclusief taakveld	Baten	Baten	Baten	Baten	Baten
Leges paspoorten/rijbewijzen (0.2)	-256.000	-231.830	-231.830	-231.830	-102.000
Leges burgerlijke stand (0.2)	-21.500	-21.500	-21.500	-21.500	-21.500
OZB woningen (0.61)	-4.838.438	-5.019.609	-5.140.610	-5.302.949	-5.427.859
OZB niet-woningen (0.62)	-998.389	-1.767.206	-1.767.206	-1.767.206	-1.767.206
Precariobelasting (0.64)	-20.600	-21.218	-21.218	-21.218	-21.218
Hondenbelasting (0.64)	-76.220	-78.507	-78.507	-78.507	-78.507
Rioolheffing (7.2)	-1.490.946	-1.795.050	-1.990.211	-2.078.856	-2.093.427
Afvalstoffenheffing (7.3)	-1.889.450	-1.932.286	-1.954.234	-1.966.892	-1.969.271
Graf- en begraafrechten (7.5)	-70.000	-65.000	-60.000	-60.000	-60.000
Leges omgevingsvergunning (8.3)	-999.870	-1.112.552	-1.112.552	-1.112.552	-1.112.552
Overige leges en heffingen	-204.530	-204.530	-204.530	-204.530	-204.530
Totaal inkomsten lokale heffingen	-10.865.943	-12.249.287	-12.582.398	-12.846.041	-12.858.070

Beleid lokale heffingen

Voor de hoogte van tarieven en leges gelden de volgende uitgangspunten:

1. Waar mogelijk kostendekkendheid van tarieven en leges;
2. De tarieven en leges waarbij niet wordt vastgehouden aan het principe van kostendekkendheid mogen niet meer stijgen dan de aanpassing voor de inflatiecorrectie en/of aanpassing van wettelijke tarieven.

Inflatiepercentage

Daar waar in deze paragraaf wordt gesproken over het inflatiepercentage is uitgegaan van het bij de kadernota opgenomen percentage van 3%.

Leges

Leges zijn de heffingen, die de gemeente in rekening brengt voor door haar verleende diensten. De burger betaalt alleen leges als de gemeente daarvoor een specifieke dienst heeft verleend. Omdat de gemeente geen onderneming is met een winstoogmerk mag de opbrengst van alle leges niet meer zijn dan de daarvoor gemaakte kosten. Let wel, dit geldt voor het totaal van alle leges en niet voor iedere individuele post.

Voor alle heffingen die worden geëgaliseerd met een voorziening of reserve wordt de individuele kostendekkendheid aangetoond.

Overzicht diverse heffingen op hoofdlijnen

Onroerendezaakbelastingen (ozb)

De OZB is een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente waarmee algemene uitgaven gefinancierd kunnen worden. In de berekening van het ozb-tarief voor 2026 is rekening gehouden met een compensatie voor de verwachte waardeontwikkeling van woningen (+7%) en niet-woningen (0%), welke via tariefaanpassing geneutraliseerd wordt, en de inflatiecorrectie ad +3%. In de tabel hieronder zijn de voorlopige tarieven ten opzichte van het voorgaande belastingjaar gepresenteerd.

Tarieven onroerendezaakbelasting	Begroting 2025	Begroting 2026	Vershil in percentage
Gebruikersbelasting niet-woningen	0,161092%	0,30119%	86,97%
Eigenarenbelasting woningen	0,094157%	0,09019%	-4,21%
Eigenarenbelasting niet-woningen	0,235458%	0,40282%	71,08%

Op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) wordt elk jaar alle onroerende zaken binnen de gemeente gewaardeerd. De resultaten van die waardering komen eind 2025 beschikbaar. Zodra de nieuwe taxatiewaarden bekend zijn, zullen de OZB-tarieven definitief worden vastgesteld. Aan bovenstaande percentages kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

Afvalstoffenheffing

De geraamde inkomsten voor 2026 bedragen € 1.932.286. Bij de tariefberekening van de heffing wordt gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. Bij een 100% kostendekkendheid zijn de inkomsten gelijk aan de kosten. De kosten bestaan uit onder andere het ophalen van huisvuil en klein chemisch afval, zwerfafval en de toerekening van de overhead, uren BEL-Combinatie en de btw.

Tarief afvalstoffenheffing

We zijn genooddaakt om het tarief verder te laten stijgen dan de in de kosten verwerkte inflatiepercentage om een volledige kostendekkende afvalstoffenheffing te realiseren vanaf 2026. Deze ophoging bedraagt 1,50%. Dit wordt veroorzaakt door een stijging van de GAD lasten en door de toerekening van de BTW op de lasten. Dit heeft onderstaand effect op het tarief voor de afvalstoffenheffing in 2026:

Tarieven afvalstoffenheffing	Begroting 2025	Begroting 2026	Vershil in percentage
Eenpersoonshuishouden	€ 285,52	€ 289,80	1,50%
Meerpersoonshuishouden	€ 419,76	€ 426,06	1,50%

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing

In onderstaand overzicht is het dekkingsoverzicht meerjarig gepresenteerd. Hierbij is reeds rekening gehouden met de hiervoor genoemde tariefsverhoging.

Kostendekkendheid afvalstoffenheffing	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten afval (3.5)	1.441.149	1.514.480	1.532.616	1.543.080	1.545.046
BTW (21%)	319.243	326.678	330.487	332.684	333.097
Netto kosten (excl. uren en overhead)	1.760.392	1.841.157	1.863.103	1.875.764	1.878.143
Uren BEL-combinatie (3.5)	49.852	32.772	32.774	32.772	32.772
Kwijtscheldingen (5.2)	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Toerekening overhead	29.206	8.357	8.357	8.357	8.357
Totale kosten (incl. uren en overhead)	1.889.450	1.932.286	1.954.234	1.966.892	1.969.271
Opbrengsten afvalstoffenheffing (3.5)	-1.889.450	-1.932.286	-1.954.234	-1.966.892	-1.969.271
Totale inkomsten	-1.889.450	-1.932.286	-1.954.234	-1.966.892	-1.969.271
Resultaat voor egalisatie	-	-	-	-	-
Tariefegalisatie afvalstoffenheffing	-	-	-	-	-
Resultaat na egalisatie	-	-	-	-	-
Dekkingspercentage na mutatie	100%	100%	100%	100%	100%

Rioolheffing

De begrote inkomsten (heffingen en leges) voor 2026 bedragen € 1.795.050. Bij de tariefberekening van de heffing wordt net als bij de afvalstoffenheffing gestreefd naar een 100% kostendekkendheid. De kosten bestaan uit straatreiniging (50%), onderhoud riolering, kapitaallasten (m.n. voortkomende uit project Laren Regenklaar) en de toerekening van de overhead, uren BEL-combinatie en de btw.

Tarief rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing gaat in 2026 met 25,24% omhoog. Dit heeft met name te maken met het gereedkomen van de grotere investeringen in Laren Regenklaar, hierdoor beginnen de kapitaallasten de komende jaren op te lopen. Daarnaast is er ook een stijging in de onderhoudskosten van de riolering. Dit heeft onderstaand effect op het tarief voor de rioolheffing in 2026.

Tarieven rioolheffing	Begroting 2025	Begroting 2026	Vershil in percentage
Eenpersoonshuishouden	€ 180,58	€ 226,16	25,24%
Meerpersoonshuishouden	€ 309,28	€ 387,34	25,24%
Niet-woningen	€ 309,28	€ 387,34	25,24%

Kostendekkendheid rioolheffing

In onderstaand overzicht is het dekkingsoverzicht meerjarig gepresenteerd. Hierbij is reeds rekening gehouden met de hiervoor genoemde tariefsverhoging.

Kostendekkendheid rioolheffing	Begr. 2025 voor wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten straatreiniging (2.1)	90.477	119.036	119.036	119.036	119.036
Kapitaallasten riolering (7.2)	400.902	592.719	678.097	725.707	736.970
Overige lasten riolering (7.2)	391.084	423.319	498.319	523.319	523.319
BTW (21%)	257.271	282.317	316.941	333.099	336.406
Netto kosten (excl. uren en overhead)	1.139.734	1.417.391	1.612.393	1.701.160	1.715.730
Uren BEL-combinatie (2.1)	63.562	70.061	70.135	70.078	70.078
Uren BEL-combinatie (7.2)	103.637	111.189	111.274	111.209	111.209
Toerekening overhead	184.013	196.409	196.409	196.409	196.409
Totale kosten (incl. uren en overhead)	1.490.946	1.795.050	1.990.211	2.078.856	2.093.427
Opbrengst leges en overige (7.2)	-	-	-	-	-
Opbrengsten heffingen (7.2)	-1.490.946	-1.795.050	-1.990.211	-2.078.856	-2.093.427
Totale inkomsten	-1.490.946	-1.795.050	-1.990.211	-2.078.856	-2.093.427
Resultaat voor egalisatie	-	-	-	-	-
Mutatie voorziening (V.93202)	-	-	-	-	-
Resultaat na egalisatie	-	-	-	-	-
Dekkingspercentage na mutatie	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%

Leges burgerzaken

De geraamde inkomsten voor 2026 bedragen € 253.330. Onder de leges worden rechten geheven ter zake van het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten, genoemd in de verordening en de daarbij behorende tarieventabel. Voor het verstrekken van paspoorten, identiteitskaarten en rijbewijzen moet de gemeente aan het Rijk of de RDW een vergoeding afdragen.

De leges zijn grotendeels geüniformeerd in BEL-verband. Uitgangspunt is om een redelijke mate van kostendekkendheid te bereiken. Overigens kan door de wettelijke (maximum)tarieven voor paspoorten en rijbewijzen dit lastig bereikt worden. Voorts is er ook sprake van serviceverlening (openingstijden) aan de burgers die niet noodzakelijk één-op-één verband houdt met het aantal klanten. Ook de beveiligingseisen (minimaal twee medewerkers achter de balie) maken het lastig alle kosten in het tarief door te berekenen. Overige belastingen en leges (burgerzaken, WABO-leges) worden zoveel mogelijk kostendekkend berekend. De kostendekkendheid van de WABO leges wordt uitgewerkt volgens de VNG-systematiek.

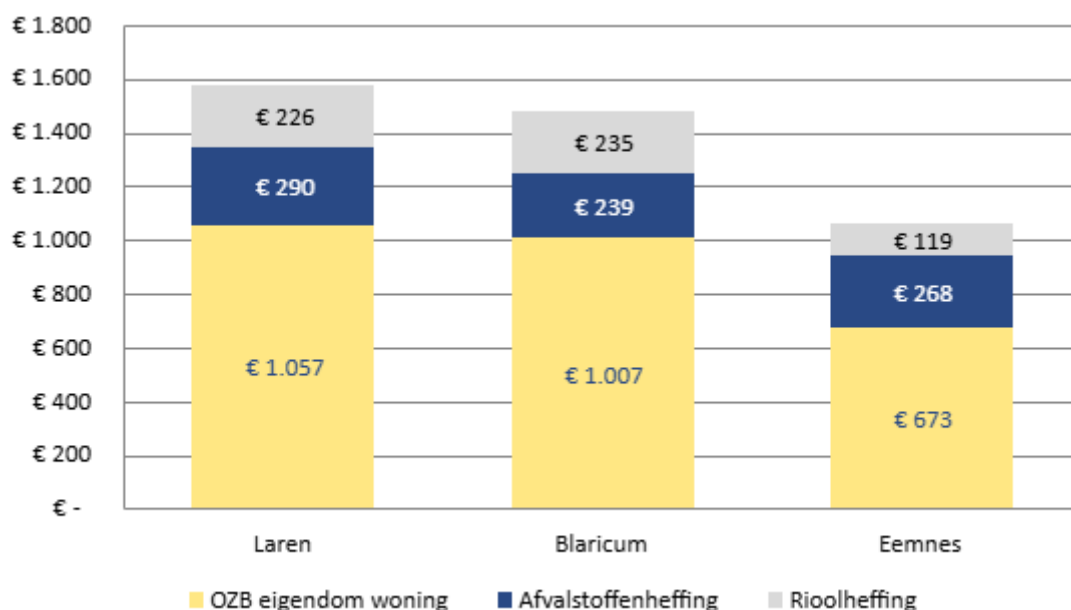
Precario bovengrondse bouwwerken/gebruik openbare ruimte

De tarieven precario bovengronds zijn met het inflatiepercentage verhoogd. De tarieven blijven echter na afronding op gehele bedragen gelijk aan voorgaand jaar.

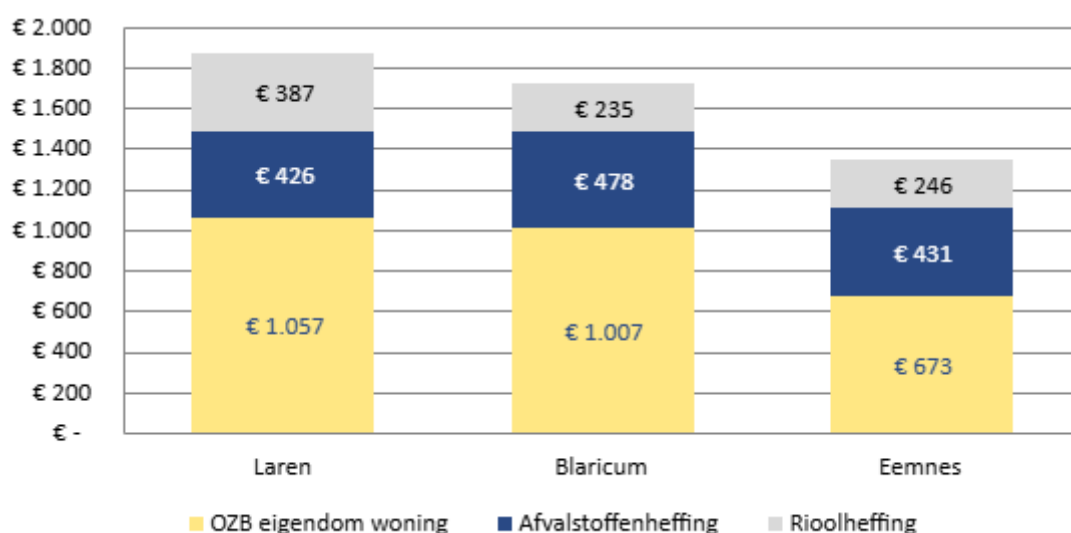
Lokale lastendruk

Om de lokale lastendruk te berekenen is uitgegaan van de tarieven zoals opgenomen in de paragraaf lokale heffingen. De OZB is berekend op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de betreffende gemeente. De gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente Laren bedraagt € 1.095.106 in 2025. Door daarbovenop de geschatte waardestijging van 7% mee te nemen wordt de gemiddelde WOZ-waarde geschat op € 1.171.763 voor belastingjaar 2026. Met deze gegevens kan een reële vergelijking met vorig jaar worden gemaakt. Uit onderstaande grafieken blijkt dat de lokale woonlasten in Laren in 2026 hoger liggen dan de lasten in Blaricum en Eemnes.

Lokale lastendruk eenpersoonshuishouden

Lokale lastendruk meerpersoonshuishouden

NB: Per individueel huishouden kan door verschillende factoren een afwijkend beeld ontstaan.

Kwijtscheldingsbeleid

Indien de aanslag tot het juiste bedrag is opgelegd, maar de burger om financiële redenen niet in staat is de aanslag te voldoen, kan om kwijtschelding van gemeentelijke belastingen worden verzocht. Als raad heeft u hiervoor aangewezen de zogenaamde onontkoombare belastingen: afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerendezaakbelasting. Gemeenten kunnen beperkt een eigen beleid voeren bij het verlenen van kwijtschelding. In nagenoeg alle gemeenten, evenals in Laren, wordt het meest ruimhartige beleid toegepast, namelijk 100% van de bijstandsnorm en de meest ruime vermogensnorm (spaargeld).

In 2020 is besloten dat kwijtschelding voor de privébelastingen ook mogelijk is voor zelfstandig ondernemers/zzp'ers die op het bestaansminimum zitten en niet over vermogen beschikken.

De mogelijkheid bestaat om in aanmerking te komen voor automatische kwijtschelding. Jaarlijks hoeft men niet steeds opnieuw kwijtscheldingsaanvragen in te dienen. De toetsing wordt uitgevoerd door de Stichting Inlichtingenbureau. De aanvrager van kwijtschelding zal bij de eerste initiële aanvraag moeten aangeven of hij akkoord gaat met de geautomatiseerde toets en de gemeente Laren toestemming moeten geven om zijn

persoonlijke gegevens door te geven aan het Inlichtingenbureau voor de kwijtscheldingstoets. In de daaropvolgende jaren vindt dan, zonder dat hierom gevraagd hoeft te worden, op geautomatiseerde wijze de toetsing plaats. Geautomatiseerd betekent dat gegevens worden opgevraagd; niet dat er geen toetsing plaatsvindt.

Kostendekkendheid leges

Jaarlijks wordt voor het begin van het nieuwe jaar een geactualiseerde legesverordening aan de raad voorgelegd ter besluitvorming. In de begroting wordt in de paragraaf lokale heffingen al informatie opgenomen over de heffingen. Een van de onderwerpen waarop ingezoomd wordt in deze paragraaf is de voorcalculatorische kostendekkendheid.

Zowel belastingadviseurs als de rechterlijke macht besteden steeds meer aandacht aan de kostendekkingstoets. De afgelopen jaren zijn bij meerdere gemeenten verordeningen onverbindend verklaard, vooral omdat de ramingen van baten en lasten niet aanwezig, of niet inzichtelijk waren.

De Hoge Raad geeft aan dat er verzwaarde eisen zijn voor de motivering die de heffingsambtenaar moet geven om te betwisten dat de limiet is overschreden. Het vereiste inzicht in de ramingen moet worden verschaft op basis van de gemeentelijke begroting, maar ook op basis van andere gegevens, waaronder ook gegevens die niet bekendgemaakt zijn ten tijde van de vaststelling van de verordening. Het gaat hierbij om de posten die bij de vaststelling van de begroting in aanmerking zijn genomen als kosten die een last ter zake vormen. Als de gemeente de inzichtelijkheid niet kan aantonen, dan zal de rechter de belastingverordening onverbindend achten.

Een van de belangrijkste eisen van de laatste jaren is die van de herleidbaarheid van de ramingen. Ramingen van baten en lasten dienen te herleiden te zijn tot de begroting. Van een gemeente mag echter niet worden verlangd dat van alle in de verordening en de tarieventabel opgenomen diensten afzonderlijk op controleerbare wijze wordt vastgelegd hoe zij de kosten ter zake daarvan heeft geraamd. De ramingen mogen dus wel enige globaliteit kennen, doch moeten herleidbaar zijn tot de begroting.

Samenvattend dienen de inkomsten aan leges in totaal niet hoger te zijn dan de kosten die daarvoor gemaakt zijn. De huidige berekening komt uit op een kostendekkendheidspercentage van 62%. Dit is gebaseerd op het onderzoek van een extern bureau dat de kostendekkendheid in beeld heeft gebracht. In 2023 heeft een eerste onderzoek plaatsgevonden naar de kostendekkendheid. Uit dat onderzoek is een aantal bevindingen naar voren gekomen die zijn opgepakt. In 2024 en 2025 wordt daarop voortborduurde met de inzet van hetzelfde externe bureau. De voorlopige uitkomst daarvan maakt inzichtelijk dat we qua kostendekkendheid voor 2026 hoger zitten dan voorgaande jaren, maar dat er nog ruimte is om de kostendekkendheid te laten stijgen. De legesverordening 2026 zal in december 2025 aan de raad worden voorgelegd ter besluitvorming.

Hoofdstuk 1 - Algemene dienstverlening	Begr. 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	464.166	130.710	130.710	130.710	59.034
Overhead	1.021.752	1.194.079	1.200.218	1.199.255	1.199.255
BCF - BTW	71.492	3.787	3.787	3.787	3.787
Totaal lasten (A)	1.557.411	1.328.576	1.334.715	1.333.752	1.262.076
Legesopbrengsten	338.300	314.130	314.130	314.130	184.300
Totaal baten (B)	338.300	314.130	314.130	314.130	184.300
Kostendekkendheid Hfdstk 1 (B / A * 100%)	22%	24%	24%	24%	15%

Hoofdstuk 2 - Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet	Begr. 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	415.091	40.234	40.234	40.234	40.234
Overhead	371.499	990.775	995.869	995.071	995.071
BCF - BTW	87.169	8.449	8.449	8.449	8.449
Totaal lasten (A)	873.759	1.039.459	1.044.552	1.043.754	1.043.754
Legesopbrengsten	1.046.370	1.159.052	1.159.052	1.159.052	1.159.052
Totaal baten (B)	1.046.370	1.159.052	1.159.052	1.159.052	1.159.052
Kostendekkendheid Hfdstk 2 (B / A * 100%)	120%	112%	111%	111%	111%

Hoofdstuk 3 - Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Begr. 2025 na wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Berekening kostendekkendheid van de leges	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Lasten taakveld(en), incl. (omslag)rente	-	-	-	-	-
Overhead	13.016	18.101	18.194	18.179	18.179
BCF - BTW	-	-	-	-	-
Totaal lasten (A)	13.016	18.101	18.194	18.179	18.179
Legesopbrengsten	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000

Totaal baten (B)	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Kostendekkendheid Hfdstk 3 (B / A * 100%)	15%	11%	11%	11%	11%

Totaal lasten Hfdstk 1 t/m 3 (A)	2.444.185	2.386.135	2.397.461	2.395.685	2.324.009
Totaal baten Hfdstk 1 t/m 3 (B)	1.386.670	1.475.182	1.475.182	1.475.182	1.345.352
Totaal saldo Hfdstk 1 t/m 3 (A - B)	1.057.515	910.953	922.279	920.503	978.657
Totale kostendekkendheid Hfdstk 1 t/m 3 (B / A * 100%)	57%	62%	62%	62%	58%

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Laren voert continue verbeterlagen uit op de weerstandsparagraaf en de hierin voorkomende risicobeheersing. Het college van B&W wil op een gestructureerde wijze risico's beheersen en is daarbij bereid eventuele risico's bewust te nemen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in de omvang van eventuele risico's/financiële tegenvallers die bij deze risico's horen, afgezet tegen het beschikbare weerstandsvermogen om deze risico's op te vangen. De "Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie" is de basis voor deze paragraaf in de jaarrekening en begroting van de gemeente Laren.

De mate van flexibiliteit van de baten en lasten in de gemeentebegroting speelt een belangrijke rol bij de bepaling van het weerstandsvermogen: hoe snel kunnen (structurele) tegenvallers worden opgevangen door ombuigingen van bestaand beleid al dan niet in combinatie met belastingverhogingen (het benutten van de onbenutte belastingcapaciteit).

Daarnaast kunnen incidentele tegenvallers opgevangen worden door het inzetten van de algemene reserve en/of door het niet-beklemde deel van de bestemmingsreserves anders in te zetten. Restriscio's kan de gemeente dus dragen door het achter de hand hebben van voldoende weerstandscapaciteit. Een precies sluitende begroting (zonder enige mate van flexibiliteit) en geen weerstandscapaciteit betekent dat iedere financiële tegenvaller een probleem gaat opleveren als er geen even grote meevallers tegenover staan.

Conform het BBV en de nota, komt in deze paragraaf het beleid inzake de weerstandscapaciteit en de risico's, de inventarisatie van de risico's, de inventarisatie van de weerstandscapaciteit en tot slot de confrontatie van de risico's met het beschikbaar weerstandsvermogen aan de orde.

Deze paragraaf bevat:

- Beleid inzake weerstandscapaciteit en de risico's
- Weerstandsvermogen
- Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- Risico's
- Confrontatie risico's met beschikbaar weerstandsvermogen
- Kengetallen

Beleid weerstandscapaciteit

Het beleid inzake risicobeheersing en weerstandscapaciteit is vastgelegd in de "nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2022 Blaricum, Eemnes, Laren en BEL Combinatie". Deze nota kent meerdere aspecten. Enerzijds is dat de wettelijke regelgeving. Naast deze formele aanleiding vanuit het oogpunt van regelgeving en kaderstelling is er ook een directe relatie tussen de inhoud van deze nota en interne ambitie tot kwaliteitsverbetering van de interne bedrijfsvoering (transparantie, verantwoording en bedrijfsmatig werken).

In de vastgestelde nota risicomanagement en weerstandsvermogen is opgenomen dat het weerstandsvermogen het vermogen is om niet-begrote uitgaven te dekken. Dit weerstandsvermogen heeft een relatie met de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote uitgaven te dekken: alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie en ter dekking van deze risico's wordt het weerstandsvermogen aangewend.

In paragraaf 1.5 zijn de risico's uiteengezet. Specifiek wordt benoemd de eenmalige lasten die voortkomen uit mobiliteitsmaatregelen, vaststellingsovereenkomsten of loopbaantrajecten van vast personeel. Het vast personeel en personeelslasten zijn in de BEL Combinatie belegd, alle eenmalige lasten m.b.t. dit risico zijn in de programmabegrotingen van de BEL gemeenten opgenomen. De lasten als dit risico zich voordoet, komen evenredig voor rekening van de BEL gemeenten.

Begrippen

In deze paragraaf zijn de volgende begrippen gedefinieerd:

Begrip	Toelichting
Weerstandscapaciteit	Het geheel aan financiële middelen (met name reserves en voorzieningen) dat beschikbaar is en aangewend kan worden om mogelijke risico's op te vangen.
Risico's	Een risico is een kans op het optreden van een positieve dan wel negatieve gebeurtenis van materieel belang die niet voorzien is in de begroting van enig jaar.
Weerstandsvermogen	Dit is de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's die zich binnen de gemeente kunnen manifesteren
Risicomanagement	Het identificeren en kwantificeren van risico's en het bepalen van activiteiten die de kans van optreden van de risico's en/of de gevolgen van de risico's beheersbaar houdt.
Beheersmaatregelen	Het stelsel van maatregelen en procedures die worden genomen om de onderkende risico's te ondervangen dan wel om de opkomende risico's te signaleren en het effect hiervan te beperken.

Risicoanalyse (operationeel)

Vanuit de BEL-organisatie is, naast de strategische analyse van het college, een operationele analyse gemaakt. Voor de beoordeling van de kans worden de volgende 5 klassen met referentiebeelden gehanteerd.

Kans

Voor de beoordeling van de kans hanteren we 5 klassen met de volgende referentiebeelden.

Klasse	Referentiebeeld	Percentage
1	< of 1x per 10 jaar	10%
2	1x per 5 – 10 jaar	30%
3	1x per 2 – 5 jaar	50%
4	1x per 1 – 2 jaar	70%
5	1x per jaar of >	90%

Financieel gevolg

Voor de beoordeling van de financiële gevolgen van een risico hanteren we onderstaande klassen met bijbehorende bandbreedtes.

Klasse	Financieel gevolg
1	$X < € 20.000$
2	$€ 20.000 > X < € 50.000$
3	$€ 50.000 > X < € 100.000$
4	$€ 100.000 > X < € 200.000$
5	$€ 200.000 > X$

Indien het risico in klasse 5 valt (en dus groter is dan € 200.000), dient voor dat risico ook het maximale gevolg in euro te worden weergegeven. Wanneer dit bekend is, wordt ook het verwachte gevolg van een risico aangegeven.

De hoogte van de bedragen zijn gebaseerd op ervaringscijfers van de hoogte van de risico's vanaf de oprichting van de BEL-gemeenten.

Berekenen risicoscore

De risicoscore wordt berekend door de kans score te vermenigvuldigen met de gevolgscore. Hoe hoger de uitkomst, hoe groter het risico.

Beheersmaatregelen

Beheersing vraagt om een heldere verantwoordelijkheidsverdeling en bewuste keuzes ten aanzien van beheersingsmaatregelen.

In beeld brengen beheersingsmaatregelen

Het is niet voldoende om de geïdentificeerde risico's jaarlijks op te sommen. Het is belangrijk dat er iets met de risico's gebeurt. Voor elk risico wordt aangegeven hoe hiermee wordt omgegaan. Hierbij is het van belang vast te stellen of het risico incidenteel of structureel is. Beheersmaatregelen zijn gericht op het beheersbaar maken van een risico. Veelal gaat dit gepaard met het verlagen van de risicoscore (kans x gevolg). Zowel de verlaging van de kans als het verlagen van het gevolg dragen bij aan de beheersing van het risico.

Weerstandsvermogen

Rolverdeling

De volgende actoren hebben een rol bij risicomanagement:

- De gemeenteraad stelt het beleid vast en stelt de paragraaf weerstandsvermogen in de begroting en jaarrekening vast;
- Het college ziet toe op een juiste uitvoering van risicomanagement en de verantwoording daarover;
- Het management en het ambtelijk apparaat van de gemeente zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement waarbij het identificeren van de risico's en het uitvoeren van beheersmaatregelen de kern vormt.

Om het weerstandsvermogen in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

De ratio kan ingedeeld worden volgens onderstaande waarderingstabel.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$\geq 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 \leq x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 \leq x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 \leq x < 1,0$	Matig
E	$0,6 \leq x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

De ratio weerstandsvermogen moet tenminste 1,0 (voldoende) zijn. Dat betekent dat de gekwantificeerde risico's gedekt worden door het aanwezige weerstandsvermogen.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit (in de exploitatie) bestaat uit de volgende onderdelen:

Nr	Post	Bedrag
1	Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	3.199.592
2	Rioolrechten	-
3	Afvalstoffenheffing	-
4	Leges en andere heffingen	-
5	Onvoorzien	10.000
Totaal weerstandsvermogen (structureel)		3.209.592

Onroerende Zaakbelasting (OZB)

De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen. De theoretisch onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente. Voor de maximale belastingtarieven wordt gebruik gemaakt van de normen voor het zogenaamde artikel 12- beleid. Een gemeente met een artikel 12-status is een Nederlandse gemeente die onder financiële curatele is gesteld door het Rijk vanwege een structureel slechte financiële situatie. Deze gemeenten moeten hun tarieven verhogen tot een "redelijk peil eigen heffingen", willen zij in aanmerking kunnen komen voor rijkssteun.

De actuele normen voor dit artikel 12-beleid staan in de circulaire Gemeentefonds. Voor het jaar 2026 is dit percentage berekend op 0,1648%.

Categorie	Redelijk peil (artikel 12)	Tarieven 2026	Opbrengst 2026	Onbenutte belastingcapaciteit
Eigenaren woning	0,1648	0,09019	5.019.609	4.152.184
Eigenaren niet-woningen	0,1648	0,40282	1.103.472	-652.029
Gebruikers niet-woningen	0,1648	0,30119	663.734	-300.563
Totaal			6.786.815	3.199.592

Het verschil van de tarieven in de begroting 2026 en het rekkentarieff voor 2026 (artikel 12) geeft voor 2026 een onbenutte capaciteit van circa 3,2 miljoen euro. Theoretisch biedt dit ruimte voor een eventuele tariefsverhoging. De onbenutte belastingcapaciteit zijn de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de OZB te verhogen.

Rioolrechten

De rioolrechten zijn maximaal 100% kostendekkend. Eventuele tekorten bij de realisatie worden verrekend met de hiervoor ingestelde voorziening.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is maximaal 100% kostendekkend. Eventuele overschotten en tekorten bij realisatie worden verrekend met de hiervoor ingestelde voorziening.

Leges en andere heffingen

De tarieven voor de publieksleges zijn maximaal 100% kostendekkend.

Onvoorzien

In de begroting is een post onvoorzien voor incidentele uitgaven ad € 10.000,- opgenomen. Er mag alleen van de post onvoorzien gebruik gemaakt worden als er sprake is van de drie O's:

- Onvoorzien;
- Onvermijdelijk;
- Onuitstelbaar.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag wat in de reservepositie vrij aanwendbaar is.

Nr.	Reserve	Bedrag
1	Algemene reserve	9.497.783
2	Bestemmingsreserves (niet geormerkt)	-
Totaal reserves		9.497.783
3	Stille reserves	9.221.625
Totaal weerstandsvermogen (incidenteel)		18.719.408

1. Algemene reserve

Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven voortvloeiende uit: opkomende verplichtingen, calamiteiten en het opvangen van rekeningtekorten. Over de algemene reserve mag géén rente meer worden toegerekend vanaf 2017 cf. nieuwe wet en regelgeving vanuit het BBV. Derhalve kan de totale algemene reserve toegerekend worden aan de weerstandscapaciteit.

2. Vrij besteedbare deel van de bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves nemen een bijzondere plaats in de begroting in. De raad heeft de bestemming van deze reserves vastgelegd. In die zin kunnen de saldi niet zondermeer bij het beschikbare weerstandsvermogen worden opgeteld. Anderzijds is de raad bevoegd om de bestemming van reserves te wijzigen. Bij grote calamiteiten, waarbij het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve niet toereikend is, kan de raad besluiten ook bestemmingsreserves anders in te zetten.

Voor de berekening van het weerstandsvermogen wordt voorgesteld alleen reserves mee te nemen die niet beklemd of geormerkt zijn. Op basis van de nu bekende gegevens alsmede de beslaglegging vanuit het traject decentralisaties Sociaal Domein vanuit de Rijksoverheid zijn er geen toe te rekenen bestemmingsreserves meer aan te wenden.

3. Stille reserves

De stille reserves bestaan uit een aantal onroerende zaken die (voor een groot deel) zijn afgeschreven. Per object wordt de WOZ-waarde (peildatum 1 januari 2024) vermeld, eventueel gecorrigeerd met aanwezige boekwaarde(n), of op basis van een eventueel bekend zijnde extra gegeven, namelijk de economische huurwaarde. De laagste van deze waarden wordt in de staat van de stille reserves verwerkt. Deze is op basis van een onderzoek naar de bezittingen van de gemeente Laren verhoogd (jaarrekening 2024).

Nr.	Bezittingen gemeente Laren tbv stille rerve object	Boekwaarde 31-12-2024	WOZ-waarde per 01-01-2024*	Verschil reserve
1	Gemeenteboerderij nt 29 (oudheidskamer)	-	310.661	310.661
2	Sporthal "Klaas Bout hal" (excl. Zwembad)	-	2.154.886	2.154.886
3	Gemeentehuis incl. deel renovatie	-	-	-
4	Stalling/kantoor Rollybus (Gr.Gerritsweg 2a)	-	48.833	48.833
5	Kinderdagverblijf Humanitas	-	407.288	407.288
6	Hertkenkamp (inclusief schuur)	-	170.396	170.396

7	Aula begraafplaats	-	187.020	187.020
8	Gemeentetoren Naarderstraat	-	259.750	259.750
9	Museum Hofland	-	674.311	674.311
10	Brandweerkazerna (Gr. Gerritsweg 2)	-	1.371.480	1.371.480
Totaal stille reserves verkooptermijn > 1 jaar		-	5.584.625	5.584.625
11	Gemeenteboederij nr 27 (boederij)	-	504.954	504.954
12	Ambtswoning verkocht ultimo 2020	-	-	-
13	Huurwoningen brandweer (4, 4a 4b 4c)	395.591	2.732.570	2.336.979
14	Kerklaan 1 (monumentale woning)	92.343	1.525.252	1.432.909
15	Grond Gooiergracht (Eemnes)	-	687.818	687.818
16	Diverse (engh) gronden	-	40.521	40.521
17	Volksuinencomplex 2e Ruiterweg	-	142.343	142.343
18	Overige grondposities grondadministratie (deels) ***	-	2.053.064	2.053.064
19	Politiepost nw in BRW-kazerne	-	78.964	78.964
20	Grond ligweide vm zwembad de Biezem (netto)	-	1.944.073	1.944.073
Totaal verkooptermijn < 1 jaar		487.934	9.709.559	9.221.625
21	Getaxeerde kunstbezzittingen ult. 2020 gemeente Laren	-	-	122.736
Totaal stille reserves verkooptermijn < 1jaar		487.934	9.709.559	9.344.361
Totaal stille reserves gemeente Laren		487.934	15.294.184	14.928.986

*** Overige grondposities grondadministratie (deels)

Betreft diverse percelen alsmede kadastrale nummers in Eemnes (niet Gooiergracht):

gelegen aan de Zuid Ervenweg (benoemd als grasland) 112.385 M2 (p/mtr € 5,34)

Gelegen aan de Geerenweg (benoemd als grasland) 20.034 M2 (p/mtr € 5,34)

parkeerterrein gelegen aan de Hein Keverweg 1

Risico's

De gemeente probeert haar doelstellingen te bereiken maar hierbij kunnen zich risico's voordoen die er voor kunnen zorgen dat het behalen van die doelstellingen negatief wordt beïnvloed. Voor een groot aantal geïdentificeerde risico's zijn maatregelen getroffen om de kans en/of het gevolg te verminderen. Voor een aantal risico's is dit om verschillende redenen (bewust) niet gedaan of kunnen de beheersmaatregelen niet geheel effectief zijn (voor de kans en/of het gevolg): dit zijn de zogenaamde restrisico's.

Restrisico's

De risico's relevant voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet zijn of konden worden ondervangen met beheersmaatregelen (zogenaamde restrisico's). Er heeft een gemeentebrede risico-inventarisatie plaatsgevonden. De 'gevonden' restrisico's zijn vervolgens voor zover mogelijk gekwantificeerd.

Voor de weging van de risico's hanteren wij de volgende tabel:

Klasse	Referentiebeeld	Percentage	Klasse	Financieel gevolg
1	< of 1x per 10 jaar	10%	1	X < € 20.000
2	1x per 5 - 10 jaar	30%	2	€ 20.000 > X < € 50.000
3	1x per 2 - 5 jaar	50%	3	€ 50.000 > X < € 100.000
4	1x per 1 - 2 jaar	70%	4	€ 100.000 > X < € 200.000
5	1x per jaar of >	90%	5	€ 200.000 > X

Hierbij is onderscheid gemaakt in structurele financiële gevolgen en incidentele financiële gevolgen. Als het nodig is kan van dit model worden afgeweken voor zover en als een bepaald risico de maximaal in dit model bereikbare waarde van € 200.000 overstijgt. Dit wordt separaat bij het benoemde risico aangegeven.

Risico-inventarisatie							Financieel effect in €	
Programma	Risico	Omschrijving risico	Beheersmaatregel	Risico-score	Gevolg	%	Structureel	Incidenteel
Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren	1	Pensioen wethouders: geen volledigheid en tijdigheid voorziening.	De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd binnen de p&c cyclus. HRM zorgt voor de gegevens en C&F bepaald de mutaties op de voorziening.	4*3				52.500
Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren	2	Wachtgeld wethouders: geen volledigheid en tijdigheid voorziening.	De voorziening wordt jaarlijks geactualiseerd binnen de p&c cyclus. HRM zorgt voor de gegevens en C&F bepaald de mutaties op de voorziening.	4*4				100.000
Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren	3	Afhankelijkheid externe regelingen/verbonden partijen: Beperkte invloed op externe ontwikkelingen	Tijdig reageren op begrotingen en prognoses van gemeenschappelijke regelingen door gezamenlijk optreden van de Gooise gemeenten. Heldere samenwerkingsafspraken over deadlines aanlevering van controle- en verantwoordingsinformatie, zodat de informatie tijdig verwerkt kan worden in P&C documenten. Extra aandacht voor relatief nieuwe GR-en en wijzigingen, m.n. qua bijdrage en stemrecht	3 * 2			17.500	
Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren	4	Rampen: Schade (persoonlijk en materieel) binnen de gemeente als gevolg van rampen	1 Neerzetten van een adequate en geoefende crisisbeheersings- organisatie, waardoor we gevolgen kunnen beperken. 2 Verzekeringen die eventuele schade (deels) kan afdekken.	1 * 5				250.000
Duurzaam en prettig wonen in Laren	5	Planschade: Claims op planschade bij aanpassing bestemmingsplannen	Bij ieder particulier en gemeentelijke initiatief (grex) wordt vooraf rekening gehouden met de mogelijke planschade. Bij particuliere initiatieven gaat dit mee in een anterieure overeenkomst.	3 * 3			37.500	

Duurzaam en prettig wonen in Laren	6	Bodemverontreiniging: Mogelijke onvoorziene kosten voor gemeente	Bodembeleid en bodemkwaliteit kaart moeten up-to-date zijn. Afstemming met betrokkenen over de afhandeling van de verontreiniging van de gronden en Gooiergracht vanuit de GR GVE.	4 * 2				24.500
Duurzaam en prettig wonen in Laren	7	Ontwikkeling Crailo noord/zuid: kostenbeheersing en tijdig gereed komen project	Inrichten goed projectmanagement binnen GEM Crailo B.V.Strakke ontwikkel- en verkoopplanning opstellen. Regelmatig beoordelen jaarplannen / GREX.	2 * 5			300.000	
Duurzaam en prettig wonen in Laren	8	Illegale stort: Onvoorziene kosten en schade als gevolg van illegale stort.	Goed ondermijningsbeleid	4 * 3				52.500
Meedoen in Laren	9	Open-einde regelingen: bijstand: Mogelijke overschrijding van begroting vanwege open einde regeling	Adequate monitoring ontwikkeling aanvragen en tijdige aanpassing begroting en prognoses binnen de p&c cyclus.	4* 2			20.500	

Meedoen in Laren	10	Kostprijsonderzoek: WMO: Onderzoek naar een duurzame en toekomstbestendige inzet van huishoudelijke hulp is gaande. Indien blijkt dat de kostprijs van een redelijk efficiënt opererende aanbieder hoger ligt dan het bestaande tarief dan zal een verhoging in het tarief moeten worden doorgevoerd. Een dergelijke stijging kan (aanzienlijke) financiële gevolgen hebben, omdat het aantal cliënten in deze Wmo-voorziening groot is en het tarief direct doorwerkt in de totale uitgaven.	Onderzoek tarief huishoudelijke hulp. Het onderzoek wordt onder andere gebaseerd op cao-ontwikkelingen, reiskosten (waaronder parkeerkosten), scholingsvereisten en overheadcomponenten van de aanbieders.	4 * 2			19.500	
Meedoen in Laren	11	Open-einde regeling: Jeugdhulp: ondanks reële begroting en tijdige aanpassing prognoses binnen p&c cyclus is sprake van kans op overschrijding door autonome volumegroei	Veel toegang tot jeugdzorg vindt plaats via externe verwijzers, zoals huisarts, jeugdarts of medisch specialist, dit leidt tot minder grip op de kosten. Daarnaast is er sprake van volumegroei door achterblijvende uitstroom. Voor deze autonome volumegroei is een risicopost opgenomen gebaseerd op de gemiddelde toename van de afgelopen 3 jaar.	4 * 3			60.000	

Meedoen in Laren	12	WSW uitvoering: bijdrage GR Tomin BV. Verliezen van Tomin BV die niet afgedekt kunnen worden door reserves van de Tomin BV. Naast de reguliere bijdragen is het voor 2026 en 2027 waarschijnlijk dat de bijdrage omhoog moet	Adequate monitoring Tomin BV	4*2			33.800	
Meedoen in Laren	13	Kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen: Mogelijke overschrijding van begroting vanwege onvoldoende zicht op verwachte kwijtscheldingen	De lopende kwijtscheldingen en de nieuwe aanvragen zijn goed inzichtelijk. Achteraf zijn afwijkingen dus verklaarbaar. Vooraf is het lastig in te schatten.	3 * 3			37.500	
De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	14	Garanties Sociale woningbouw: Mogelijk beroep op de achtervang bij verliezen WSW.	Monitoren van financiële ontwikkelingen aan de hand van jaarrekening en begroting. Risico is als klein aan te merken, de 1e borginstelling (het WSW) heeft een groot vermogen (80 miljard), echter de omvang kan groot zijn bij voordoen. Er is nog nooit een beroep op de gemeenten gedaan, daarom wordt de post op PM gezet					PM
De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	15	Algemene uitkering uit gemeentefonds: Afwijking tussen begrote en werkelijke opbrengsten Algemene Uitkering.	Bewaking en actualisatie van de parameters die de hoogte van de algemene uitkering bepalen. Berichtgeving uit Den Haag over de ontwikkelingen rond het gemeentefonds nauwlettend volgen.	5 * 4			135.000	

Meerdere programma's	16	Aansprakelijkheid: Aansprakelijkheid voor schade als gevolg van gemeentelijk handelen.	Goede bedrijfsvoering met zicht op risico's en een verzekering.	2 * 5				300.000
De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	17	Belastingen: Boetes door verkeerde toepassing fiscale wetgeving.	Afdoende afspraken om de fiscale wetgeving up to date te houden door P&C en P&O. Waar nodig worden specialisten ingehuurd voor specifieke projecten (b.v. grexen, grote subsidies).	1*5			300.000	
De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	18	Kosten BEL Combinatie: Overschrijding kosten als gevolg van ontwikkeling-en bij de werkorganisatie.	Vinger aan de pols door reguliere overleggen en toetsen zomernota BEL.	3 * 3			37.500	
Buitenruimte onderhouden in Laren	19	IBOR: Nabetaling op contract.	Goede afstemming met de leverancier.	4 * 3				52.500
Meedoen in Laren	20	Onvoldoende dekking door de Algemene uitkering voor activiteiten in het Sociale Domein.	Vinger aan de pols landelijke ontwikkelingen algemene uitkering en circulaire					1.500.000
							998.800	2.332.000

**** Crailo B.V.**

De gemeente Laren heeft samen met de gemeenten Gooise Meren en Hilversum de gebiedsontwikkeling Crailo met een waarde van grofweg 75 mln. ter hand genomen (lasten plusminus 75 mln., baten iets hoger en hiermee een te verwachten klein winstgevend resultaat). De gemeente Laren is voor 10% aandeelhouder in de uitvoerende besloten vennootschap GEM Crailo B.V.. De gronden en opstallen in het plangebied zijn vanaf 1 januari 2021 in eigendom van de GEM Crailo B.V. De gemeente Laren staat voor 10% (2 mln.) borg voor de door GEM Crailo B.V. bij de BNG aangetrokken kredietfaciliteit.

Toelichting risico's

Strikt genomen beperkt het Larense risico zich tot de deelneming in de BV (10%, i.c. 2 mln). Het risico van deze deelneming hangt nauw samen met (het resultaat van) de intergemeentelijke grondexploitatie, de daarin opgenomen risico- en gevoeligheidsanalyse en de door GEM Crailo B.V. ter zake genomen en de beheersmaatregelen incl. de inrichting van de governance structuur:

- A. De op 23 januari 2019 door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) als onderdeel van het Jaarplan 2019 vastgestelde geactualiseerde grondexploitatie kent een winstgevende eindwaarde per 31 december 2029 van 1,85 miljoen en een winstgevende contante waarde per 1 januari 2019 van 1,49 miljoen welke nog steeds wordt berekend onder inzet van bijgestelde risico-analyse.
- B. In de intergemeentelijke grondexploitatie is een risico- en gevoeligheidsanalyse opgenomen. Op de risico's (kansen en bedreigingen) is een zogenaamde Monte-Carlo analyse toegepast, waarin aan elk risico een bandbreedte en een kansverdeling is toegekend. De Monte-Carlo analyse is daarmee een integrale simulatie van alle benoemde kansen en bedreigingen. GEM Crailo B.V. beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen ter dekking van financiële consequenties van zich manifesterende risico's. In 2020 is hier aan toegevoegd op verzoek van de gemeenten de "Risman- methodiek" waarmee de risico-analyse verder verdiept is. De verbeterde uitvoering van de risicoberekening blijft voorzien in een positief resultaat van de GREX.
- C. De governance-structuur van Gem Crailo B.V. lijkt in overeenstemming met de fase, waarin de operationalisering van GEM Crailo B.V. en planontwikkeling en –uitvoering op 1 januari 2022 verkeren

Naast de genoemde risico's zijn er de volgende kanttekeningen:

A. (Fiscale) grondrouting

Rekening houdend met de op grond van het nog vast te stellen bestemmingsplan uitgeefbare (rode) gronden en niet uitgeefbare gronden (grijs voor wegen en pleinen etc. en blauw/groen voor plantsoenen en waterpartijen etc.) zijn vele scenario's denkbaar met betrekking tot de grondrouting. Er is immers sprake van 3 fiscale regimes (BTW, BTW- compensatiefonds en Overdrachtsbelasting) en van diverse partijen (Provincie, gemeenten, GEM Crailo B.V., projectontwikkelaar en eindafnemer/belegger). GEM Crailo B.V. heeft nader overleg gepleegd met de belastingdienst. Dit overleg heeft geleid tot een "ruling" met de Belastingdienst..

B. Beheer gemeentelijke gronden

Voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gronden heeft GEM Crailo B.V. in 2019 een beheersovereenkomst opgesteld. Deze overeenkomst dient zowel rekening te houden met de mogelijke risico's (fiscaal, juridisch, verzekeringstechnisch etc.) als met de mogelijke lasten en baten die daaruit voortvloeien. Deze lasten en baten van beheer en onderhoud zijn overigens voorzien in de intergemeentelijke grondexploitatie.

De risico's (en beheersmaatregelen) kunnen op basis van het door GEM Crailo B.V. beschikbaar gestelde materiaal niet nader gekwantificeerd worden in termen van kans maal impact. Om deze reden vermelden wij het totale risico van de deelneming in GEM Crailo B.V. als PM.

Toelichting risico's

1 Pensioen wethouders: geen volledigheid en tijdigheid voorziening

De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor de betaling van de pensioenen van wethouders. Hiervoor is het nodig om de mutaties in beeld te houden en de rente stand om de hoogte van de voorziening actueel te houden. Schommelingen zijn onvermijdbaar en worden financieel ook doorgevoerd.

2 Wachtgeld wethouders: geen volledigheid en tijdigheid voorziening

Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het treffen van een voorziening. Net als bij pensioenen worden de mutaties bijgehouden. Naast de reguliere mutaties kunnen ook ongeplande gebeurtenissen (ziekte, collegecrisis/ ontslag/ opstappen) voor mutaties en aanpassingen van de voorziening zorgen.

3 Afhankelijkheid externe regelingen/verbonden partijen: Beperkte invloed op externe ontwikkelingen
Doordat Laren slechts een beperkt stemrecht heeft, kan zij majeure ontwikkelingen niet tegenhouden. Hierbij is het van belang dat Laren zich sterk blijft profileren in de verschillende Algemene en Dagelijkse Besturen (AB en DB).

4 Rampen: Schade (persoonlijk en materieel) binnen de gemeente als gevolg van rampen
Op het grondgebied van Laren kan zich een ramp voordoen met grote gevolgen. Denk aan brand, overstroming, hevige regenval, groot verkeersongeluk, etc. Het is aan de gemeente om een rol te spelen in het voorkomen en beperken van de schade bij dergelijke gebeurtenissen.

5 Planschade: Claims op planschade bij aanpassing bestemmingsplannen
Planschade ontstaat, wanneer een belanghebbende waardedaling ervaart van zijn eigendom ten gevolge van een planologische beslissing van de gemeente. Het algemeen belang wordt hierbij afgewogen tegen het individuele belang. Indien van toepassing wordt de waardedaling gecompenseerd.

6 Bodemverontreiniging: Mogelijke onvoorziene kosten voor gemeente
Bij herontwikkeling van binnenstedelijke locaties is er kans op aantreffen van bodemverontreiniging.

7 Ontwikkeling Crailo noord/zuid: kostenbeheersing en tijdig gereed komen project
Door gemeenten Hilversum, Gooise Meren en Laren (10% aandeel) zijn de genoemde locaties van de provincie Noord Holland overgenomen om deze te ontwikkelen. De koopsom heeft circa 33 miljoen euro (te betalen over 12 jaar) bedragen. Deze gronden zijn in 2020 overgedragen aan GEM Crailo B.V., waarbij gelijke betaalcondities zijn afgesproken. Er is een risico dat onvoldoende naar kostenbeheersing wordt gekeken en het project niet tijdig gereed komt.

8 Illegale stort: Onvoorziene kosten en schade als gevolg van illegale stort.
In het buitengebied wordt de gemeente soms geconfronteerd met illegale stort van asbest, grof vuil (puin, banden, apparaten) of restanten van XTC-laboratoria. De kosten komen dan voor rekening van de gemeente.

9 Open-einde regelingen: bijstand: Mogelijke overschrijding van begroting vanwege open einde regeling
De bijstandsuitkeringen zijn afhankelijk van de economische ontwikkelingen. Die zijn tot op zekere hoogte in te schatten, maar het is niet ondenkbaar dat het budget afwijkt van de werkelijke aanvragen.

10 Open-einde regelingen: WMO: Mogelijke overschrijding van begroting vanwege open einde regeling
De gemeenten zijn verplicht aan de zorgvraag tegemoet te komen. Als het aantal aanvragen op diverse verstrekkingen stijgt, komen de kosten veelal voor rekening van de gemeente. De begroting moet hier tijdig op aangepast worden.

11 Open-einde regeling: Jeugdhulp: Mogelijke overschrijding van begroting vanwege open einde regeling
De gemeenten zijn verplicht aan de zorgvraag tegemoet te komen. Als het aantal aanvragen op diverse verstrekkingen stijgt, komen de kosten veelal voor rekening van de gemeente. De begroting moet hier tijdig op aangepast worden.

12 Open-einde regeling, specifiek: Complexe verblijfszorg: Mogelijke overschrijding van begroting vanwege open einde regeling
Voor kleine gemeenten kunnen een paar aanvragen verblijfszorg al leiden tot forse overschrijdingen van de begroting. De begroting moet hier tijdig op aangepast worden.

13 Kwijtscheldingen gemeentelijke belastingen: Mogelijke overschrijding van begroting vanwege onvoldoende zicht op verwachte kwijtscheldingen

De kwijtscheldingen zijn afhankelijk van de economische ontwikkelingen. Die zijn tot op zekere hoogte in te schatten, maar het is niet ondenkbaar dat het budget afwijkt van de werkelijke aanvragen. Daar is weinig invloed op uit te oefenen. Vooralsnog zijn de schommelingen en de financiële effecten de laatste jaren beperkt.

14 **Garanties Sociale woningbouw:** Mogelijk beroep op de achtervang bij verliezen WSW.
Met de overdracht van het gemeentelijk woningbedrijf zijn ook de woningbouw- leningen overgenomen. Deze leningen heeft de gemeente Laren 100% als 2e achtervang geborgd.

15 **Algemene uitkering uit gemeentefonds:** Afwijking tussen begrote en werkelijke opbrengsten
Algemene Uitkering.
De exacte hoogte van de algemene uitkering (AU) wordt pas na afsluiten van het rekeningjaar bekend. Dit houdt in dat altijd met ramingen gewerkt wordt, hetgeen inherent een risico inhoudt. Zelfs tussen opeenvolgende officiële bekendmakingen doen zich grote fluctuaties voor. Die kunnen zowel positief als negatief zijn.

16 **Aansprakelijkheid voor schade als gevolg van gemeentelijk handelen.**
Het bestuur wordt aansprakelijk gesteld voor schade die ontstaat ten gevolge van nalatigheid in de uitvoering van haar publieke taak. Dit kan zich op verschillende terreinen voordoen.

17 **Belastingen:** Boetes door verkeerde toepassing fiscale wetgeving.
Bij de toepassing van de belastingwetgeving (BTW, BCF, Loonheffing (met name WKR) etc.) kunnen verschillen van inzicht en/of interpretatie ontstaan, of kunnen de regels onjuist worden toegepast. Dit kan leiden tot een naheffing van de zijde van de fiscus. Gelet op de steeds wijzigende regels, is het mogelijk dat de gemeente een naheffing krijgt opgelegd (incl. boete)

18 **Kosten BEL Combinatie:** Overschrijding kosten als gevolg van ontwikkelingen bij de werkorganisatie.
De deelnemende gemeenten zijn verplicht om eventuele tekorten bij de BEL Combinatie af te dekken. Veelal zal dit betrekking hebben op hogere inhuur dan begroot of mobiliteitskwesties.

19 **IBOR:** Nabetaling op contract
In 2019 zijn we een langdurige overeenkomst inzake IBOR aangegaan. Uitvoering van deze contracten leidt tot de vaststelling dat de basisgegevens open zijn voor interpretatie. Uit gesprekken met de leverancier blijkt dat er een risico is op verrekening. Voor het risico is een voorziening gevormd.

20 **Onvoldoende dekking door de Algemene uitkering voor activiteiten in het Sociale Domein**
Naast deze risico inventarisatie is in de begroting 2024 een inschatting gemaakt van een aanvullend op deze op alle open-einde regelingen in het Sociale Domein als gevolg van onvoldoende dekking door de Algemene uitkering voor activiteiten in het Sociale Domein. Risico was ingeschat op een bedrag van 2 miljoen incidenteel. Uit de jaarrekening 2024 blijkt een positief resultaat op programma Sociaal Domein van € 424.891. Het actueel incidenteel risico daalt hiermee naar 1,5 miljoen.

Confrontatie risico's met weerstandsvermogen

In het volgende overzicht worden de hierboven genoemde risico's in verband gebracht met het beschikbare weerstandsvermogen.

		Structureel	Incidenteel
A	Geinventariseerde risico's	2,3 mln.	1 mln.
B	Beschikbare weerstandscapaciteit	3,2 mln.	18,7 mln.
Saldo (C = B - A)		+/- 0,9	+/- 17,7

De weerstandsratio kan met betrekking tot de incidentele posten als volgt worden berekend:

$$= \text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{17,7 \text{ miljoen}}{0,9 \text{ miljoen}} = 19,66$$

De norm is vastgesteld op groter dan 2. De feitelijke uitkomst is daarmee ruimschoots boven de norm.

Financiële kengetallen

Gemeenten zijn verplicht om financiële kengetallen op te nemen in de begroting. Hieronder staan de kengetallen die voor de gemeente Laren van toepassing zijn.

Kengetallen		Realisatie 2024	Begr. 2025 voor wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1	Netto schuldquote	77,3%	76,6%	133,8%	151,8%	156,3%	151,6%
2	Netto schuldquote gecorr. voor alle leningen	35,0%	38,4%	95,3%	113,6%	118,5%	114,2%
3	Solvabiliteitsratio	25,4%	24,6%	18,3%	16,3%	15,8%	16,0%
4	Grondexploitatie	-0,5%	-3,8%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
5	Structurele exploitatieruimte	6,6%	0,9%	2,1%	1,1%	1,3%	1,4%
6	Belastingcapaciteit	179,2%	163,5%	191,8%	191,8%	191,8%	191,9%

Toelichting Financiële kengetallen

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Het is dus, met andere woorden, niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen zullen altijd in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

Netto schuldquote

De netto schuldquote is de verhouding van de netto schuld ten opzichte van de totale baten (exclusief mutatie reserves). In het algemeen ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Een netto schuldquote van tussen de 100% en 130% is hoog en wanneer de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, bevindt een gemeente zich in de gevarenzone.

Voor de gemeente Laren bedraagt de netto schuldquote in 2026 133%, waarmee sprake is van een verhoogd risico op de korte termijn. Reden van deze verhoging ligt in de geplande investeringen (met name in onderwijs huisvesting) voor 2026/2027 en de daarvoor benodigde financiering.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Voor een genuanceerder beeld van de schuldpositie moet ook worden gekeken naar de voorraad bouwgronden en de uitgeleende gelden. Bij de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen worden deze leningen geëlimineerd. Het percentage in 2026 is 95%.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit is het percentage van het vermogen dat uit eigen vermogen bestaat. Deze ratio geeft een goed beeld van de mate waarin bezittingen zijn gefinancierd met eigen vermogen of vreemd vermogen. De norm voor de solvabiliteit ligt doorgaans tussen de 25% en 40%. De solvabiliteit van de gemeente Laren bedraagt 18,3% in 2026 en ligt hiermee onder het gewenste niveau. Dit houdt ook verband met de investeringen die met name in het onderwijs plaatsvinden.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van het totaal aan baten. De grondexploitaties zitten in de afrondende fase.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte die lager is dan nul geeft aan dat de structurele baten van de gemeente lager zijn dan de structurele lasten. In 2026 bedraagt de structurele exploitatieruimte 2,1% waarmee de gemeente zich in het "gezonde" risicoprofiel bevindt.

Belastingcapaciteit

Onder de woonlasten worden verstaan de OZB-belasting op basis van de gemiddelde WOZ-waarde in de

gemeente, de rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden en de afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden. De belastingcapaciteit wordt berekend door deze woonlasten te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Uitgedrukt in een percentage betekent dit dat de belastingcapaciteit van Laren 191,8% bedraagt in 2026. Dit is een toename ten opzichte van de begroting 2025.

Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemeen

Het beheer van kapitaalgoederen is belangrijk, omdat het de publieke ruimte betreft en het direct invloed heeft op het leef-, woon- en werkklimaat van iedereen. Ten behoeve van de openbare ruimte heeft de gemeente Laren een groot aantal kapitaalgoederen in beheer. De kwaliteit en het onderhoudsniveau zijn bepalend voor het voorzieningenniveau binnen de gemeente. Het beheer van deze kapitaalgoederen brengt financiële consequenties met zich mee. Hierbij gaat het dan om de kosten van beheer en instandhouding van wegen, riolering, water, groen, speelvoorzieningen en gebouwen. De beheerdata voor wegen, groen, bomen, speelplaatsen, openbare verlichting en riolering zijn opgenomen in het integraal beheerdatasysteem Greenpoint. De beheerdata voor riolering zijn geactualiseerd opgenomen in het databeheersysteem Kikker van Riodesk.

Het beleid van de gemeente Laren voor het onderhoud van kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in de volgende nota's:

- Water- en rioleringsprogramma 2024-2028
- Wegenbeheerplan 2024-2028;
- Beleids- en beheerplan Openbare Verlichting;
- Groenbeleidsplan Laren (2024);
- Speelruimteplan Laren 2024-2033
- Beleid maatschappelijk vastgoed, een toetsingskader - 2022
- Actualisatie onderhoud gemeentelijk vastgoed - Jaarlijks

Financieel overzicht kapitaalgoederen

Beheerplan	Begroting	2026	2027	2028	2029
Openbare verlichting	Onderhoudsbudget	153.831	153.831	153.831	153.831
	Kapitaallasten	57.610	87.854	87.854	87.854
Groen	Onderhoudsbudget	647.855	647.855	647.855	647.855
	Kapitaallasten	11.420	12.902	14.373	15.832
Riolering	Onderhoudsbudget	208.224	283.224	283.224	283.224
	Kapitaallasten	592.719	678.097	725.707	736.970
Wegen	Onderhoudsbudget	462.249	309.930	295.749	295.749
	Kapitaallasten	570.980	676.184	751.214	727.149
Speelplaatsen	Onderhoudsbudget	16.736	16.736	16.736	16.736
	Kapitaallasten	1.698	23.485	33.447	41.666
Gebouwen	Onderhoudsbudget	90.017	90.017	90.017	90.017
	Kapitaallasten	263.010	260.862	258.713	256.205
Totaal		3.076.348	3.240.979	3.358.720	3.353.089

Toelichting onderhoudsplannen

Civiele kunstwerken

In Laren bevinden zich in totaal 18 civiele kunstwerken. Eind 2025 wordt een nieuw beheerplan voor de periode 2025-2029 voorgelegd aan de raad ter vaststelling.

Beschoeiingen

Bij het opstellen van het nieuw beheerplan voor de periode 2025-2029 zullen ook de plannen voor beschoeiingen meegenomen worden.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen

Het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen wordt uitgevoerd o.b.v. (meerjaren) onderhoudsplannen. De onderhoudsplannen betreffen de bouwkundige elementen (extern en intern), de gebouw gebonden installaties, de terreininstallaties en de bouwkundige inventaris. De (meerjaren)onderhoudsplannen worden jaarlijks geactualiseerd. De werkzaamheden zijn onderverdeeld naar jaarlijks uit te voeren onderhoudswerkzaamheden en vervanging en groot onderhoud dat niet jaarlijks, maar wel periodiek plaats dient te vinden. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd.

Het jaarlijks installatietechnisch en klein bouwkundig onderhoud van alle vastgoedobjecten van de BEL-gemeenten, inclusief BEL-gebouwen, is grotendeels bij externe partijen ondergebracht.
Het meerjarenonderhoud (vervanging en groot onderhoud) wordt in regie opgedragen.

Het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de gemeentelijke gebouwen wordt jaarlijks intern geactualiseerd. In 2021 zijn installatietechnische en bouwkundige her inspecties uitgevoerd op diverse gemeentelijke panden. De resultaten daarvan zijn verwerkt in het MJOP, en zichtbaar in de begroting van 2026-2029.

De kosten van jaarlijks terugkerende werkzaamheden worden begroot in de exploitatie. Vervanging en groot onderhoud van de gemeentelijke gebouwen worden gedekt via een onderhoudsvoorziening.

De onderhoudsvoorziening wordt ingezet als een egalisatievoorziening om zodanige pieken binnen de kosten voor groot onderhoud of investeringen gelijkmatig te spreiden, dit op basis van een 20-jaarlijks voortschrijdend gemiddelde. De dotatie aan de voorziening is gebaseerd op berekeningen van (meerjaren)onderhoudsplannen van de gemeentelijke gebouwen; de daadwerkelijk uitgegeven lasten worden ten laste van de voorziening gebracht.

Verduurzaming

De brandweerkazerne wordt 2025 - 2026 verduurzaamd.

GROEN

Naam beheersplan	Groenbeleidsplan	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	
Te onderhouden kapitaalgoederen:	De gehele groene inrichting van het gemeentelijk openbaar gebied, te weten: bomen, hagen, heesters, gazons, ruw gras, plantsoenen, bosplantsoenen, perken, bermen etc.		
Doel	In het Groenbeleidsplan is aangegeven wat we van waarde vinden in het openbaar groen, zoals doorgaande groene structuren en historisch groen. Daarbij is rekening gehouden met recente ontwikkelingen en actuele (maatschappelijke) thema's. Denk aan behoud van biodiversiteit, klimaatadaptatie en het betrekken van bewoners bij het groen(beheer).		

Naam beheersplan	Groenbeleidsplan	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	
Beleidskader	De beleidskaders zijn opgenomen in de door de gemeenteraad vastgestelde Groenbeleidsplan.		
Financiële situatie begrotingsjaar	De budgetten zijn afgestemd op B niveau (exploitatie), daarnaast zijn er bedragen opgenomen in de investeringsplanning voor de uitvoering van projecten uit het beleidsplan groenbeheer.		

RIOLERING

Naam beheersplan	Water- en rioleringsprogramma 2024-2028	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	2028
Te onderhouden kapitaalgoederen	Het betreft het gehele gemeentelijk rioolstelsel, inclusief overstortvoorzieningen, de vrijverval riolering, drukriolering en bijbehorende zaken. Het areaal voor de gemeente Laren bestaat uit: • 86 km aan vrijvervalriolering • 5 km aan pers- en drukleidingen • 19 gemalen en drukunits • 106 infiltratievoorzieningen (infiltratiekolken, -putten, -palen -bassins, en wadi's.		
Doel	Het in het Wrp beschreven beleid en de voorgestelde uitvoeringsmaatregelen hebben tot doel om het water- en rioolsysteem te kunnen onderhouden, op de toekomst voor te bereiden en waar nodig te verbeteren tegen zo laag mogelijk maatschappelijke kosten.		
Beleidskader	Het Water- en rioolprogramma 2024-2028 (Wrp) geeft de gemeente invulling aan een drietal zorgplichten: 1. inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater; 2. inzameling en verwerking van hemelwater voor zover de particulier hier zelf geen invulling aan kan geven;		

Naam beheersplan	Water- en rioleringsprogramma 2024-2028	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	2028
	3. voorkomen dat grondwater een structurele belemmering vormt voor de bestemming van het betreffende gebied.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Het algemeen onderhoud en rioolvernieuwingen worden bepaald met behulp van inspecties, veelvoorkomende meldingen en het geautomatiseerde rioleringsbeheersysteem. Bij het opstellen van de begroting is rekening gehouden met het kwaliteitsniveau conform de richtlijnen van RIONED en NEN 3398-2015. De budgetten zijn afgestemd op het vereiste kwaliteitsniveau.		

SPEELPLAATSEN

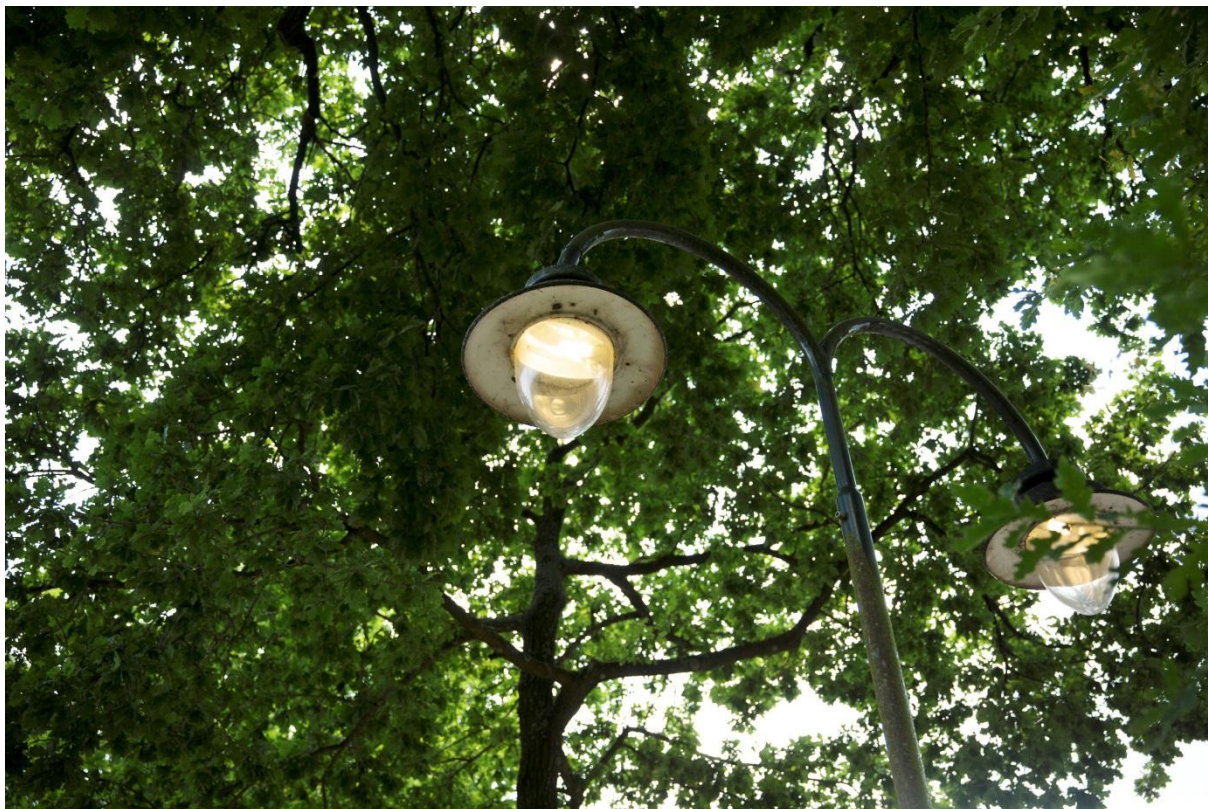
Naam beheersplan	Speelruimteplan Laren 2024 - 2033	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	
Te onderhouden kapitaalgoederen		Alle gemeentelijke speelplaatsen	
Doel		Een goede dekking van geschikte en bereikbare (in)formele speelvoorzieningen tegen acceptabele beheer- en onderhoudskosten. Met het Speelruimteplan spelen we in op ontwikkelingen zoals het Landelijk Samenspeelakkoord, klimaatadaptatie en de Omgevingswet.	
Beleidskader		De beleidskaders zijn opgenomen in het Speelruimteplan Laren 2024-2033.	
Financiële situatie begrotingsjaar		Voor de uitvoering van verplichte inspecties en regulier onderhoud is een jaarlijks budget van 16.000,= beschikbaar. De jaarlijkse lasten voor renovatie en onderhoud worden ten laste gebracht van de exploitatie.	

WEGEN

Naam beheersplan	Wegenbeheerplan 2024 - 2028	Jaar vaststelling	2024
Naam Voorziening		Actualisatie	2028
Te onderhouden kapitaalgoederen	De grijze inrichting van het gemeentelijk openbaar gebied, te weten: wegen (zand, asfalt en klinkers), trottoirs, fiets- en voetpaden, pleinen, parkeerplaatsen, tunnels etc. De gemeente Laren heeft circa 98 km verharde wegen, fiets- en voetpaden in haar beheer. Bij het onderhoud van de wegen in Laren wordt onderscheid gemaakt tussen het algemeen (reguliere) onderhoud en groot onderhoud (reconstructies). Het reguliere, vaak kleine, onderhoud wordt gefinancierd met middelen vanuit de lopende exploitatie. Onder dit reguliere onderhoud vallen beperkte en vaak plaatselijke reparaties van wegen met de asfalt- en/of elementenverhardingen. Herstel en onderhoud van de fiets- en voetpaden valt hieronder. Het groot onderhoud omvat meer ingrijpende werkzaamheden waarbij vaak de riolering ook wordt hersteld. Bekostiging vindt plaats aan de hand van de door de raad vastgestelde meerjarenbegroting.		
Doel	Goed beheer en onderhoud van het wegennet in Laren. In 2024 is het wegenbeheerplan 2024-2028 opgesteld. De doelstelling hierbij is om inzicht te krijgen in de complete onderhoudsstaat van de wegen en de benodigde budgetten voor het uitvoeren van het onderhoud en de reconstructies over de planperiode.		
Beleidskader	Het beleidskader wordt bepaald door enkele wetten, als de Wegen en Verkeerswet, Wet Herverdeling Wegenbeheer, het BW en de Wet Milieubeheer. Er is ook een relatie met andere beleidsterreinen, zoals riolering (gezamenlijke aanleg), verkeersveiligheid, milieu en sociale veiligheid, ruimtelijke ordening, nieuwbouwprojecten etc. Met ingang van 2017 wordt gewerkt conform het Wegenbeheerplan voor de planperiode 2017 t/m 2021. Als kwaliteitsnorm wordt hoofdzakelijk het kwaliteitsniveau "B" volgens CROW standaard kwaliteitsniveaus voor het onderhoud aangehouden.		
Financiële situatie begrotingsjaar	De onderhoudswerkzaamheden worden gefinancierd uit de jaarlijkse exploitatie begroting. De reconstructies en de aanleg van wegen vallen onder de investeringen en worden in 40 jaar afgeschreven. De investeringen worden geactiveerd (incl. ambtelijke uren) en de kapitaallasten daarvan worden eveneens in de exploitatiebegroting opgenomen. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".		

OPENBARE VERLICHTING

Naam beheersplan	Openbare verlichting	Jaar vaststelling	2014
Naam Voorziening		Actualisatie	2025
Te onderhouden kapitaalgoederen		Lichtmasten	
Doel		Gemeente Laren heeft in totaal circa 3.000 lantarenpalen in haar beheer. De meeste lichtmasten dateren uit jaren tachtig. De afgelopen decennia is een klein aantal lichtmasten vervangen met een nieuwe mast.	
Beleidskader		De Raad heeft in 2014, het nieuwe Beleids- en beheerplan openbare verlichting vastgesteld voor de planperiode 2015-2024.. Als kwaliteitsnorm geldt hoofdzakelijk het kwaliteitsniveau "B" volgens CROW standaard kwaliteitsniveaus voor het onderhoud. Tijdens de wegreconstructies worden de lichtmasten naar behoefte vervangen. Dit gebeurt ook grote schadegevallen. In kwartaal 4 2025 wordt een nieuw beheerplan openbare verlichting voorgelegd aan de raad.	
Financiële situatie begrotingsjaar		Met het onderhoudsplan is het actuele meerjarenperspectief op het onderhoud van de OVL in Laren vastgesteld en zijn de nodige investeringen inzichtelijk gemaakt. De budgetten zijn afgestemd op het kwaliteitsniveau "B".	

GEBOUWEN

Naam beheersplan	Maatschappelijk vastgoed, een toetsingskader	Jaar vaststelling	2022
Te onderhouden kapitaalgoederen	Het integrale onderhoud van alle vastgoedobjecten van de BEL-gemeenten, inclusief BEL-gebouwen, wordt intern beheerd door het Cluster Vastgoed en Grondzaken en de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling.		
Doel	De gebouwen planmatig en naar behoren te onderhouden met het beschikbaar gesteld budget. In principe wordt onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) nagestreefd.		
Beleidskader	Jaarlijks wordt het MeerJarenOnderhoudsPlan (MJOP) voor de gemeentelijke eigendommen geactualiseerd. Met het aangaan van een nieuw onderhoudscontract is er in 2021 een NEN 2767 inspectie uitgevoerd.		
Financiële situatie begrotingsjaar	Ultimo 2024 bedraagt de hoogte van de voorziening €947.226		

Financiering

Algemeen

De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. Onder de treasuryfunctie valt niet het garanderen van geldleningen aan derden. Deze activiteiten vallen onder het desbetreffende programma.

Renteontwikkeling

In 2026 wordt een stabiele tot licht stijgende rente verwacht. De inflatie is nog steeds relatief hoog en de toestand in de wereld is, zacht gezegd, instabiel. De Europese Centrale Bank (ECB) kan in dit scenario besluiten de rente te verlagen om de economie te ondersteunen, maar ook de rente verhogen als de inflatie blijft doorwoekeren.

Wij gaan vooralsnog uit van een stabiele renteontwikkeling.

Omschrijving	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Rente kasgeldleningen (< 1 jaar)	2,50%	2,50%	2,50%	2,50%
Rente langlopende leningen (> 1 jaar)	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%

Treasurystatuut gemeente Laren

Per 1 januari 2001 geldt de Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden). Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is het beheersen van risico's. Dat uit zich in een tweetal randvoorwaarden. De eerste is dat het aangaan en verstrekken van leningen evenals het verlenen van garanties alleen zijn toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak. De tweede houdt in dat uitzettingen en derivaten een prudent karakter moeten hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatige risico's. Verder uit het beheersen van risico's zich in de kasgeldlimiet en renterisiconorm. Beide beogen de renterisico's te begrenzen die verbonden zijn aan financiering door middel van achtereenvolgens korte schuld en lange schuld. In 2014 is het treasurystatuut voor het laatst herzien in verband met het invoeren van het schatkistbankieren eind 2013. Een aanpassing wordt verwacht in 2025 of 2026.

Risicobeheer

Voor de beheersing van de renterisico's gelden twee concrete richtlijnen: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm (beide benoemd in de wet FIDO).

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft tot doel de renterisico's op kortlopende (opgenomen) geldleningen te beperken. Jaarlijks wordt door het ministerie aangegeven, welk bedrag een gemeente mag financieren met kortlopende geldleningen: de kasgeldlimiet. Het betreft een percentage (8,5%) van het totaal van de begroting. Indien deze kasgeldlimiet structureel wordt overschreden dient de kortlopende schuld omgezet te worden in een langlopende schuld. Door het jaar heen kan er wel, goedkoop, kort geld worden geleend. Bij de financiering wordt er rekening mee gehouden dat deze kasgeldlimiet niet structureel wordt overschreden. De gemeente Laren zal incidenteel van deze mogelijkheid gebruik moeten maken wanneer liquiditeitsschommelingen een negatief saldo veroorzaken. Op deze pagina is de kasgeldlimiet voor de begroting 2026 weergegeven.

Omschrijving	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Begrotingstotaal	37.894.234	37.187.686	37.341.889	37.696.263
Kasgeldlimiet in %	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Kasgeldlimiet gemeente Laren	3.221.010	3.160.953	3.174.061	3.204.182

Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rentetypische looptijd vanaf één jaar). Het renterisico met betrekking tot de

renterisiconorm heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en de aflossingen op de vaste schuld. Het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt in een jaar getoetst aan de renterisiconorm. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20%) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal. Hieronder is de toetsing aan de renterisiconorm voor de begroting 2026 opgenomen. Zoals te zien is er in diverse jaren sprake van een overschrijding van de renterisiconorm. Dit heeft te maken met forse investeringen in onderwijsaccommodaties (zie hiertoe ook gegeven inzake de leningenportefeuille).

Renterisiconorm programmabegroting 2026 – 2029		Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
a.	Renteherzieningen	-	-	-	-
b.	Aflossingen	1.510.000	1.510.000	1.510.000	10.127.384
c.	Renterisico (a + b)	1.510.000	1.510.000	1.510.000	10.127.384
d.	Begrotingstotaal	37.894.234	37.187.686	37.341.889	37.696.263
e.	Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
f.	Renterisiconorm (c * d)	7.578.847	7.437.537	7.468.378	7.539.253
g.	Ruimte onder risiconorm (f > c)	6.068.847	5.927.537	5.958.378	-2.588.131
h.	Overschrijding renterisiconorm (c > f)	-	-	-	Ja
Overschrijding renterisiconorm?		Nee	Nee	Nee	Ja

Financieringsbehoefte Leningenportefeuille gemeente Laren

Langlopende leningen zonder aflossings- en renteverplichtingen:

	Boekwaarde 31-12-2025	Boekwaarde 31-12-2026
Stichtingskapitaal Singer	136.134	136.134
Totaal	136.134	136.134

Vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer

Hieronder staat het verloopoverzicht van de vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer. Eind 2025 heeft de gemeente Laren nog voor circa € 23,4 miljoen aan langlopende leningen.

Naar verwachting wordt in 2026, 2027, 2028 en 2029 ieder jaar langlopende geldleningen aangetrokken, tegen een geraamde rente van 3%.

Geldleningen OG	soort	bedrag Lening	loop - tijd	(laatste) aflossin g	rente	stand 31-12- 2025	stand 31-12- 2026	stand 31-12- 2027	stand 31-12- 2028	stand 31-12- 2029
Vordering GEM Crailo	Totaalfi n.	8.617.384	29	31-12-	0,40%	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384
BNG 40.106861	Totaalfi n.	4.200.000	20	05-09-	3,82%	1.260.000	1.050.000	840.000	630.000	420.000
ING/ Nat. Ned	Totaalfi n.	4.500.000	30	24-02-	3,07%	2.850.000	2.700.000	2.550.000	2.400.000	2.250.000
BNG 40.110951	Totaalfi n.	3.000.000	20	22-12-	1,66%	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000	3.000.000
BNG 40.110952	Totaalfi n.	3.000.000	20	22-12-	1,24%	1.650.000	1.500.000	1.350.000	1.200.000	1.050.000
NWB 1-30839	Totaalfi n.	10.000.00	0	15-01-	-	6.000.000	5.000.000	4.000.000	3.000.000	2.000.000

aan te trekken geldleningen	Totaalfi n.	23.500.00 0 10	01-07-37 3,00%	23.500.00 0	23.500.00 0	23.500.00 0	23.500.00 0
aan te trekken geldleningen	Totaalfi n.	10.000.00 0 10	01-07-38 3,00%	0	6.500.000	6.500.000	6.500.000
aan te trekken geldleningen	Totaalfi n.	9.000.000 10	01-07-39 3,00%	0	0	2.500.000	2.500.000
TOTAAL		75.817.38 4		23.377.38 4	45.367.38 4	50.357.38 4	51.347.38 4
						49.837.38 4	

Uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer:

De gemeente Laren kent enkele uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer. Over deze uitzettingen wordt een rentevergoeding ontvangen. Voor deze uitzettingen zijn geen specifieke geldleningen aangetrokken. Het verloop van de uitgezette geldleningen is als volgt:

Uitzettingen	Oorspr. bedrag	Saldo 2025	Saldo 2026	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029
Vordering GEM Crailo	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384	8.617.384	-
Pastor Hartmanstichting	1.650.000	1.650.000	1.650.000	1.650.000	1.650.000	1.650.000
Geldlening De Biezem,	250.000	166.667	158.334	150.000	141.667	133.333
Geldlening BEL-zwembad	4.891.000	3.094.000	2.939.300	2.784.600	2.629.900	2.475.200
Geldlening SV Laren	90.000	22.130	14.949	7.572		-
Geldlening SBC/LMHC	400.000	290.070	265.370	240.348	215.002	189.326
RC krediet SV Laren '99	800.000	80.000	80.000	-	-	-
Geldlening St. Hart van Laren	365.000	292.000	255.500	219.000	182.500	146.000
Totaal uitzettingen	17.063.384	14.212.251	13.980.837	13.668.904	13.436.453	4.593.859

Rente

Renteresultaat

De gemeente heeft uitstaande geldleningen waaruit rentebaten voortvloeien. Deze rente komt ten goede aan het exploitatieresultaat op het taakveld treasury (algemene dekkingsmiddelen). Daarnaast heeft de gemeente langlopende geldleningen afgesloten waarvoor een rentevergoeding betaald moet worden. Het verloop van de rentebaten en rentelasten ziet er als volgt uit:

Renteschema programmabegroting 2026 - 2029		Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
a.	De externe rentelasten voor de korte en lange financiering	233.828	219.309	204.917	204.917
b.	De externe rentebaten voor de korte en lange financiering	-/- 196.877	185.520	174.291	174.291
	Saldo rentelasten en rentebaten	36.951	33.789	30.626	30.626
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	-	-	-
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-	-	-
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken, die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/-	-	-	-
	Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente	36.951	33.789	30.626	30.626
d1.	Rente over eigen vermogen	+/-	-	-	-
d2.	Rente over voorzieningen	+/-	-	-	-
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	36.951	33.789	30.626	30.626
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/- 361.787	444.854	515.747	691.464
	Renteresultaat op het taakveld Treasury (0.5)	-324.836	-411.065	-485.121	-660.838

Renteomslag

Door toepassing van de rente-omslagmethode worden de rentelasten aan de hand van de stand van de investeringen toegerekend aan de prestaties in de programmabegroting. De achterliggende gedachte is hierbij dat de gehanteerde omslagrente een reëel percentage is. Zodra de afwijking tussen de gehanteerde omslagrente en de werkelijke rentelast groter wordt dan 25% dient de gehanteerde omslagrente aangepast te worden. Op de volgende pagina is de berekening van de renteomslag opgenomen.

Renteomslag programmabegroting 2026		Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
a1.	Totale boekwaarde activa (staat C)	46.250.103	44.689.130	43.458.837	42.231.512
a2.	Totale boekwaarde activa (investeringsplanning)	22.004.848	8.406.480	7.658.000	136.000
b.	Boekwaarde aan derden verstrekte leningen	-/- 14.423.283	14.060.998	14.060.998	14.060.998
c.	Boekwaarde aan derden verstrekte leningen				
d.	Boekwaarde projectfinanciering	-/- -	-	-	-
Boekwaarde t.b.v. omslagrente		53.831.668	39.034.612	37.055.839	28.306.514
Percentage renteomslag		0,07%	0,09%	0,08%	0,11%
Percentage renteomslag (afgerond)		0,15%	0,15%	0,10%	0,05%

Bedrijfsvoering

Algemeen

De paragraaf Bedrijfsvoering geeft tenminste inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens voor de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft als reikwijdte de gemeentelijke organisatie. De ambtelijke staf van Laren bestaat uit de gemeentesecretaris, griffie en bestuurssecretariaat. De gemeentelijke taken worden uitgevoerd door de BEL Combinatie.

Uitgangspunten bedrijfsvoering

Inwoners verwachten van de gemeente dat gelden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend worden besteed, dat de gemeente transparant handelt en een betrouwbare partner is. Deze verwachtingen zijn leidraad voor de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de programma's. Realisatie van de programma's is daarom in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Er is ook een samenhang tussen het programma Bestuur en de paragraaf Bedrijfsvoering. Het programma Bestuur richt zich met name op de relatie tussen inwoner en gemeente. Deze paragraaf richt zich op de reguliere, operationele kaders voor de bedrijfsvoering.

Voor wat betreft de bedrijfsvoering binnen de BEL Combinatie wordt verwezen naar het programma Bedrijfsvoering van de begroting van de BEL Combinatie.

Uitvoering coalitieakkoord en collegeprogramma - gemeenteraadsverkiezingen 2026

In deze paragraaf ligt de focus op de eigen organisatie van de gemeente. In 2022 zijn de gemeenteraadsverkiezingen geweest. Er is een coalitieprogramma en collegeprogramma vastgesteld, die de ambities van het gemeentebestuur voor de komende jaren aangeven, inclusief doelstellingen en actiepunten om deze te realiseren. Dat vergt een goede afstemming tussen het gemeentebestuur (opdrachtgever) en de BEL Combinatie (opdrachtnemer). De aansturing van de BEL Combinatie wordt vanuit het gemeentebestuur verzorgd door de gemeentesecretaris als (ambtelijk) opdrachtgever. De afspraken tussen gemeentebestuur en BEL Combinatie worden jaarlijks vastgelegd in dienstverleningsovereenkomsten (DVO's). Monitoring van de DVO vindt plaats door periodiek overleg en de zomernota, die halverwege het jaar wordt opgesteld.

Het uitvoeringsprogramma van het college is vertaald naar de jaarschijven 2023 e.v. en heeft daarmee een plek gekregen in de programma's van de begroting. 2025 was het laatste volledige jaar om invulling te geven aan het uitvoeringsprogramma van het college (en dus het coalitieprogramma). Dit wordt afgerond voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026. Daarna zal een nieuwe coalitie worden gevormd die het programma zal opstellen voor 2026 - 2029.

Gemeenschappelijke regeling BEL

De gemeentesecretarissen en de algemeen directeur van de BEL Combinatie zijn samen verantwoordelijk voor de verbinding tussen de BEL Combinatie en de besturen en bewaken samen met het systeem van het 'BEL model' (systeemverantwoordelijkheid). Wekelijks vindt er afstemmingsoverleg plaats tussen de directeur en de gemeentesecretarissen.

Dienstverleningsovereenkomst BEL Combinatie (DVO) en OGON

In de Dienstverleningsovereenkomst wordt de uitvoering van alle taken door de gemeente conform de begroting, collegeprogramma en andere relevante documenten opgenomen. Tevens is een urenraming van de relevante vakteams opgenomen voor met name specifieke projecten, los van de reguliere werkzaamheden.

Ten aanzien van de monitoring van de DVO vindt overleg plaats tussen opdrachtnemer (de BEL Combinatie) en de opdrachtgever (de gemeente). Doel is om vinger aan de pols te houden voor wat betreft het realiseren van de afgesproken opgaven van de gemeenten. De opstelling van de DVO 2026 vindt parallel plaats aan de opstelling van de begroting voor 2026, zodat tijdig voor het einde van het jaar de DVO wordt vastgesteld door de 3 colleges en het BEL bestuur.

Continuïteit

We hebben als drie gemeenten via het ontwikkelplan Vibe 'Samen op weg naar een toekomstbestendig en robuuste BEL Combinatie' van de BEL Combinatie extra geïnvesteerd in de organisatie voor de komende jaren, gericht op stabiliteit en versterking. Daarmee heeft de continuïteit van de organisatie voor meerdere jaren een impuls gekregen.

Staf raadhuis

In 2026 zijn geen bijzondere ontwikkelingen te verwachten. De staf bij de griffie en op het bestuurssecretariaat is voltallig, ten tijde van dit schrijven loopt de sollicitatieprocedure voor één vacature op het bestuurssecretariaat die we naar verwachting in 2026 hebben ingevuld.

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf boekjaar 2023 legt het college verantwoording over het rechtmatig handelen af aan de gemeenteraad. Dit gaat over drie van de negen criteria voor de rechtmatigheid: het begrotingscriterium, het voorwaarden criterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

Begrotingscriterium

De begrotingsrechtmatigheid heeft betrekking op het financiële handelen binnen het kader van de geautoriseerde begroting. Dit wordt formeel als volgt omschreven:

“Financiële beheershandelingen die ten grondslag liggen aan de baten en lasten (exploitatie), alsmede de balansposten (investeringen), dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma’s (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door het bestuur zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting.” Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) dienen de afwijkingen (zowel baten als lasten) in de jaarrekening herkenbaar te worden opgenomen en van een toelichting te worden voorzien.

Voorwaarden criterium

Het voorwaarden criterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving, zowel intern als extern. Rechtmatigheidsfouten bij het voorwaarden criterium moeten in de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen en toegelicht worden indien zij totaal met de overige criteria boven de verantwoordingspercentage. Onder dit criterium vallen bijvoorbeeld aanbestedingsfouten.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Naast misbruik en oneigenlijk gebruik kan er sprake zijn van fraude. De term fraude is juridisch niet gedefinieerd. Het gaat hierbij om derden die misbruik maken van de gemeentelijke regelingen.

Er is (nog) geen gemeente breed beleid m.b.t. misbruik en oneigenlijk gebruik. Het toetsen van misbruik en oneigenlijk gebruik is meegenomen in de verbijzonderde interne controles, die uitwijzen of bij de gemeente gevallen van misbruik of oneigenlijk gebruik zijn.

Vanaf jaarrekening 2023, legt het college verantwoording afgelegd over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. In de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag wordt ingegaan op de geconstateerde rechtmatigheidsfouten en verbeteringen in de interne beheersing.

De voorbereiding en controlerende werkzaamheden voor de rechtmatigheidsverantwoording zijn goed uitgevoerd en ingebed in het 'control framework' voor de jaarrekeningen. Dit is ook bevestigd door de externe accountant in de jaarrekeningcontrole. De werkwijze voor de uitvoering van het control 'framework' voor de rechtmatigheidsverantwoording wordt dan ook voortgezet. Op 16 april 2025 zijn de wijzigingen in het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) en het Bado (Besluit accountantscontrole decentrale overheden) in het staatsblad gepubliceerd. Belangrijke wijziging die hiermee van kracht wordt met terugwerkende kracht is de aanpassing in de materialiteit, waarmee de accountant controleert. De accountant gebruikt ten behoeve van de controle van de jaarrekening een goedkeuringstolerantie van 2% van de omvangsbasis. Deze goedkeuringstolerantie geldt voor de gehele jaarrekening, inclusief de bijlagen. De goedkeuringstolerantie is de som van de afwijkingen in de jaarrekening plus onzekerheden in de uitvoering van de controle. De omvangsbasis is gelijk aan de totale lasten van de gemeente exclusief de toevoegingen aan de reserves. Deze goedkeuringstolerantie was voorheen afzonderlijk voor fouten 1% en voor onzekerheden 3%. Daarnaast werd voorheen voor de omvangsbasis ook de toevoegingen aan de reserves meegeteld.

Ook wijzigt de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording naar 2% van de omvangsbasis exclusief toevoegingen aan reserves. Voorheen lag deze grens voor de gemeente Laren op 3% van de omvangsbasis inclusief toevoegingen aan reserves.

De wijzigingen in het BBV en BADO worden vastgelegd in een nieuwe controleprotocol en nieuwe controleverordening 2025.

Met onze verbijzonderde interne controles sluiten we aan bij de goedkeurings- en rapporteringstoleranties die de accountant hanteert en die ook gelijk is aan de verantwoordingsgrens van 2%. In nauwe samenspraak met de accountant bepalen we de omvang van de steekproeven en de uit te voeren controles, zoals opgenomen in het interne controleplan van het betreffende boekjaar. Voor de gemeentelijke taken die wij belegd hebben bij gemeenschappelijke regelingen, zoals sociaal domein en gemeentelijke heffingen, vinden de controles aldaar plaats en de uitkomsten nemen wij mee in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Algemeen

Algemeen

De paragraaf Verbonden partijen krijgt eenvoudiger voorwaarden, zeker als een nota Verbonden Partijen is opgesteld kan deze paragraaf beperkt blijven. Wel moet een duidelijke indeling gemaakt worden tussen gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen, vennootschappen en coöperaties. In de begrotingsprogramma's moeten vooral de risico's van deelname aan de verbonden partij voor de financiële positie van de gemeente terugkomen.

Kader verbonden partijen

1.1 Beleid verbonden partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente een financieel en/of bestuurlijk belang heeft. Met een verbonden partij zet de gemeente Laren één of meerdere taken op afstand.

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht.

Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij kunnen worden verhaald op de gemeente. Voorbeelden hiervan zijn een subsidie of een garantstelling. De gemeente Laren heeft een strategische visie rondom verbonden partijen opgesteld. Deze visie kan op basis van de geformuleerde uitgangspunten als ook de financiële spelregels een inzicht geven in de status van de verbonden partij. De spelregels horen bij drie verschillende fasen die een verbonden partij kent:

- Oprichten: In deze fase komen vragen aan de orde als 'Wanneer wordt een verbonden partij opgericht' en: 'Welke rechtsvorm heeft de verbonden partij'.
- Beheersen: In deze fase wordt beschreven welk beheer instrumentarium wordt gehanteerd voor het risicomanagement en toezicht op verbonden partijen. In dit kader is het ook goed aan te geven dat er door het College, in goede afstemming met de GR-en zelf, ondersteunende spelregels inzake financiën, weerstandsvermogen en risicobeheersing zijn gemaakt.
- Evalueren en beëindigen: In deze fase wordt ingegaan op de evaluatie van verbonden partijen en de vraag of voortzetting van de samenwerking in de huidige vorm nog het meest passend is.

1.2 Beheer verbonden partijen

Met het op afstand zetten van één of meerdere taken van de gemeente in verbonden partijen moet de gemeente Laren het toezicht op verbonden partijen inrichten. De ene verbonden partij heeft meer risico's dan de andere, waardoor het benodigde toezicht per verbonden partij verschilt. Na oprichting van een verbonden partij wordt het risicoprofiel van de verbonden partij bepaald en daarmee bepalen we of de verbonden partij een hoog, gemiddeld of laag risicoprofiel heeft. Bij een hoog risicoprofiel wordt het toezicht op de verbonden partij intensiever dan bij een laag risicoprofiel. Bij een hoog risicoprofiel wordt minimaal twee keer per jaar een risicoanalyse uitgevoerd, terwijl bij een laag risicoprofiel een analyse van de begroting en de jaarrekening volstaat.

1.3 Risicoanalyse verbonden partijen

Het risicoprofiel van een verbonden partij wordt bij oprichting bepaald en periodiek geëvalueerd. Aan de hand van een vragenlijst worden de risico's van de verbonden partijen op een gestandaardiseerde wijze in kaart gebracht. De vragen variëren van 'harde' bestuurlijke en financiële gegevens tot meer zachte informatie zoals ziekteverzuim en de organisatie van het toezicht. De vragen zijn samengevat in dertien indicatoren die gezamenlijk een beeld geven van het risicoprofiel van een verbonden partij. Onderstaand is een overzicht van de indicatoren opgenomen en waarom deze vragen iets zeggen over het risico van een partij:

Bestuurlijke indicatoren

- Op dit onderdeel wordt gekeken naar de stemverhouding en aanvullende bevoegdheden die zijn vastgelegd in statuten of een gemeenschappelijke regeling. Daarnaast wordt gekeken in hoeverre verbonden partijen aan eventuele nog op te stellen kaderstellende spelregels voldoen.

Financiële indicatoren

- Baten: Er wordt gekeken naar de afhankelijkheid van subsidies, het aandeel van de gemeente in subsidies en de hoogte van de inkomsten uit kernactiviteiten.

- Lasten: Er wordt gekeken naar het percentage vaste lasten dat wordt gedekt door de vaste inkomsten en het exploitatieresultaat.
- Vermogenspositie: Er wordt gekeken naar de liquiditeit en solvabiliteit van de organisatie.
- Planning en control: Er wordt gekeken naar de aanwezigheid van tussentijdse rapportages voor de sturing van de organisatie.

Politieke indicatoren:

- Bij het politieke belang staat de publieke en maatschappelijke betrokkenheid van een verbonden partij centraal. Het gaat hier bijvoorbeeld om de substantiële werkgelegenheid die de verbonden partij biedt in de gemeente Laren of om de vraag of de verbonden partij zich bijvoorbeeld richt op kwetsbare groepen in de samenleving of op de veiligheid van de burger. Bij dit deelgebied wordt ook een inschatting gemaakt over de kans op imagoschade voor de gemeente Laren.

Omgevingsindicatoren:

- Omgevingsfactoren die een rol spelen zijn:
 - is de verbonden partij gevoelig voor economische bedreigingen (bijvoorbeeld recessie, ontwikkelingen arbeidsmarkt)
 - afhankelijkheid van veranderende wet- en regelgeving
 - risicomanagement: zijn er veel niet beheersbare risico's? Wat is de kans dat deze zich voordoen?

Overige indicatoren:

- Toezicht: Er wordt gekeken naar de periodieke bijeenkomsten van het toezicht en de specialismen (o.a. financieel, vakinhoudelijk, juridisch) in het toezicht.
- Directie en management: Er wordt gekeken naar de voortijdige wisselingen op sleutelposities, de termijn dat sleutelposities worden bekleed (zeer kort/zeer lang) en het aantal personen dat deelneemt binnen de directie/dagelijkse leiding.
- Personeel: Er wordt gekeken naar het ziekteverzuimpercentage, het verloop onder het personeel en de omvang van het personeel dat in vaste dienst is.
- Bedrijfsvoering: Er wordt gekeken naar de aanwezigheid van tussentijdse rapportages en de aanwezigheid van een meerjarenbegroting.
- Concurrentiepositie: Er wordt gekeken naar de concurrentiepositie en de toenemende concurrentie.
- Fusie/verhuizing/reorganisatie: Er wordt gekeken naar de ontwikkelingen rondom fusies, verhuizingen en/of reorganisaties.

Deze risicoprofilering wordt stelselmatig beheerd en geactualiseerd zodat een inzicht ontstaat in het risicoprofiel alsmede de ontwikkeling daarin. Het aangaan van banden met derde partijen komt voort uit het publieke belang. Verbindingen met derde partijen is een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Dit betekent dat deze partijen veelal beleid uitvoeren dat ook door de gemeente zelf gedaan zou kunnen worden, maar om allerlei redenen aan deze partijen wordt 'overgelaten'.

De kaderstellende en controlerende taak blijft wel bij de gemeente liggen. Deze laatste taak is vanuit het financieel controlerende oogpunt belangrijker aan het worden, mede door de vanuit de Single information / Single audit (SiSa) aangescherpte Wet- en regelgeving alsmede de vanaf 2017 nieuwe / meer gespecificeerde regelgeving vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), aan welke de GR-en zelf ook onderworpen zijn.

1.4 Ontwikkelingen in Wet- en regelgeving m.b.t. Gemeenschappelijke Regelingen

De vernieuwde Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) is op 8 juli 2014 door de Eerste Kamer aangenomen. Met de nieuwe wet wordt de positie van gemeenteraden rond het bestuur en het beleid van de gemeenschappelijke regeling versterkt. Het traject inzake vaststelling van de begroting en begrotingswijzigingen wordt aangepast om de deelnemers meer sturing en invloed te geven op het openbaar lichaam:

- Het dagelijks bestuur stuurt uiterlijk voor 1 augustus de vastgestelde begroting aan Gedeputeerde Staten (art. 34 Wgr). Dit vloeit voort uit de verlengde zienswijzetermijn voor de deelnemers van zes naar acht weken (art. 35 Wgr);

- Uiterlijk op 15 april van het lopende jaar biedt het dagelijks bestuur de conceptbegroting en de voorlopige jaarrekening aan de raden van de deelnemende gemeenten aan, zodat de raden deze informatie beschikbaar hebben ten behoeve van de zogeheten zomernota.

Verder krijgen gemeenten binnen de Wgr een mogelijkheid erbij om een lichte vorm van samenwerking met elkaar aan te gaan door invoering van een bedrijfsvoeringorganisatie met rechtspersoonlijkheid. Er bestaat al geruime tijd behoefte aan een samenwerkingsvorm die wel rechtspersoonlijkheid heeft, maar geen geëel bestuur met een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter, met alle bestuurlijke drukte die daarmee samenhangt. Binnenkort kunnen gemeenten die met elkaar een samenwerkingsverband willen aangaan en daarvoor de Wgr gebruiken kiezen uit een openbaar lichaam, een gemeenschappelijk orgaan of een bedrijfsvoeringorganisatie (zoals de GEM Crailo BV).

De wijzigingen in de wet geven aanleiding tot wijziging van de bestaande gemeenschappelijke regelingen. De gemeente Laren ziet er mede op toe dat deze wijzigingen tijdig worden doorgevoerd.

1.5 Bepaling / berekening van aan GR verbonden risicoprofiel

Een hoog risicoprofiel bij een gemeenschappelijke regeling met een openbaar lichaam wordt vaak veroorzaakt door een grote financiële bijdrage in de gemeenschappelijke regeling door de gemeente Laren. In een aantal gevallen wordt dit beeld nog verzaamd door een beperkte invloed in het Algemeen Bestuur (stemverhouding). Daarnaast spelen factoren een rol als recessie, bezuinigingen en politieke gevoeligheid, maar ook veranderende Wet- en regelgeving en decentralisatie van taken vanuit het Rijk.

Een hoog risicoprofiel bij privaatrechtelijk verbonden partijen wordt vaak veroorzaakt door het financieel belang van de gemeente Laren in de verbonden partij heeft. Aandelenkapitaal, maar ook leningen en garantstellingen, spelen een rol. Ook hier is de recessie van belang: als het economisch minder gaat, kopen bedrijven en burgers minder gronden en huizen. De verbonden partij kijkt dan vaak naar andere mogelijkheden om de omzet te verhogen, maar hier is toezicht vanuit de aandeelhouders van belang. Als het gaat om risicovolle projecten of projecten buiten de eerder vastgestelde doelstellingen, wordt door de gemeente Laren extra risico gelopen. Hieronder wordt weergegeven de onderwerpen waarop de betreffende verbonden partij in basis beoordeeld is en van een risicoprofiel / -waardering is voorzien:

Omrekeningstabel benoemde risico's GR-en / m.n. financieel en politiek / hestuurlijk benoemd:							
Klasse	Bijdrage	Punten	politiek	range ratio	sofabiliteit	liquiditeit	
1	< 100.000	2	2	tot 20%	10	10	
2	< 250.000	5	4	tot 24%	8	8	
3	< 500.000	10	6	tot 28%	6	6	
4	<1.000.000	15	8	tot 32%	4	4	
5	>1.000.000	20	10	33% en groter	2	3	

Overzicht verbonden partijen

Lijst van gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Laren deelneemt:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
Gemeenschappelijke regeling BEL	Kennisconcentratie, efficiencyvoordeel en behoud zelfstandigheid	Blaricum, Eemnes, Laren
Regio Gooi en Vechtstreek – voormalige Gewest Gooi en Vechtstreek	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Onvoldoende capaciteit in eigen huis. Kennis.	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen en Wijdmeren
GR Veiligheidsregio (GR VGV)	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Kennis	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen en Wijdmeren
Gemeentelijke bevolkingszorg ((GHOR) via GR VGV	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting. Kennis	Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen en Wijdmeren
Gemeenschappelijke regeling uitvoering sociale zaken (SoZa H-BEL)	Efficiencyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Eemnes (deels), Huizen en Laren

Belastingssamenwerking H-B-L	Efficiencyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Huizen en Laren
Tomingroep (bijdrage Rijk wordt 1:1 ingezet via HBEL)	Efficiencyvoordeel en voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Eemnes, Gooise Meren, Hilversum, Laren, Huizen, Wijdmeren en Almere
Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Flevoland en Gooi & Vechtstreek	Efficiencyvoordeel. Kennis. Beter kunnen voldoen aan Wet- en regelgeving	Blaricum, Gooise Meren, Laren Hilversum, Huizen, Wijdmeren, 6 gemeenten Flevoland en provincies Flevoland en Noord Holland.

Lijst met stichtingen, waarin de gemeente participeert:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
Stichting Gooisch Natuurreservaat	Efficiencyvoordeel en kennisconcentratie	De 5 Gooise gemeenten Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen en Laren nemen deel in de uitbesteding van het landschap- en natuurbeheer

Lijst met vennootschappen, waarin de gemeente participeert:

Gemeenschappelijke regeling	Doel deelname	Deelnemers
GEM Crailo BV	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn. Voor Laren komt daarbij (vanuit haar omvang) Efficiencyvoordeel en kennisconcentratie.	De gemeente Hilversum (45%), de gemeente Gooise Meren (45%) en de gemeente Laren (10%).

Indeling Verbonden Partijen (GR-en) in risicoprofiel				
Financieel belang	€ 1.000.000,=	GR OFGV (14) GNR (10) H-B-L (2)	GR Werkvoorzieningschap TOMIN (26)	GR Belcombinatie (40) GR Regio G&V (36) GR SoZa HBEL (40) GR Veiligheidsregio G&V (31)
	€ 100.000,=			
	€ 5.000,=		GR GVE / RWZI (16)	
		tot 15	tot 30	tot 50
		RISICOSCORE		

Uit bovenstaande overzicht blijkt dat de focus van de aandacht ligt bij de verbonden partijen waar in de bijdrage het grootst is en daarnaast de invloed klein tot gematigd is
Hieronder volgt in het kort per verbonden partij (GR-en) enkele kenmerken met financiële gegeven en ratio's. Daar waar mogelijk is gebruik gemaakt van recent door de Gemeenschappelijke Regelingen aangeleverde informatie

vanuit de (concept)begroting 2026, daar waar nog géén informatie voorhanden is zijn de laatst bekende gegevens opgenomen.

BEL Combinatie		BEL	
Vestigingsplaats	Eemnes		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	Werkorganisatie van de gemeenten Blaricum, Eemnes en Laren		
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de collegeleden van de drie gemeenten en heeft volledige zeggenschap. De gemeentesecretarissen van de 3 gemeenten vormen de directieraad van de BEL Combinatie. Stemaandeel is 1 van 3 (33,33%)		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Omvang begroting (na wijziging)	31.397.201	28.622.445
	Totaal gemeentelijke bijdragen	31.048.559	28.472.445
	Begrote bijdrage gemeente Laren	10.599.520	9.781.530
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	0	0
	Eigen vermogen (EV)	848.140	235.162
	waarvan algemene reserve	192.729	235.162
	Totaal vermogen (TV)	25.398.128	23.633.230
	Kengetallen:		
	- Solvabiliteit (EV/TV)	3%	1%
	- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	1%	2,6%
Risico's	De BEL-combinatie heeft een lage algemene reserve waar risico's niet mee af te dekken zijn. Kostenoverschrijdingen worden daarmee direct aan de BEL gemeenten verhaald.		
Overige informatie	De bijdrage vanuit de gemeente Eemnes aan de BEL Combinatie is verantwoord onder alle voorkomende programma's. De bijdrage aan de BEL Combinatie is gestegen. Zoals opgenomen in de begroting 2026 van de BEL Combinatie is de bijdrage voor Laren gestegen van circa 9,8 miljoen naar afgerond 10,7 miljoen voor 2026. In het BEL-bestuur (september-2025) is besloten om de reeds vastgestelde programmabegroting 2026 van de BEL Combinatie aan te passen en de bijdrage voor alle drie BEL gemeenten naar beneden bij te stellen. Voor Laren daalt de bijdrage in 2026 naar circa 10,6 miljoen euro.		

Regio Gooi- en Vechtstreek		G&V	
Vestigingsplaats	Bussum		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	De Regio heeft als centrale opdracht van de gemeenten om ervoor te zorgen dat in Gooi en Vechtstreek een evenwichtige en harmonische ontwikkeling plaatsvindt.De dienstverlening van GR Regio is grofweg te verdelen over 2 deelgebieden: het Sociaal- en Fysiek Domein. Daarnaast verleent zij ook medewerking aan bovenregionale initiatieven.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft 7 leden met stemrecht, te weten de hiervoor benoemde wethouders vanuit de 7 deelnemende Gooise gemeenten. Het Bestuur wordt voorgezeten door de burgemeester van de grootste gemeente (Hilversum), deze heeft echter geen stemrecht.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Omvang begroting (na wijziging)	111.751.000	99.562.000
	Totaal werkelijke gemeentelijke bijdragen	89.011.000	84.645.000
	Begrote bijdrage gemeente Laren incl. GAD	2.980.408	2.781.246
	Resultaat boekjaar	0	0

	Eigen vermogen (EV)	11.549.000	16.321.000
	waarvan algemene reserve	1.159.430	1.159.430
	Totaal vermogen (TV)	68.436.000	75.220.000
	Kengetallen:		
	- Solvabiliteit (EV/TV)	17%	22%
	- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	1%	1%
Risico's			
Overige informatie			

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek		VRGV	
Vestigingsplaats	Hilversum		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	De samenwerking heeft tot doel een meer doelmatige, georganiseerde en gecoördineerde preventie en hulpverlening bij ongevallen en rampen in het verzorgingsgebied te bewerkstelligen. De Veiligheidsregio heeft onder andere de volgende taken: • Het inventariseren van de grootste risico's in de regio. • Het instellen en in stand houden van een brandweer. De belangrijkste taak van de brandweer is het voorkomen, beperken en bestrijden van branden en gevaren bij ongevallen (anders dan brand). • Het instellen en in stand houden van een geneeskundige hulpverleningsorganisatie (GHOR) in de regio. De GHOR coördineert de inzet van geneeskundige diensten tijdens rampen en grote ongevallen. • Het instellen en in stand houden van een operationele organisatie voor bevolkingszorg. De belangrijkste taken van bevolkingszorg is het voorlichting van en op opvangen/verzorgen van de bevolking bij rampen en crises. • Het voorbereiden op crises en rampen en het organiseren van de crisisorganisatie. Deze taken worden gezamenlijk uitgevoerd door de brandweer, politie, GHOR en bevolkingszorg. • Het in stand houden van een gemeenschappelijke meldkamer voor de brandweertaak, de geneeskundige hulpverlening, het ambulancevervoer en de politietaak. Deze taak wordt binnenkort belegd bij de Landelijke meldkamerorganisatie.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur heeft 6 leden en 6 plaatsvervangers. De gemeente Laren is met 1 lid vertegenwoordigd in het bestuur.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Omvang begroting (na wijziging)	31.057.009	31.239.000
	Totaal gemeentelijke bijdragen	24.343.466	23.252.309
	Begrote bijdrage gemeente Laren	1.198.752	1.221.956
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	nvt	nvt
	Eigen vermogen (EV)	4.163.140	4.324.091
	waarvan algemene reserve	1.492.500	1.492.500
	Totaal vermogen (TV)	26.388.792	29.282.285

	Kengetallen:
	- Solvabiliteit (EV/TV) 12,14 13,76
	- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage 125% 149%
Risico's	Wettelijke verplichting vanuit de Wet op de Veiligheidsregio
Overige informatie	De GR veiligheidsregio Gooi en Vechtstreek is onderdeel van programma 3 'Openbare Orde en Veiligheid'.
Ontwikkelingen	Een belangrijke ontwikkeling in Gooi en Vechtstreek en Midden-Nederland is de nieuwe gezamenlijke meldkamer Midden-Nederland. Vanaf 3 juni 2025 is de Meldkamer Midden-Nederland (MKMNL) in Hilversum operationeel. 2026 wordt het eerste volledige jaar waarin de MKMNL operationeel is. De beleidsthema's die in 2026 centraal staan, sluiten aan bij maatschappelijke ontwikkelingen en komen voort uit het beleidsplan. De vier centrale doelen uit het beleidsplan zijn 'Veilige leefomgeving', 'Toekomstbestendige crisisbeheersing', 'Toekomstbestendige brandweezorg' en 'Wendbare organisatie'. Het betreft veelal thema's die de Veiligheidsregio in de volle breedte raken. Voor een deel zijn het onderwerpen die bekend zullen klinken, zoals de samenwerking met Veiligheidsregio Flevoland en versterking crisisbeheersing. Dit zijn namelijk langlopende trajecten waar de Veiligheidsregio zich ook in 2024 of zelfs eerder al mee bezig houdt. Verder zijn er ook nieuwe ontwikkelingen waar de Veiligheidsregio zich mee bezig houdt zoals het thema Weerbaarheid en Veerkracht.

Werkvoorzieningsschap Tomingroep		Tomin	
Vestigingsplaats	Hilversum		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	Uitvoering van Wet Sociale Werkvoorziening en biedt werk aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.		
Bestuurlijk belang	Stemaandeel is gebaseerd op het 10-jaars voorschrijvend gemiddelde Wsw-aandeel: 1,3%. In het bestuur hebben alle 8 deelnemende gemeenten zitting. Vanuit Laren neemt 1 vertegenwoordiger deel in het bestuur van de Tomingroep.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Omvang begroting (na wijziging)	26.764.000	21.936.000
	Totaal gemeentelijke bijdragen	19.441.000	18.060.000
	Begrote bijdrage gemeente Laren	113.462	113.462
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	0	0
	Eigen vermogen (EV)	6.077.000	11.862.000
	waarvan algemene reserve		5.479.000
	Totaal vermogen (TV)	15.265.000	12.562.000
	Kengetallen:		
- Solvabiliteit (EV/TV)	39.8%	94%	
- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	%	30%	
Risico's	Met ingang van 2024 is een aanzienlijke extra bijdrage van € 3.000.000 vanuit de GR aan Tomingroep BV gedaan waardoor de GR in 2024 is uitgekomen op een werkelijk verlies van € 318.000. Over 2025 zal de GR een verlies lijden van circa € 1,4 miljoen nadat een bijdrage aan de BV is gedaan van circa € 4,1 miljoen. Zonder extra maatregelen verwacht Tomingroep BV ook in de jaren na 2025 aanhoudende verliezen.		
Overige informatie	In 2022 is gestart met een nieuw bedrijfsplan “Ketensamenwerking Tomin. Er heeft een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden, de zogenoemde midterm review. Hieruit is een aantal		

	aanbevelingen naar voren gekomen, die deels zijn opgepakt. Niettemin zijn de aantallen Wsw-ers en mensen met een uitkering Participatiewet en de financiën aanleiding om te onderzoeken of we kunnen komen tot een regionale visie op arbeidsontwikkeling en de toekomst van de samenwerking in en met Tomingroep. Vanwege de aanhoudende verliezen in de BV heeft het bestuur van de GR besloten om in het najaar van 2023 te starten met de midterm review (MTR) die is afgesproken in het bedrijfsplan. Daarin is onderzocht waarom de (financiële en inhoudelijke) doelstellingen niet werden gerealiseerd en of- en zo ja hoe kan worden bijgestuurd. Uit de resultaten van de MTR is gebleken dat de doelstellingen van het bedrijfsplan niet worden gerealiseerd. Dit is aanleiding tot het heroverwegen van de regionale visie op arbeidsontwikkeling en de toekomstige samenwerking in en met Tomingroep.
--	--

Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek		OFGV	
Vestigingsplaats	Lelystad		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	Sinds begin 2013 zijn de milieutaken voor de gemeente Laren en Blaricum ondergebracht bij de Gemeenschappelijk Regeling Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV). Naast Laren en Blaricum zijn 15 andere gemeenten en provincies uit de regio Flevoland en Gooi en Vechtstreek deelnemer van deze Gemeenschappelijke Regeling. De OFGV behandelt de milieutaken op het gebied vergunningverlening, toezicht en handhaving uit het omgevingsrecht.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit 15 bestuurders van alle deelnemers en heeft volledige zeggenschap hierin.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Omvang begroting (na wijziging)	19.396.353	18.946.045
	Totaal gemeentelijke bijdragen	18.993.742	16.720.301
	Begrote bijdrage gemeente Laren	268.147	213.648
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	n.b.	0
	Eigen vermogen (EV)	1.395.268	1.850.268
	waarvan algemene reserve	839.372	839.372
	Totaal vermogen (TV)	6.107.559	6.562.559
	Kengetallen:		
	- Solvabiliteit (EV/TV)	23%	28%
- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	4,4%	5,02%	
Risico's			
Overige informatie	De bijdrage vanuit de gemeente Laren aan de OFGV wordt verantwoord onder programma 3 Duurzaam en prettig wonen.		

Centrumgemeente uitvoering sociale zaken (SOZA H-BEL)

Gemeenschappelijke regeling uitvoering sociale zaken		SOZA H-BEL	
Vestigingsplaats	Huizen		
Rechtsvorm	De gemeente Huizen als centrumgemeente; Voor deze (maatwerk-) samenwerkingsvorm is tussen de gemeenten afgesproken dat de BEL gemeenten bijdragen in de apparaatskosten van Huizen.		
Doelstelling/ Publiek Belang	Uitvoering van de Participatiewet en sinds 1 januari 2015 de uitvoering van de WMO en Jeugdwet taken voor de gemeente Laren. Omdat de uitvoering van deze wetgeving specialistische kennis en een robuuste uitvoeringsorganisatie vereist, is gekozen voor een samenwerking tussen vier gemeenten.		
Bestuurlijk belang	Stemaandeel is 1 van de 4 (25%). De portefeuillehouder Sociaal Domein heeft zitting in het bestuurlijk overleg.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Omvang begroting (na wijziging)	16.243.555	15.865.040
	Totaal werkelijke gemeentelijke bijdragen		
	Begrote bijdrage gemeente Laren	1.969.731	1.797.145
Risico's	De druk op de beschikbare ambtelijke capaciteit van de GR neemt toe als gevolg van extra taken die naar de gemeente gaan. Soms direct via wetswijzigingen, maar soms ook middels toegenomen problematiek in onze samenleving.		
Overige informatie	De bijdrage vanuit de gemeente Laren wordt verantwoord onder programma 5 Meedoen in Laren.		

Gemeenschappelijke regeling Belastingensamenwerking Huizen, Blaricum en Laren			
Vestigingsplaats	Huizen		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek Belang	Sinds begin 2023 is de uitvoering van de gemeentelijke belastingstaken voor de gemeente Laren en Blaricum ondergebracht bij de Gemeenschappelijk Regeling Belastingensamenwerking Huizen, Blaricum en Laren. Vanuit centrumgemeente Huizen wordt de heffing en de invordering van de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing uitgevoerd. Evenzo worden de bezwaar- en beroepsprocedures door gemeente Huizen afgehandeld. Ook de hondenbelasting en de begraafplaatsadministratie wordt namens gemeente Laren door gemeente Huizen uitgevoerd.		
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit 3 bestuurders van alle deelnemers en heeft volledige zeggenschap hierin.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Begroting uitbestede werkzaamheden gemeente Laren	607.559	526.120
	Werkelijke uitbestede werkzaamheden gemeente Laren	n.v.t.	438.314
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	n.v.t.	87.806
In paragraaf lokale heffingen worden alle gemeentelijke belastingen nader uitgewerkt.			
Risicoprofiel: Bijdrage 7 punten, politieke aandacht en betrokkenheid 10 punten, stemverhouding 6 punten (vergelijkbaar met HBEL), overige externe invloeden 6 punten. Totaal 29 punten, waarmee score in het middelste risicoprofiel valt.			

Stichting Goois natuurreservaat

Stichting Goois natuurreservaat		GNR	
Vestigingsplaats	Hilversum		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling/ Publiek Belang	- De instandhouding van het natuurschoon in ´t Gooi door de verkrijging van de daar gelegen terreinen, om deze ten eeuwigten dagen ongeschonden als natuurreservaat te behouden; - Het publiek door vrije toegang tot die terreinen onder eventueel te stellen bepalingen, het genot van dat natuurschoon te verzekeren.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit leden van de verschillende colleges van B&W. Het bestuur heeft zodoende momenteel nog 5 leden, 2 externe adviseurs en een onafhankelijk voorzitter (deze 3 laatste bestuursleden hebben geen stemrecht). Hiernaast is de situatie rondom de Samenwerkingsovereenkomst (SOK) GNR veranderd door het uittreden van de gemeente Amsterdam en de Provincie Noord Holland in 2022. Aan het eind van 2023 is een nieuwe SOK ondertekend met de vijf Gooise participanten en vastgesteld en ondertekend.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Omvang begroting (na wijziging)	10.251.694	7.693.165
	Totaal gemeentelijke bijdragen	3.786.340	3.671.590
	Begrote bijdrage gemeente Laren	196.590	190.790
	Resultaat boekjaar (- = nadeel; + = voordeel)	-197.480	-30.910
	Eigen vermogen (EV)	4.828.900	3.216.500
	waarvan algemene reserve	95.800	62.300
	Totaal vermogen (TV)	5.672.800	4.192.100
	Kengetallen:		
- Solvabiliteit (EV/TV)	85,1%	76,7%	
- Algemene reserve als % van gemeentelijke bijdrage	2,5%	2%	
Risico's			
Overige informatie	De bijdrage vanuit de gemeente Laren wordt verantwoord onder programma 6.		
Ontwikkelingen	Dit is de eerste begroting waarbij er geen uittreedkorting van de gemeente Amsterdam van toepassing is, deze is namelijk in 2025 vervallen. De bijdragen van de gemeenten worden nu voor het eerst alleen door de leden bijgedragen en niet voor een deel nog gefinancierd door de uitgetreden gemeente Amsterdam.		

GEM Crailo BV	
Vestigingsplaats	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Doelstelling/ Publiek Belang	De gemeenten Gooise Meren, Hilversum en Laren hebben de handen ineengeslagen om het gebied Crailo Noord en Zuid in ontwikkeling te brengen voor woondoeleinden, bedrijvigheid maar ook inrichten natuurgebied. Daartoe is in 2017 een overeenkomst met de Provincie Noord Holland gesloten waarin de gezamenlijk partijen de grondpositie van de Provincie hebben gekocht onder verregaande voorwaarden zoals uitgestelde betaling grondovername als ook pas later ingaande renteverplichtingen. De drie gemeenten hebben hiertoe een samenwerking opgezet welke uitgemond is in een gezamenlijke BV om de genoemde doelstellingen te realiseren. Hiertoe is GEM Crailo B.V. opgericht waarbij de drie gemeenten als aandeelhouders functioneren.

	De Vennootschap heeft ten doel het ontwikkelen, realiseren en exploiteren van plangebied Crailo voor woningbouw en bedrijvigheid en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.		
Bestuurlijk belang	GEM Crailo BV is opgericht op 1 mei 2018. De aandeelhouders zijn de gemeenten Hilversum (45%), Gooise Meren (45%) en Laren (10%). De wethouders Financiën vertegenwoordigen hun gemeente in de Algemene Vergadering (van aandeelhouders). De wethouders Ruimtelijke Ordening (i.g.v. Hilversum de projectwethouder Crailo) vertegenwoordigen hun gemeente in het Bestuurlijk Overleg.		
Financieel belang			
Kerncijfers	Bedragen x € 1	2026	2025
	Omvang begroting (na wijziging)	Nog niet bekend	Nog niet bekend
Risico's	1. Strikt genomen beperkt het Larense risico zich tot de deelneming in de BV (10%). Het risico van deze deelneming hangt nauw samen met (het resultaat van) de intergemeentelijke grondexploitatie, de daarin opgenomen risico- en gevoeligheidsanalyse en de door GEM Crailo B.V. ter zake genomen en te nemen beheersmaatregelen incl. de (nadere) inrichting van de "Governance structuur". A. De op 23 januari 2019 door de Algemene Vergadering (van aandeelhouders) als onderdeel van het Jaarplan 2019 vastgestelde geactualiseerde grondexploitatie kent een winstgevende eindwaarde per 31 december 2029 van 1,85 miljoen en een winstgevende contante waarde per 1 januari 2019 van 1,49 miljoen welke nog steeds wordt berekend onder inzet van bijgestelde risico-analyse. B. In de intergemeentelijke grondexploitatie is een risico- en gevoeligheidsanalyse opgenomen. Op de risico's (kansen en bedreigingen) is een zogenaamde Monte-Carlo analyse toegepast, waarin aan elk risico een bandbreedte en een kansverdeling is toegekend. De Monte-Carlo 67analyse is daarmee een integrale simulatie van alle benoemde kansen en bedreigingen. GEM Crailo B.V. beschikt niet over een eigen weerstandsvermogen ter dekking van financiële consequenties van zich manifesterende risico's. In 2020 is hier aan toegevoegd op verzoek van de gemeenten de "Risman- methodiek" waarmee de risico-analyse verder verdiept is. De verbeterde uitvoering van de risicoberekening blijft voorzien in een positief resultaat van de GREX. C. De governance-structuur van Gem Crailo B.V. lijkt in overeenstemming met de fase, waarin de operationalisering van GEM Crailo B.V. en planontwikkeling en –uitvoering op 1 januari 2022 verkeren		
Overige informatie	Richtinggevend is het Ambitiedocument, dat door de gemeenteraden van de drie gemeenten is vastgesteld op 18 december 2017. Ten behoeve van de gebiedsontwikkeling hebben de gemeenteraden van de drie deelnemende gemeenten eveneens op 18 december 2017 de intergemeentelijke grondexploitatie vastgesteld, die op 21 december 2017 is ondertekend. Op 19 december 2017 hebben de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten de samenwerkingsovereenkomst vastgesteld, waartoe GEM Crailo BV is toegetreden op basis van de op 17 juli 2018 door de colleges van B&W van de drie deelnemende gemeenten vastgestelde akte van toetreding. Op initiatief van de gemeenteraden is de Verordening voor de Radenadviescommissie opgesteld. Met de Verordening wordt beoogd de controlerende rol van de gemeenteraad in de realisatiefase van de Gebiedsontwikkeling Crailo te versterken.		
Ontwikkelingen	Als gevolg van de uittreding van provincie Noord-Holland en de gemeente Amsterdam komt de exploitatiebijdrage nu volledig voor rekening van de Gooise participanten. In de bestuursvergadering van december 2023 is de vernieuwde samenwerkingsovereenkomst tussen de vijf Gooise participanten vastgesteld en getekend. Met de voormalige participanten Provincie Noord-Holland en Gemeente Amsterdam zijn uittreedsommen van € 16 miljoen en ruim € 5,2 miljoen afgesproken. Deze uittreed-sommen zijn gestort aan de Gooise participanten opdat er een reserve ingesteld kan worden die de hogere exploitatiebijdrage als gevolg van uittreding van de voormalige participanten kan dekken. Voor de gemeente Laren is de stand van de reserve per 31-12-2024 € 896.840 (jaarrekening 2024).		

Algemeen

Onder grondbeleid verstaan we het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om de ruimtelijke, en deels ook economische doelstellingen te realiseren. De resultaten op grondexploitaties en de financiële risico's zijn van groot belang voor de algemene financiële positie van de gemeente.

In Laren is de nog te vergeven ruimte zeer schaars, met weinig speelruimte voor ontwikkelingen. Het grondbeleid voor de gemeente, vastgelegd in de nota Grondbeleid (2020), is vooral gericht op de regisserende functie van de gemeente. De gemeente heeft een belangrijke taak op het gebied van het behoud van de leefbaarheid en het karakter van de gemeente en de versterking van de aanwezige kwaliteit. Hiermee wordt een vervolgstap gezet in de intensivering van het gemeentelijk grondbeleid. De gemeente heeft naast de eigen beleidsregels natuurlijk ook te maken met de regelgeving van de overheid. In 2016 zijn de BBV-regels aangepast en geactualiseerd. In de Notitie faciliterend grondbeleid zijn de verslagleggingsregels aangepast. Dit komt voort uit de scherpere afbakening van de taken en ook door de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb). In de notitie is het onderscheid tussen het actieve en het faciliterend grondbeleid nader toegelicht.

Bij actief grondbeleid voert de gemeente zelf alle fasen uit. Aankoop, sloop, bouw- en woonrijp maken tot het uitgeven van de kavels aan toe. De gemeente heeft hierbij de gronden in bezit. Bij faciliterend grondbeleid treedt de gemeente alleen op als overheid die de plannen van de particulier faciliteert. De daarmee gepaard gaande kosten zijn verhaalbaar. Dit op grond van de Omgevingswet die het mogelijk maakt de kosten op degene die daarvan profijt hebben, worden verhaald.

In de bovengenoemde notitie worden nog een aantal zgn. stellige uitspraken gedaan (vergelijkbaar met wetgeving, waarbij slechts gemotiveerd kan worden afgeweken). De belangrijkste hebben betrekking op de wijze dat de kosten en opbrengsten moeten worden verantwoord. Ook worden richtlijnen gegeven op de wijze waarop met de kosten (voorbereidingskosten, maximale termijn van kostenverhaal, informatievoorziening aan de raad) moet worden omgegaan. Het beleid van de gemeente dient te worden aangepast aan het bepaalde in de BBV voorschriften. De regelgeving betekent niet dat de gemeente haar beleidsvrijheid geheel verliest. De BBV regelgeving is meer gericht op de wijze van uitvoering en verantwoording. De keuze te kiezen voor een actieve of faciliterende grondbeleid blijft toebehoren aan de raad.

Voor het grondbeleid zijn de doelstellingen als volgt geformuleerd:

1. het tijdig mogelijk maken van het maatschappelijk, en door de gemeente gewenst, ruimtegebruik. Hoofdzakelijk door het actueel maken en houden van de bestemmingsplannen;
2. het realiseren van nieuwe ontwikkelingen met een evenwichtige verdeling van kosten en opbrengsten;
3. het bevorderen van de kwaliteit van de openbare werken en de openbare ruimte;
4. het beleid moet, gezien de taakstelling van het bestuur en de beperkte ruimte voor ontwikkelingen, uitdrukkelijk gericht zijn op een regisserende rol van de gemeente.

Complexen in exploitatie

In het kader van grondbeleid zijn drie typen projecten te onderscheiden:

1. projecten met een gemeentelijke grondexploitatie

Project Crailo

In juli 2021 is het bestemmingsplan met MER en beeldkwaliteitsplan voor de ontwikkeling van 590 woningen en 5 hectare bedrijvigheid door de gemeenteraad vastgesteld. Het college heeft in 2021 voor het gebied de Beleidsregel Mobiliteit en parkeren Buurtschap Crailo, de Beleidsregel Natuurinclusief bouwen en inrichten Buurtschap Crailo en het Besluit Hogere grenswaarden bestemmingsplan Buurtschap Crailo vastgesteld. De grondexploitatie wordt eenmaal per jaar geactualiseerd aan de hand van de feitelijke en verwachte economische omstandigheden, waarbij de planeconoom in samenspraak met de projectleider de budgetten en de werkelijke bestedingen in kaart brengt. De raad wordt jaarlijks over de GREX geïnformeerd.

Ligweide Biezem

Op deze plek worden 10 hofwoningen gebouwd en 4 twee-onder-kap-woningen. In 2026 zal de gemeente het perceel, na oplevering van de laatste 4 woningen, woonrijp maken. Naar verwachting kan de GREX in 2026, begin 2027 worden afgesloten met een positief resultaat van € 1.939.773,-.

Eemnesserweg

Tegenover het oude gemeentehuis aan de Eemnesserweg worden 7 sociale huurwoningen gebouwd voor senioren. In 2024 is hiervoor een grondexploitatie geopend. De exploitatie heeft een geprognostiseerd negatief resultaat van € 239.825,-. De bouw gaat in 2026 van start.

2. Projecten met een kostenverhaal (faciliterende rol)

De gewijzigde BBV-voorschriften biedt gemeenten de gelegenheid om gemeentelijke kosten te verhalen op een initiatiefnemer en/of grondeigenaar, wanneer de gemeente bij een ontwikkeling geen eigen grondbezit heeft. Het gaat hier niet alleen om kosten die te maken hebben met bijvoorbeeld bestemmingsplanwijziging, maar ook op het gebied van investeringen die de gemeente moet doen aan wegen, groen en water (riolering). De gemeente gaat er allereerst vanuit het kostenverhaal privaat te regelen, met een zogenaamde anterieure overeenkomst. Daarbij wordt zij nu gesteund door de wettelijke bepalingen. Voorbeeld hiervan is de herontwikkeling van de Rabobank of garage Bouwman.

3. Voorbereidingskrediet

Wanneer in de aanloop naar het openen van een grondexploitatie gemeentelijke kosten worden gemaakt om de haalbaarheid van een ontwikkeling te onderzoeken, een ontwikkelstrategie te bepalen of contractering voor te bereiden, wordt budget aangevraagd. Het budget wat hiervoor nodig is, wordt door de gemeenteraad gevoteerd in de vorm van een voorbereidingskrediet. Deze kosten kunnen (onder voorwaarden) worden opgenomen in de gemeentelijke grondexploitatie en worden verrekend. Op dit moment zijn er geen voorbereidingskredieten.

Overige complexen

n.v.t

Bovenwijkse voorzieningen

n.v.t

Overige ontwikkelingen

n.v.t

Afgesloten projecten

n.v.t

Algemeen

Het programma Wet open overheid omvat drie hoofdonderdelen: het actief openbaar maken van documenten, het wegwerken van archiefachterstanden en het verbeteren van het documentmanagement. Het documentmanagementproject maakt tevens deel uit van het VIBE-programma en is reeds in 2024 afgerond.

Archiefbestanden

In 2024 is door een extern bureau intensief gewerkt aan het wegwerken van de archiefachterstanden, door zowel ordening als vernietiging van het papieren archief uit te voeren. De afrondende werkzaamheden voor dit traject zijn voorzien in 2025, waarna de fysieke archieven zullen worden overgebracht naar de twee streekarchieven. Deze overdracht wordt verwacht in 2026 te zullen plaatsvinden.

Openbaar maken

Voor gemeenten zijn er veertien categorieën vastgesteld waarop actieve openbaarmaking van toepassing is. Met ingang van 1 november 2024 dienen de volgende categorieën verplicht gepubliceerd te worden op het landelijke platform 'Woo-index': wetten en algemeen verbindende voorschriften, overige besluiten van algemene strekking, organisatie en werkwijze, en bereikbaarheidsgegevens. De BEL Combinatie en de bijbehorende drie gemeenten voldoen aan deze verplichtingen; hierbij wordt aangetekend dat de eerste twee categorieën tevens wettelijk via officiële bekendmakingen.nl gepubliceerd (moeten) worden. Voor de aanvullende categorieën is nog geen definitieve ingangsdatum vastgesteld; de verwachting is dat eind 2025 of begin 2026 zes extra categorieën onder de publicatieplicht zullen vallen.

Ter voorbereiding hierop is een technisch platform aangeschaft dat het publiceren van informatie faciliteert. Deze applicatie ondersteunt tevens de medewerkers van de BEL Combinatie bij het efficiënt vinden van informatie in diverse systemen en automatiseert het anonimiseringsproces.

De implementatie van een dergelijk systeem vereist een grondige voorbereiding, waarbij alle proceseigenaren van openbaar te maken categorieën nauw worden betrokken. Daarnaast worden alle medewerkers en bestuurders meegenomen in een communicatietraject om ervoor te zorgen dat het uitgangspunt van de Woo -'openbaar, tenzij' - structureel wordt geïntegreerd in de reguliere werkprocessen en handelwijzen.

Ter ondersteuning van de organisatie bij Woo-verzoeken en het proces van actieve openbaarmaking wordt in september 2025 een Woo-coördinator aangesteld binnen het Juridisch team. Deze functionaris zal eveneens de wettelijk verplichte rol van Woo-contactfunctionaris vervullen.

Financiële begroting

1. 3. Overzicht van baten en lasten

3.1 Meerjarenbegroting 2026-2029

3.1 Meerjarenbegroting 2026-2029

Omschrijving	Realisatie 2024	Begroting 2025			Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Programma	Saldo	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
Best. en dienst. verlen. in veilig Laren	4.550.493	4.208.323	-385.005	4.825.995	4.440.990	4.433.014	4.426.370	4.483.959
Buitenruimte onderhouden in Laren	2.576.276	3.022.004	-1.881.302	5.332.776	3.451.474	3.398.285	3.399.219	3.346.502
Duurzaam en prettig wonen in Laren	555.823	438.283	-4.153.616	4.698.122	544.505	549.081	556.017	566.260
Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	3.457.457	4.049.276	-1.001.053	5.387.804	4.386.751	4.009.551	4.149.890	4.776.572
Meedoen in Laren	6.223.616	6.765.455	-3.494.105	10.892.001	7.397.896	7.400.084	7.401.601	7.402.775
Totaal programma's	17.363.666	18.483.341	-10.915.081	31.136.697	20.221.616	19.790.016	19.933.097	20.576.069
De algemene ink. en uitg. van Laren	-17.158.992	-18.221.569	-26.400.540	6.957.537	-19.443.003	-19.726.014	-20.065.821	-20.798.631
Geraamde saldo van baten en lasten	204.674	261.772	-37.315.621	38.094.234	778.613	64.002	-132.725	-222.562
Toevoegingen en onttrek aan de reserves	-87.890	-225.797	-86.500	0	-86.500	-73.181	-59.000	-59.000
Het geraamde resultaat	116.784	35.975	-37.402.121	38.094.234	692.113	-9.179	-191.725	-281.562

3.2 Incidentele baten en lasten

De BBV schrijft voor om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting. Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die zich maximaal drie jaar achtereenvolgens voordoen. Hierbij hanteren wij de volgende uitgangspunten:

- Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als “structureel”.
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten. In het overzicht is dit vertaald door naast de incidentele last ook de mutatie uit de reserve te presenteren.
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan 3 jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan 3 jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

In onderstaand overzicht zijn de incidentele baten en lasten opgenomen per programma. De mutaties komen uit de meerjarenbegroting zoals opgenomen in de programmabegroting 2025, de effecten van het collegeprogramma en tot slot de nieuwe mutaties die zijn toegelicht in dit nieuwe begrotingsdocument.

Incidentele baten en lasten per programma	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
A. Incidentele baten				
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
5. Meedoen in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
Onttrekking aan de reserves	-26.500	-14.181	0	0
Totaal incidentele baten (A)	-26.500	-14.181	0	0
B. Incidentele lasten				
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren	20.000	5.000	0	0
• digitale veiligheid (PB-2025)	5.000			
• bijdrage BIT (PB-2025)	5.000	5.000		
• Opleiding nieuwe raadsleden 2026	10.000			
2. Buitenruimte onderhouden in Laren	499.833	121.000	32.080	0
• Kwaliteitskader Onderwijsgebouwen (PB -2025)	150.000			
• IHP onderwijsgebouwen Laren voorbereidingskosten (PB-2025)	60.000	60.000		
• Beleidsplan groenbeheer 2023-2035	15.000	11.000	19.000	

• Herstel voetpad/rijbaan Sint Janstraat	80.000			
• Herstel voetpad Klein Laren	60.000			
• achterstallig onderhoud kunstwerken	84.833		13.080	
• toezicht kabels en leidingen	50.000	50.000		
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren	10.000	0	0	0
• Opstellen geluidsbelastingkaart (PB-2025)	10.000			
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren	513.000	0	0	0
• Lokale besparingsmaatregel inzake bewindvoering (PB-2025)	-2.000			
• decentr. uitkering versterking bibliotheekwerk	67.000			
• onderwijs huisvest.algemeen	0			
• 1e inrichting OLP en meub.Binckhorst st.Jan	17.000			
• 1e inrichting OLP en meub.Laar & Berg	106.000			
• IHP verhuiskosten + inzet capaciteit 2026	325.000			
5. Meedoen in Laren	0	0	0	0
• N.v.t				
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren	175.335	0	0	0
• Aandeel BEL Meerjarenontwikkelnota (PB-2025)	96.093			
• Aandeel BEL Key2F	79.242			
Toevoeging aan de reserves	0	0	0	0
• N.v.t				
Totaal incidentele lasten (B)	1.218.168	126.000	32.080	0
Totaal incidentele baten en lasten (A+B)	1.191.668	111.819	32.080	0

3.3 Structurele mutaties reserves

Een storting en/of onttrekking aan een reserve is per definitie incidenteel, tenzij er redenen zijn deze structureel te ramen (bijvoorbeeld ter dekking van rente- en afschrijvingslasten). In de tabel hieronder worden de ramingen van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves weergegeven.

De afzonderlijke mutaties zijn toegelicht in de paragraaf reserves.

Structurele mutaties reserves	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
A. Structurele onttrekkingen				
Afkoopsommen GNR	60.000	59.000	59.000	59.000
Totaal structurele onttrekkingen	60.000	59.000	59.000	59.000
B. Structurele toevoegingen reserves				
N.v.t	-	-	-	-
Totaal structurele toevoegingen	-	-	-	-
Saldo structurele mutaties (A-B)	60.000	59.000	59.000	59.000

3.4 Structureel en reëel evenwicht

In verband met de aanscherping van het financieel toezicht is de Gemeentewet gewijzigd met de introductie van *structureel en reëel evenwicht* in de begroting en meerjarenraming. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is ter nadere uitwerking van die wetswijziging aangepast, zodat uw raad en de financieel toezichthouder in staat zijn om vast te stellen of sprake is van een structureel en reëel evenwicht in de begroting en de meerjarenraming. Van structureel evenwicht is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten.

De bepaling van het structurele evenwicht verloopt als volgt:

$$\begin{array}{rcl}
 & \text{Het totaal van de structurele lasten en baten programma's en algemene dekkingsmiddelen} & \\
 +/- & \text{De structurele verrekeningen met de reserves} & \\
 = & \text{Geeft het totaal structureel begrotingssaldo en meerjarenraming} &
 \end{array}$$

De tabel voor de bepaling van het structurele evenwicht is hierna opgenomen. De mutaties zijn in meerjarig perspectief beoordeeld op het incidentele karakter. Voor het gehele meerjarenbeeld is er sprake van een structureel evenwicht.

Berekening structureel begrotingssaldo	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Geraamd resultaat (na mutatie reserves)	692.113	-9.179	-191.726	-281.563
Incidentele lasten (-/-)	-1.218.168	-126.000	-32.080	-
Incidentele baten (+)	-	-	-	-
Incidentele toevoegingen reserves (-/-)	-	-	-	-
Incidentele onttrekkingen reserves (+)	26.500	14.181	-	-
Structureel saldo begroting	-499.555	-120.998	-223.806	-281.563
Structureel evenwicht?	Ja	Ja	Ja	Ja

3.5 Effecten na programmabegroting 2025

Na de vaststelling van de programmabegroting 2025 en de meerjarenraming 2026-2028 hebben zich een aantal financiële ontwikkelingen voorgedaan die betrekking hebben op de programmabegroting 2026 en de meerjarenbegroting 2027-2029. Een deel van de financiële ontwikkelingen zijn al gemeld in de vastgestelde kadernota 2026. Daarbovenop heeft zich een aantal nieuwe mutaties voorgedaan, in onderstaande tabel zijn alle financiële ontwikkelingen t.o.v. de programmabegroting 2025 opgesomd. De financiële ontwikkelingen zijn (per programma) in het programmaplan toegelicht.

Meerjarenperspectief 2026 - 2029		Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Meerjarenbegroting 2025 - 2028 (november 2025)		1.111.788	792.326	640.711	640.711
Verwerkte mutaties per programma					
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren		296.552	292.403	291.866	349.454
• PGA X	Kadernota	6.000	6.000	6.000	6.000
• Terugdraaien formatie OOV-BOA	Kadernota	-108.327	-108.327	-108.327	-108.327
• Piek reisdocumenten	Kadernota	13.846	13.846	13.846	72.000
• Kosten Veiligheidsregio	Kadernota	3.403	3.403	3.403	3.403
• Prijsstijging (3%)	Kadernota	10.216	10.216	10.216	10.216
• Actualisatie kapitaallasten en investeringsplanning	Autonome ontwikkeling	6.795	12.828	12.663	12.098
• Verzekeringskosten	Nieuwe ontwikkeling	9.683	9.683	9.683	9.683
• Opleiding nieuwe raadsleden 2026	Nieuwe ontwikkeling	10.000	-	-	-
• Audio raadsvergaderingen (actualisatie huidig systeem)	Nieuwe ontwikkeling	30.000	30.000	30.000	30.000
• Actualisatie Subsidies	Nieuwe ontwikkeling	1.310	1.310	1.310	1.310
• Actualisatie MJOP 2026 gebouwen	Nieuwe ontwikkeling	21.600	21.600	21.600	21.600
• Regio G&V herverdeling taakvelden	Autonome ontwikkeling	11.636	11.992	11.744	11.744
• Loonstijging (CAO)	Kadernota	62.252	62.252	62.252	62.252
• Verhoging deelnemersbijdrage BEL Combinatie (DVO)	Kadernota	225.137	224.599	224.475	224.475
• Vrijval stelposten	Nieuwe ontwikkeling	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
2. Buitenruimte onderhouden in Laren		523.259	365.521	357.873	305.156
• IBOR	Kadernota	125.000	125.000	125.000	125.000
• Extra budget IBOR	Nieuwe ontwikkeling	61.061	61.061	61.061	61.061
• bijdrage GNR: verhoging part.bijdrage	Kadernota	60.000	59.000	59.000	63.000
• Prijsstijging (3%)	Kadernota	35.757	35.757	35.757	35.757
• Actualisatie kapitaallasten en investeringsplanning	Autonome ontwikkeling	199.801	295.015	370.460	360.394

• Regio G&V herverdeling taakvelden	Autonome ontwikkeling	-7.599	-7.599	-7.599	-7.599
• Beleidsplan groenbeheer 2023-2035	Kadernota	15.000	11.000	19.000	
• Toezicht kabels en leidingen	Nieuwe ontwikkeling	50.000	50.000	-	-
• Herstel voetpad/rijbaan Sint Janstraat	Nieuwe ontwikkeling	80.000	-	-	-
• Herstel voetpad Klein Laren	Nieuwe ontwikkeling	60.000	-	-	-
• Beheerplan kunstwerken 2025-2029; onderhoudskosten	Nieuwe ontwikkeling	90.833	6.000	19.080	6.000
• Wettelijke keuringen en inspecties kunstwerken	Nieuwe ontwikkeling	840	840	840	840
• Actualisatie leges riool 2026 - 2029	Autonome ontwikkeling	-267.905	-277.545	-317.613	-332.184
• Actualisatie MJOP 2026 gebouwen	Nieuwe ontwikkeling	100	100	100	100
• Verhoging deelnemersbijdrage BEL Combinatie (DVO)	Kadernota	15.405	14.245	14.321	14.321
• Onderhoud wegen i.v.m. glasvezel	Nieuwe ontwikkeling	26.500	14.181	-	-
• Maatwerk groen (opheffen)	Ombuiging	-22.500	-22.500	-22.500	-22.500
• Maatwerk Riool (Voorheen BEL)	Ombuiging	-21.500	-21.500	-21.500	-21.500
• Onderhoud Riool (voorheen maatwerk BEL)	Ombuiging	21.500	21.500	21.500	21.500
• Verzekeringskosten	Nieuwe ontwikkeling	966	966	966	966
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren		165.771	178.469	187.743	197.986
• Verzekeringskosten	Nieuwe ontwikkeling	146	146	146	146
• Bijstelling leges omgevingsvergunning	Nieuwe ontwikkeling	-112.682	-112.682	-112.682	-112.682
• Prijsstijging (3%)	Kadernota	2.812	2.812	2.812	2.812
• Mutatie OFGV begroting 2026	Nieuwe ontwikkeling	22.495	34.080	44.359	55.029
• Actualisatie kapitaallasten en investeringsplanning	Autonome ontwikkeling	2.798	2.832	2.859	2.775
• Regio G&V herverdeling taakvelden	Autonome ontwikkeling	27.420	19.452	24.720	26.756
• Bijzonder Laren	Autonome ontwikkeling	55.000	55.000	55.000	55.000
• Verhoging deelnemersbijdrage BEL Combinatie (DVO)	Kadernota	178.571	177.506	177.461	177.461
• Actualisatie leges afval 2026 - 2029	Autonome ontwikkeling	-10.288	-177	-6.432	-8.811
• Actualisatie MJOP 2026 gebouwen	Nieuwe ontwikkeling	-500	-500	-500	-500

4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren		135.688	-241.144	-218.904	407.778
• Decentr. uitkering versterking bibliotheekwerk	kadernota	67.000	-	-	-
• Bijdrage de Biezem	kadernota	51.000	51.000	51.000	51.000
• De Biezem hogere energielasten	Nieuwe ontwikkeling	215.000	215.000	215.000	215.000
• Reg.aanpak suïcideprev.: kosten	Kadernota	6.000	6.000	6.000	6.000
• Onderwijs huisvest.algemeen	Kadernota	-135.000	-135.000	-135.000	-135.000
• Huisvesting de Ploeg	Nieuwe ontwikkeling	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000
• 1e inrichting OLP en meub.Binckhorst st.Jan	Kadernota	17.000	-	-	-
• 1e inrichting OLP en meub.Laar & Berg	Kadernota	106.000	-	-	-
• Volwassenfonds	Kadernota	5.000	5.000	5.000	5.000
• Verhoging deelnemersbijdrage BEL Combinatie (DVO)	Kadernota	60.480	60.158	60.138	60.138
• Actualisatie MJOP 2026 gebouwen	Nieuwe ontwikkeling	58.850	58.850	58.850	58.850
• Regio G&V herverdeling taakvelden	Autonome ontwikkeling	-291.843	-296.391	-293.671	-293.776
• Prijsstijging (3%)	Kadernota	11.259	11.259	11.259	11.259
• Verzekeringskosten	Nieuwe ontwikkeling	30.421	30.421	30.421	30.421
• Actualisatie kapitaallasten en investeringsplanning	Autonome ontwikkeling	-382.561	-239.522	-219.983	406.804
• IHP Gooische school	Raadsvoorstel 2025	12.455	12.455	12.455	12.455
• Actualisatie Subsidies	Nieuwe ontwikkeling	53.127	53.127	53.127	53.127
• IHP verhuiskosten + inzet capaciteit 2026	Nieuwe ontwikkeling	325.000	-	-	-
• Vrijval stelposten	Nieuwe ontwikkeling	-28.500	-28.500	-28.500	-28.500
5. Meedoen in Laren		783.335	785.334	786.933	788.107
• HBEL	Kadernota	-124.000	-124.000	-124.000	-124.000
• Regio G&V	Kadernota	156.000	156.000	156.000	156.000
• Regio G&V herverdeling taakvelden	Autonome ontwikkeling	270.836	272.939	274.521	275.696
• Prijsstijging (3%)	Kadernota	18.128	18.128	18.128	18.128
• Actualisatie kapitaallasten en investeringsplanning	Autonome ontwikkeling	-	-	-	-

• Verhoging deelnemersbijdrage BEL Combinatie (DVO)	Kadernota	-11.190	-11.293	-11.277	-11.277
• Verzekeringskosten	Nieuwe ontwikkeling	3.783	3.783	3.783	3.783
• Actualisatie Pwet	Nieuwe ontwikkeling	75.000	75.000	75.000	75.000
• Actualisatie Subsidies	Nieuwe ontwikkeling	34.097	34.097	34.097	34.097
• Actualisatie Jeugdwet	Nieuwe ontwikkeling	136.435	136.435	136.435	136.435
• Actualisatie apparaatskosten HBEL	Nieuwe ontwikkeling	137.195	137.195	137.195	137.195
• Actualisatie WMO HBEL	Nieuwe ontwikkeling	198.000	198.000	198.000	198.000
• Vrijval stelposten	Nieuwe ontwikkeling	-110.950	-110.950	-110.950	-110.950
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren		-2.428.577	-2.294.704	-2.289.404	-3.022.213
• Verhoging deelnemersbijdrage BEL Combinatie (DVO)	Kadernota	401.413	396.346	396.442	396.442
• Actualisatie OZB niet woningen eigenaren (3%)	Kadernota	-30.954	-30.954	-30.954	-30.954
• Actualisatie OZB niet woningen gebruikers (3%)	Kadernota	-657	-657	-657	-657
• Actualisatie OZB woningen Eigenaren (3%)	Kadernota	-68.409	-71.382	-96.086	-220.996
• Actualisatie kapitaallasten en investeringsplanning	Autonome ontwikkeling	-312.943	-399.852	-485.428	-661.145
• Kostprijsverhogende btw facturen BEL gemeenten	Nieuwe ontwikkeling	59.000	59.000	59.000	59.000
• Vennootschapsbelasting ivm reclame	Nieuwe ontwikkeling	1.000	1.000	1.000	1.000
• Septembecirculaire 2024	Raadsvoorstel 2025	-367.605	-352.632	-400.601	-637.783
• Decembecirculaire 2024	Raadsvoorstel 2025	3.482	-1.670	783	783
• Mutatie treasury	Nieuwe ontwikkeling	200.000	200.000	200.000	200.000
• Meicirculaire 2025	Nieuwe ontwikkeling	-1.592.000	-1.373.000	-1.212.000	-1.407.000
• Prijsstijging (3%)	Kadernota	16.303	16.303	16.303	16.303
• OZB niet-woningen eigenaren (conform tarief Blaricum)	Ombuiging	-439.122	-439.122	-439.122	-439.122
• OZB niet-woningen gebruikers (conform tarief Blaricum)	Ombuiging	-298.084	-298.084	-298.084	-298.084
Subtotaal		587.816	-121.795	-243.183	-333.020
Mutaties reserves		104.297	112.616	51.457	51.457
• Mutatie reserve (terugdraaien PB 2025)		190.797	185.797	110.457	110.457

• bijdrage GNR: onttrekking res GNR	Kadernota	-60.000	-59.000	-59.000	-59.000
• Onderhoud wegen i.v.m. glasvezel tlv reserve	Nieuwe ontwikkeling	-26.500	-14.181	-	-
TOTAAL		692.113	-9.179	-191.726	-281.563

3.6 Ombuigingen 2026-2029

Korte terugblik

Op 8 november 2024 is de Programmabegroting 2025 (incl. meerjarenraming 2026-2028) door de gemeenteraad vastgesteld. Hoewel de begroting 2025 structureel sluitend is laat het meerjarenbeeld 2026-2028 zien dat ook Laren last heeft van het zogenaamde 'ravijn' jaar in meerjarenperspectief.

Kadernota 2026

In de Kadernota 2026 is er inzicht verschaft in de financiële positie van de gemeente Laren in aanloop naar wat het 'ravijnjaar' 2026 wordt genoemd. In de Kadernota is op transparante wijze laten zien wat de financiële stand van zaken is als er geen aanvullende bezuinigingsmaatregelen of inkomstenverhogingen treffen. Rekening houdend met alle ontwikkelingen laat het begrotingssaldo 2026 een structureel tekort zien van 1.66 miljoen euro welke afloopt naar een tekort van 1,063 in 2029. Met deze tekorten voldoet de gemeente Laren niet aan het uitgangspunt van een structureel sluitende begroting.

Ombuigingen

Als college zien we mogelijkheden om ook naar de toekomst toe voor Laren de juiste keuzes te maken, we volgen hierin het advies van de VNG en hebben ombuigingsmogelijkheden in kaart gebracht en verwerkt in de voorliggende begroting. In onderstaand overzicht zijn de verwerkte ombuigingsvoorstellen weergegeven die de meerjarenbegroting 2026-2029 in positieve zin beïnvloeden.

Ombuigingen 2026-2029	2026	2027	2028	2029
Maatwerk Rioolbeheerder (BEL Combinatie)	-21.500	-21.500	-21.500	-21.500
Maatwerk Groen (BEL Combinatie)	-22.500	-22.500	-22.500	-22.500
Afbouw serverpark (BEL Combinatie)*	-42.300	-84.600	-84.600	-84.600
OZB niet-woningen (conform tarief Blaricum)	-737.206	-737.206	-737.206	-737.206
Totaal	-823.506	-865.806	-865.806	-865.806

**Verrekend op basis van de DVO BEL Combinatie 2026*

Maatwerk Groen en Spelen gemeente Laren

Op dit moment is het maatwerk "Groen en Spelen" onderdeel van de DVO tussen de BEL Combinatie en de gemeente Laren. Dit budget wordt nu gebruikt om onderzoeken te laten uitvoeren m.b.t. groen. Dit budget wordt met ingang van 2026 gestopt. Dit levert voor de gemeente Laren een besparing op van € 22.500. Mocht het in de toekomst zich een onderwerp aandienen dan wordt hier, net zoals bij de gemeente Blaricum en Eemnes, een apart voorstel voor gedaan.

Maatwerk Rioolbeheerder

In tegenstelling tot de gemeente Blaricum en Eemnes is het maatwerkbudget "Rioolbeheerder" bij de gemeente Laren onderdeel van de DVO met de BEL Combinatie. Met ingang van 2026 wordt dit gecorrigeerd en wordt dit maatwerkbudget net als bij de gemeente Blaricum en Eemnes onderdeel van de uitvoeringsbudgetten Laren zelf (in plaats van de BEL Combinatie). De gemeente Laren heeft dan net als de gemeente Blaricum geen maatwerkbudgetten meer met de BEL Combinatie.

Afbouw serverpark

Momenteel maakt de BEL Combinatie gebruik van een serverpark waarop een groot aantal applicaties draait. Het serverpark en de bijbehorende voorzieningen vormen een structurele kostenpost. In de komende jaren wordt dit geleidelijk teruggebracht waarbij kostenbesparing en continuïteit de uitgangspunten zijn. De eerste stappen zijn al gezet met de invoering van MS365, en in vervolg daarop zullen ook andere applicaties worden gemoderniseerd.

De afbouw wordt geleidelijk gerealiseerd waarbij de verwachting is dat de totale kostenreductie circa € 20.000 per maand bedraagt en vanaf juli 2026 volledig is te realiseren. Voor 2026 gaan de BEL Combinatie uit van een kostenreductie van totaal € 120.000 vanaf 2027 structurele kostenreductie van totaal 240.000 per jaar. De

kostenreductie vloeit terug naar de BEL gemeenten en is conform de vastgestelde DVO percentages. Voor de gemeente Laren betekent dit een kostenreductie van € 42.300 in 2026 en vanaf 2027 structureel € 84.600.

OZB niet-woningen conform tarief Blaricum

De inkomsten uit de Onroerendezaakbelasting (OZB) voor niet-woningen zijn geharmoniseerd met de tarieven in Blaricum. Een aanzienlijk deel van deze inkomsten – circa 10% – vloeit rechtstreeks terug naar de ondernemers in de vorm van een bijdrage aan Bijzonder Laren. Zo krijgen ondernemers ruimte om zelf te investeren in de vitaliteit en aantrekkelijkheid van het dorp.

Vervolg in 2026

In 2026 werkt het college de ombuigingen verder uit waarbij ook onderzocht wordt hoe wij de keten in het sociaal domein beter kunnen organiseren om tot voordeel in de uitvoering te komen. In verband met de complexiteit vraagt dit tijd en zorgvuldigheid. Verder werkt op dit moment de regio G&V concreet aan een ombuigingsplan wat ook in 2027 zijn effect moet hebben op de begroting van de regio G&V.

2. 4. Uiteenzetting financiële positie

4.1 Geprognoseerde balans

Geprognoseerde Balans	Realisatie 2024	Begr. 2025 voor wijziging	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Activa						
(Im)materiële vaste activa	29.722.428	32.562.950	52.325.380	58.490.678	60.514.969	59.314.501
Financiële vaste activa	14.606.817	14.212.251	14.335.960	14.255.960	14.255.960	14.255.960
Vorraden	-166.529	-1.419.000	69.123	-	-	-
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	7.860.196	3.585.139	4.813.863	3.044.443	1.805.668	1.389.222
Liquide middelen	295.248	109.031	295.248	295.248	295.248	295.248
Overlopende activa	1.446.971	5.686.129	1.446.971	1.446.971	1.446.971	1.446.971
Totaal activa	53.765.130	54.736.500	73.286.545	77.533.300	78.318.815	76.701.902
Passiva						
Eigen vermogen	13.663.410	13.476.518	13.423.597	12.649.124	12.407.577	12.258.740
Algemene reserve	9.842.620	9.656.174	9.497.783	9.497.783	9.497.783	9.497.783
Bestemmingsreserve(s)	3.937.575	4.016.114	3.233.701	3.160.520	3.101.520	3.042.520
Te bestemmen resultaat (boekjaar)	-116.785	-195.770	692.113	-9.179	-191.726	-281.563
Voorzieningen	3.795.006	3.370.094	3.397.078	3.428.306	3.465.369	3.507.292
Vaste schulden met looptijd > 1 jaar	25.208.228	29.518.296	45.367.384	50.357.384	51.347.384	49.837.384
Vlottende schulden met looptijd < 1 jaar	6.642.930	4.696.470	6.642.930	6.642.930	6.642.930	6.642.930
Overlopende passiva	4.455.556	3.675.122	4.455.556	4.455.556	4.455.556	4.455.556
Totaal passiva	53.765.130	54.736.500	73.286.545	77.533.300	78.318.815	76.701.902

4.2 Toelichting geprognosticeerde balans

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor een gedetailleerd overzicht van de meerjarige financiële activa wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Voorraden

De voorraden bestaan volledig uit opgenomen bouwgronden in exploitatie (onderhanden werk). Deze zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Deze balanspost bestaat voornamelijk uit de uitzetting in 's Rijks schatkist (schatkistbankieren) en de debiteuren.

Liquide middelen

Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2024. Indien de balanspost groter is dan het limiet van het schatkistbankieren (€250.000) wordt het overtollig saldo toegevoegd aan de uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar.

Overlopende activa

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2023, gecorrigeerd met de aflopende balanswaarde van de vorderingenpositie met de CV/BV Zuidpolder.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Voor een overzicht van het verloop van reserveposities wordt verwezen naar de staat van reserves.

Vaste schulden

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de te verwachten aflossingen. Voor een gedetailleerd overzicht van de meerjarige vaste schulden wordt verwezen naar de paragraaf financiering.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. In de geprognosticeerde balans wordt deze balanspost gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva.

Overlopende passiva

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2024.

4.3 Investeringsplanning 2026-2029

De investeringsplanning is geactualiseerd, een aantal investeringen zijn in tijd doorgeschoven. Dit leidt in 2026 tot lagere kapitaallasten van circa 0,474 miljoen. Voor de aanbesteding Raadsinformatiesysteem is op dit moment de hoogte van de kosten van het nieuwe RIS nog niet bekend en is er daarom nog geen concreet bedrag opgenomen. Na de definitieve keuze van de aanbieder volgt een raadsvoorstel, waarin de kosten worden opgenomen.

Investeringsplanning 2026-2029 (bedragen in €)	Jaar van investering	Eindjaar investering	Investerings bedrag	Afschrijf- termijn	Boekjaar 2026	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029
1. Besturen en diensten verlenen in een veilig in Laren			29.000		-	6.090	6.032	5.974
Aanschaf devices Raad (en college)	2026	2026	29.000	5	-	6.090	6.032	5.974
Aanbesteding RIS	2026	2026	PM	8	PM	PM	PM	PM
2. Buitenruimte onderhouden in Laren			9.429.210		-	176.444	340.659	364.875
Centrum (riool)	2025	2027	387.200	40	-	-	13.552	13.455
Centrum (weg)	2025	2027	1.372.800	40	-	-	48.048	47.705
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	2020	2026	50.000	25	-	2.500	2.480	2.460
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	2022	2026	28.000	25	-	1.400	1.389	1.378
GVVP - uitvoeringsmaatregelen	2023	2026	100.000	25	-	5.000	4.960	4.920
Herplant bomen	2026	2026	41.000	35	-	1.581	1.570	1.558
Herplant bomen	2027	2027	41.000	35	-	-	1.581	1.570
Herplant bomen	2028	2028	41.000	35	-	-	-	1.581
Herplant bomen	2029	2029	41.000	35	-	-	-	-
Jordaan	2025	2026	150.700	40	-	18.701	18.567	18.433
Jordaan	2025	2026	534.300	40	-	5.275	5.237	5.199
Langsakker (weg)	2025	2026	230.000	25	-	11.500	11.408	11.316
Leemzeulder (weg)	2025	2026	180.000	25	-	9.000	8.928	8.856
Naarderstraat (riool)	2025	2027	450.120	40	-	-	15.754	15.642
Naarderstraat (weg)	2025	2027	1.595.880	40	-	-	55.856	55.457
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	2024	2027	56.240	40	-	-	1.968	1.954
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	2025	2027	56.240	40	-	-	1.968	1.954
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	2026	2027	56.240	40	-	-	1.968	1.954
Objectmaatregelen (rioolrenovaties) GRP	2027	2028	56.240	40	-	-	-	1.968

Remiseweg-Mauvezand (weg)	2025	2026	500.000	25	-	25.000	24.800	24.600
Restant LRK	2023	2026	1.500.000	40	-	52.500	52.125	51.750
Rozenlaantje (riool)	2025	2026	42.350	25	-	2.118	2.101	2.084
Rozenlaantje (weg)	2025	2026	150.150	25	-	7.508	7.447	7.387
Speelruimteplan 2024-2028	2026	2026	43.750	10	-	4.813	4.769	4.725
Speelruimteplan 2024-2028	2027	2027	92.500	10	-	-	10.175	10.083
Speelruimteplan 2024-2028	2028	2028	77.500	10	-	-	-	8.525
Speelruimteplan 2024-2028	2029	2029	95.000	10	-	-	-	-
Tafelbergweg (riool)	2025	2026	24.200	8	-	3.267	3.237	3.207
Tafelbergweg(weg)	2025	2026	85.800	8	-	11.583	11.476	11.369
WRP 2024-2028; Gemalen	2025	2026	66.000	40	-	2.310	2.294	2.277
WRP 2024-2028; Gemalen	2026	2027	66.000	40	-	-	2.310	2.294
WRP 2024-2028; Gemalen	2027	2028	66.000	40	-	-	-	2.310
WRP 2024-2028; Gemalen	2028	2029	66.000	40	-	-	-	-
WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2025	2026	330.000	40	-	11.550	11.468	11.385
WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2026	2027	330.000	40	-	-	11.550	11.468
WRP 2024-2028; Maatregelen inspectie	2027	2028	330.000	40	-	-	-	11.550
WRP 2024-2028; Persleidingen	2025	2026	24.000	40	-	840	834	828
WRP 2024-2028; Persleidingen	2026	2027	24.000	40	-	-	840	834
WRP 2024-2028; Persleidingen	2027	2028	24.000	40	-	-	-	840
WRP 2024-2028; Persleidingen	2028	2029	24.000	40	-	-	-	-
3. Duurzaam en prettig wonen in Laren			0		-	-	-	-
N.v.t					-	-	-	-
4. Sporten, ontwikkelen en leren in Laren			34.737.000		-	142.920	285.478	914.546
IHP Onderwijs Binckhorst 1,0	2028	2030	3.176.000	40	-	-	-	-

IHP Onderwijs Binckhorst 2,0	2026	2026	222.000	10	-	24.420	24.198	23.976
IHP Onderwijs De Ploeg	2025	2028	5.232.000	50	-	-	-	156.960
IHP Onderwijs Gooische	2025	2027	3.314.000	40	-	-	115.990	115.162
IHP Onderwijs IVGO (nieuwbouw)	2026	2026	3.950.000	50	-	118.500	117.710	116.920
IHP Onderwijs Laar en Berg	2026	2028	10.893.000	40	-	-	-	381.255
IHP Onderwijs Larense Montessori School	2027	2029	4.508.000	40	-	-	-	-
IHP Onderwijs Standelkruid	2026	2027	788.000	40	-	-	27.580	27.383
IHP Onderwijs Tijdelijke Huisvesting (Huur)	2027	2028	2.654.000	40	-	-	-	92.890
5. Meedoen in Laren			0		-	-	-	-
N.v.t			-		-	-	-	-
6. De algemene inkomsten en uitgaven van Laren					-	-	-	-
N.v.t			0		-	-	-	-
Totaal investeringsplanning 2026 - 2029			44.195.210		-	325.454	632.169	1.285.394

4.4 Staat van reserves 2026-2029

Reserves kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vrij beschikbaar zijn. Reserves worden gevormd door positieve resultaten of bewust vrijgemaakte gelden, die op een later moment worden aangewend. Ook kunnen reserves worden gevormd om risico's af te dekken, waardoor tegenvallers in enig jaar kunnen worden opgevangen. Artikel 43 lid 1 van het BBV maakt onderscheid in twee soorten reserves:

- Algemene reserve

De algemene reserve vormt het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente, omdat er geen specifieke bestemming is toegekend. De algemene reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers en onvoorziene risico's. De reserve kan ingezet worden om de continuïteit te waarborgen, maar kan worden gebruikt voor incidentele dekking bij schommelingen in de exploitatie. Tekorten en overschotten in de exploitatie komen ten laste respectievelijk ten gunste van de algemene reserve.

De reserve maakt, samen met de onbenutte belastingcapaciteit, de post voor onvoorziene uitgaven en de stille reserves deel uit van de gemeentelijke weerstandscapaciteit.

- De bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve wordt gedefinieerd als een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven. Voor alle bestemmingsreserves geldt dat de raad over aard en omvang kan beslissen. In het kader van een verantwoord en flexibel financieel beleid verdient het aanbeveling, daar waar dit goed kan worden gemotiveerd, tot de vorming en instandhouding van reserves over te gaan. Hierbij zijn de volgende vijf functies te onderscheiden:

1. Bufferfunctie

Er wordt een spaarpot gecreëerd om enerzijds ongewenste en onvoorziene toekomstige uitgaven op te kunnen vangen en anderzijds ter afdekking van bestaande risico's. De algemene reserve heeft deze functie;

2. Egalisatiefunctie

Reserves kunnen worden gevormd om baten en lasten over de jaren heen gelijkmatig te verdelen. Extreme pieken en dalen in de exploitatie kunnen zo worden vermeden. Zo kunnen ongewenste schommelingen in tarieven die aan burgers in rekening worden gebracht middels een egalisatiereserve worden opgevangen.

3. Bestedingsfunctie

Reserves die in het leven zijn geroepen om te worden bestemd voor een bepaald doel, hebben een bestedingsfunctie. De aanwending hiervan heeft per definitie een incidenteel karakter. Het merendeel van de reserves heeft dit motief;

4. Financieringsfunctie

Reserves kunnen worden gebruikt als eigen financieringsmiddel, omdat ze onderdeel uitmaken van het totale vermogen van de gemeente. Binnen de gemeente kan het vermogen worden aangewend als intern financieringsmiddel. De gemeente leent in dit geval als het ware van zichzelf in plaats van te lenen van derden. Laren heeft deze reserves niet;

5. Inkomensfunctie

Er is sprake van een inkomensfunctie als structureel gelden aan reserves worden onttrokken ter dekking van structurele lasten, zoals kapitaallasten. Ook deze functie is niet van toepassing op Laren.

In onderstaand overzicht zijn alle reserves van de gemeente Laren weergegeven. De aard van de reserves en de individuele mutaties op iedere reserve worden na het overzicht nader toegelicht.

		Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027
Reserves		Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo
R.91000	Algemene reserve	9.497.783	-	-	9.497.783	-	-	9.497.783
Totaal algemene reserve		9.497.783	-	-	9.497.783	-	-	9.497.783
R.93023	Reserve exploitatie WSI	29.504	-	-	29.504	-	-	29.504
R.93025	Reserve gemeentelijke gebouwen	-	-	-	-	-	-	-
R.93026	Reserve verzoeken diverse scholen	-	-	-	-	-	-	-
R.93028	Reserve Sociaal Domein	154.771	-	-	154.771	-	-	154.771
R.93029	Reserve versnelde aanpak asfaltwegen	-	-	-	-	-	-	-
R.93030	Reserve voormalig personeel	-	-	-	-	-	-	-
R.93032	Reserve preventief voorveld	81.551	-	-	81.551	-	-	81.551
R.93033	Reserve uitbesteding Larense kunst	-	-	-	-	-	-	-
R.93034	Reserve sport en accommodaties	60.646	-	-	60.646	-	-	60.646
R.93035	Reserve Brinkplan Laren	395.966	-	-	395.966	-	-	395.966
R.93036	Reserve Sociale huurwoningen	-	-	-	-	-	-	-
R.93037	Reserve Centrumplan Laren	74.279	-	-	74.279	-	-	74.279
R.93038	Reserve Klimaat- en duurzaamheidsbeleid	232.493	-	-	232.493	-	-	232.493
R.93039	Res. comp. inkomenstenderv. precario	-	-	-	-	-	-	-
R.93040	Reserve Maatschappelijk Steunfonds Covid-19	-	-	-	-	-	-	-
R.93041	Reserve onderhoud wegen ivm glasvezel	40.681	-	26.500	14.181	-	14.181	-
R.93042	OEK gemiste productie BEL	266.960	-	-	266.960	-	-	266.960
R.93043	Reserve Oekraïne	1.142.480	-	-	1.142.480	-	-	1.142.480
R.93044	Afkoopsommen GNR	840.870	-	60.000	780.870	-	59.000	721.870
Totaal bestemmingsreserves		3.320.201	-	86.500	3.233.701	-	73.181	3.160.520
Totaal reserves		12.817.984	-	86.500	12.731.484	-	73.181	12.658.303
		Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029

Reserves		Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo
R.91000	Algemene reserve	9.497.783	-	-	9.497.783	-	-	9.497.783
Totaal algemene reserve		9.497.783	-	-	9.497.783	-	-	9.497.783
R.93023	Reserve exploitatie WSI	29.504	-	-	29.504	-	-	29.504
R.93025	Reserve gemeentelijke gebouwen	-	-	-	-	-	-	-
R.93026	Reserve verzoeken diverse scholen	-	-	-	-	-	-	-
R.93028	Reserve Sociaal Domein	154.771	-	-	154.771	-	-	154.771
R.93029	Reserve versnelde aanpak asfaltwegen	-	-	-	-	-	-	-
R.93030	Reserve voormalig personeel	-	-	-	-	-	-	-
R.93032	Reserve preventief voorveld	81.551	-	-	81.551	-	-	81.551
R.93033	Reserve uitbesteding Larense kunst	-	-	-	-	-	-	-
R.93034	Reserve sport en accommodaties	60.646	-	-	60.646	-	-	60.646
R.93035	Reserve Brinkplan Laren	395.966	-	-	395.966	-	-	395.966
R.93036	Reserve Sociale huurwoningen	-	-	-	-	-	-	-
R.93037	Reserve Centrumplan Laren	74.279	-	-	74.279	-	-	74.279
R.93038	Reserve Klimaat- en duurzaamheidsbeleid	232.493	-	-	232.493	-	-	232.493
R.93039	Res. comp. inkomenstenderv. precario	-	-	-	-	-	-	-
R.93040	Reserve Maatschappelijk Steunfonds Covid-19	-	-	-	-	-	-	-
R.93041	Reserve onderhoud wegen ivm glasvezel	-	-	-	-	-	-	-
R.93042	OEK gemiste productie BEL	266.960	-	-	266.960	-	-	266.960
R.93043	Reserve Oekraïne	1.142.480	-	-	1.142.480	-	-	1.142.480
R.93044	Afkoopsommen GNR	721.870	-	59.000	662.870	-	59.000	603.870
Totaal bestemmingsreserves		3.160.520	-	59.000	3.101.520	-	59.000	3.042.520
Totaal reserves		12.658.303	-	59.000	12.599.303	-	59.000	12.540.303

Toelichting reserves

Algemene reserve

De Algemene reserve heeft een bufferfunctie voor onder andere het opvangen van incidentele tegenvallers en schadeclaims van derden. Conform het bestaande beleid kunnen de volgende mutaties jaarlijks in de Algemene reserve plaatsvinden: de toevoeging dan wel onttrekking van voordelige en nadelige exploitatieresultaten, evenals overige door de raad besloten onttrekkingen/stortingen.

Het beleid is dat de Algemene reserve minimaal 20% van het jaarbudget moet bedragen. Het restant (de buffer Algemene reserve) kan worden ingezet voor éénmalige zaken, niet uitgevoerde activiteiten, welke alsnog gerealiseerd kunnen worden.

Bestemmingsreserves

Reserve exploitatie WSI

In de raad van 23 september 2009 is besloten om €1.700.000, ten laste van de algemene reserve, beschikbaar te stellen voor toekomstige exploitatietekorten. Met de voorjaarsnota 2010 is naar aanleiding van dit besluit de begroting gewijzigd en is de bestemmingsreserve exploitatie WSI gevormd. In de begroting 2026 zijn er geen onttrekkingen en stortingen begroot.

Reserve investeringen preventief voorveld

Deze reserve is ingesteld met het doel om het preventief voorveld te organiseren. Daartoe is bij de resultaatbestemming van de jaarrekening 2016 een bestemmingsreserve ingesteld, welke gevoed is met een bedrag van €200.000,-. In de begroting 2026 zijn er geen onttrekkingen en stortingen begroot.

Reserve sport en accommodaties

Bij de jaarrekening 2017 is een resultaat bestemd ad. €300.000 voor de nieuw in te stellen reserve sport en accommodaties. In de begroting 2026 zijn er geen onttrekkingen en stortingen begroot.

Reserve Brinkplan

Bij de jaarrekening 2017 is een resultaat bestemd ad. € 397.403 voor de nieuw in te stellen reserve Brinkplan. Per 31 december 2026 bedraagt de reserve Brinkplan € 395.966.

Reserve onderhoud wegen i.v.m. glasvezel

In 2022 is deze reserve gevormd door de storting van de ontvangen incidentele baten in verband met de aanleg van glasvezel verminderd met de bijbehorende incidentele lasten. In 2026 onttrekken we de degeneratiekosten (€ 26.500,-)

Oekraïne gemiste productie BEL

In 2022 is de vluchtelingenstroom vanuit de Oekraïne, na het uitbreken van de oorlog met Rusland, op gang gekomen. Dit leidde tot een zienlijke vluchtelingenstroom waarvoor in Laren een opvanglocatie in de voormalige Rabobank is gecreëerd met daarbij de diverse benodigde werkzaamheden en inventaris is uitgevoerd. Vele van de werkzaamheden en begeleiding is gedaan door medewerkers vanuit de BEL Combinatie waardoor andere werkzaamheden bleven liggen. Om deze werkzaamheden weer in te kunnen lopen is er ultimo 2023 besloten een deel van de overtollige rijksvergoeding hiervoor te bestemmen en te doteren aan een hiertoe benoemde reserve OEK gemiste productie BEL.

Reserve Oekraïne

In 2022 is de vluchtelingenstroom vanuit de Oekraïne, na het uitbreken van de oorlog met Rusland, op gang gekomen. Dit leidde tot een zienlijke vluchtelingenstroom waarvoor in Laren een opvanglocatie in de voormalige Rabobank is gecreëerd met daarbij de diverse benodigde werkzaamheden en inventaris is uitgevoerd. Ter dekking van de te maken kosten door de gemeente voor de opvang van vluchtelingen vanuit de Oekraïne is vanuit het Rijk een bijdrage/ regeling bedacht waarbij voor elk opgemaakt bed per nacht een bijdrage is verstrekt.

Reserve afkoopsommen GNR

De gemeente Amsterdam en provincie Noord-Holland hebben beide een afkoop som betaald aan de overige participanten bij hun uittreden. Het deel wat ten gunste kwam aan gemeente Laren is in een bestemmingsreserve gestort, om de stijgende participantenbijdrage jaarlijks te kunnen egaliseren via de reserve. In 2026 zal er een bedrag van €60.000 onttrokken worden om de stijgende bijdrage op te vangen.

4.5 Staat van voorzieningen 2026-2029

Voorzieningen kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die als vreemd vermogen zijn aan te merken, omdat deze gelden niet vrij beschikbaar zijn. Er staat namelijk altijd een (onzekere) verplichting tegenover. In artikel 44 lid 1 BBV worden de drie gebruikelijke typen voorzieningen beschreven, namelijk:

1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten. Hier gaat het om concreet bestaande verplichtingen, waarvan uitsluitend de precieze omvang onzeker is, bijvoorbeeld garantieverplichtingen en dergelijke.
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. Hier gaat het om lasten die voortvloeien uit risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering, de risico's moeten voortkomen uit gebeurtenissen die vóór balansdatum hebben plaatsgevonden, bijvoorbeeld te verwachten verplichtingen op grond van verleende garantiestellingen, rechtsgedingen, wachtgelden en dergelijke.
3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar (of in een voorafgaand begrotingsjaar) en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal boekjaren. Deze voorzieningen staan bekend als egalisatievoorzieningen. Ze hebben betrekking op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, bijvoorbeeld kosten van groot onderhoud.

In onderstaand overzicht zijn alle voorzieningen van de gemeente Laren weergegeven. De aard van de voorziening en de individuele mutaties op iedere voorziening worden na het overzicht nader toegelicht.

		Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027
Voorzieningen		Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo
V.93200	Voorziening pensioenen voormalig bestuurders	865.994	-	-	865.994	-	-	865.994
V.93209	Voorziening wachtgeld voormalig wethouders	-	-	-	-	-	-	-
Voorzieningen toekomstige verplichtingen		865.994	-	-	865.994	-	-	865.994
V.93210	Voorziening verlies grondexpl. Eemnesserweg	244.825			244.825			244.825
V.93300	Eemnesserweg 19 Gemeentehuis	-	-		-	-	-	-
V.93301	Stationsweg 3 Ambtswoning	-	-		-	-		-
V.93302	Groene Gerritsenweg Brandweergarage	14.828	70.000	10.557	74.271	70.000	99.411	44.860
V.93303	Mendes da Costalaan 28 Kinderdagverblijf	88.790	4.200	7.746	85.244	4.200	4.888	84.556
V.93304	Van Nispen Seven 27 Schaap Hollander	16.188	5.800	-	21.988	5.800	15.462	12.326
V.93305	Van Nispen Seven 29 Historische Kring	12.525	7.750	-	20.275	7.750	4.184	23.841
V.93306	Hilversumseweg 51A Aula	57.327	11.500	9.800	59.027	11.500	8.439	62.088
V.93307	Stationsweg 5 Hertenkamp	59	2.900	-	2.959	2.900	5.723	136
V.93308	Bij den Toren 2 Kerktoren	14.107	6.000	-	20.107	6.000	-	26.107
V.93309	Kerklaan 1	10.141	19.900	-	30.041	19.900	21.965	27.976
V.93310	Brink 29 Brinkhuis	97.391	14.000	85.137	26.254	14.000	-	40.254
V.93311	Eemnesserweg 15a Muziekcentrum	3.116	45.500	48.526	90	45.500	-	45.590
V.93312	Eemnesserweg 15, Kinderdagverblijf	158.300	-	-	158.300	-	-	158.300
V.93313	Zijtak 8, Kraanbaan	2.950	2.900	2.600	3.250	2.900	50	6.100
V.93314	Schuur Zevenend	900	900	-	1.800	900	-	2.700
Voorzieningen ter egalisatie van kosten		721.447	191.350	164.366	748.431	191.350	160.122	779.659
V.93202	Voorziening Riolering	969.903	-	-	969.903	-	-	969.903
V.93207	Voorziening Grafrechten	620.515	-	-	620.515	-	-	620.515
V.93208	Voorziening Afvalstoffenheffing	192.235	-	-	192.235	-	-	192.235
Voorzieningen gelden derden, gebonden bestemming		1.782.653	-	-	1.782.653	-	-	1.782.653
Totaal voorzieningen		3.370.094	191.350	164.366	3.397.078	191.350	160.122	3.428.306

		Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029
Voorzieningen		Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo	Toevoeging	Onttrekking	Eindsaldo
V.93200	Voorziening pensioenen voormalig bestuurders	865.994	-	-	865.994	-	-	865.994
V.93209	Voorziening wachtgeld voormalig wethouders	-	-	-	-	-	-	-
Voorzieningen toekomstige verplichtingen		865.994	-	-	865.994	-	-	865.994
V.93210	Voorziening verlies grondexpl. Eemnesserweg	244.825			244.825		-	244.825
V.93300	eemnesserweg 19 Gemeentehuis	-	-	-	-	-	-	-
V.93301	Stationsweg 3 Ambtswoning	-	-		-	-	-	-
V.93302	Groene Gerritsenweg Brandweergarage	44.860	70.000	52.755	62.105	70.000	108.772	23.333
V.93303	Mendes da Costalaan 28 Kinderdagverblijf	84.556	4.200	19.481	69.275	4.200	1.089	72.386
V.93304	Van Nispen Seven 27 Schaap Hollander	12.326	5.800	-	18.126	5.800	-	23.926
V.93305	Van Nispen Seven 29 Historische Kring	23.841	7.750	8.690	22.901	7.750	1.978	28.673
V.93306	Hilversumseweg 51A Aula	62.088	11.500	70.013	3.575	11.500	14.987	88
V.93307	Stationsweg 5 Hertenkamp	136	2.900	-	3.036	2.900	-	5.936
V.93308	Bij den Toren 2 Kerktoren	26.107	6.000	-	32.107	6.000	10	38.097
V.93309	Kerklaan 1	27.976	19.900	-	47.876	19.900	8.319	59.457
V.93310	Brink 29 Brinkhuis	40.254	14.000	748	53.506	14.000	14.172	53.334
V.93311	Eemnesserweg 15a Muziekcentrum	45.590	45.500	-	91.090	45.500	-	136.590
V.93312	Eemnesserweg 15, Kinderdagverblijf	158.300	-	-	158.300	-	-	158.300
V.93313	Zijtak 8, Kraanbaan	6.100	2.900	2.600	6.400	2.900	100	9.200
V.93314	Schuur Zevenend	2.700	900	-	3.600	900	-	4.500
Voorzieningen ter egalisatie van kosten		779.659	191.350	154.287	816.722	191.350	149.427	858.645
V.93202	Voorziening Riolering	969.903	-	-	969.903	-	-	969.903
V.93207	Voorziening Grafrechten	620.515	-	-	620.515	-	-	620.515
V.93208	Voorziening Afvalstoffenheffing	192.235	-	-	192.235	-	-	192.235
Voorzieningen gelden derden, gebonden bestemming		1.782.653	-	-	1.782.653	-	-	1.782.653
Totaal voorzieningen		3.428.306	191.350	154.287	3.465.369	191.350	149.427	3.507.292

Toelichting voorzieningen

Voorziening pensioenen voormalig wethouders

Deze voorziening is in 2012 gevormd om te voorzien in de pensioenaanspraken die voormalige wethouders of hun nabestaanden hebben op de gemeente. Indien hier geen voorziening voor wordt gevormd, wordt de exploitatie belast met forse lasten vanaf het moment dat het pensioen moet worden uitbetaald of vanaf het moment dat de voormalig wethouder een verzoek doet tot waardeoverdracht naar een ander pensioenfonds. Jaarlijks vindt een actualisatie plaats van de totale pensioenverplichtingen.

Voorziening wachtgeld voormalig wethouders

Deze voorziening is in 2020 gevormd om te voorzien in de wachtgeldverplichting van een afgetreden wethouder. Jaarlijks vindt een actualisatie plaats van de openstaande wachtgeldverplichting.

Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen

Deze voorziening wordt ingezet als egalisatievoorziening om de kosten voor het onderhoud aan de gemeentelijke gebouwen gelijkmatig te verspreiden op basis van een tienjarig voortschrijdend gemiddelde. De dotatie is gebaseerd op de berekening van de meerjarenplannen onderhoud van de gemeentelijke gebouwen.

Voorziening afkoop grafrechten

Het is nabestaanden toegestaan om grafrechten en het onderhoud van graven voor meerdere jaren af te kopen. De ontvangen afkoopsommen vormen een verplichting aan degene die de afkoopsom heeft betaald. Dit bedrag wordt door de gemeente in de voorziening afkoop grafrechten gestopt en wordt van daaruit gelijkmatig vrijgegeven om te besteden aan het onderhoud van de betreffende graven.

Voorziening afvalstoffenheffing

Het college streeft naar een kostendekkend tarief voor het ophalen en verwerken van afval. Dit betekent dat overschotten binnen de exploitatie van afval toegevoegd worden aan de voorziening en tekorten uit de voorziening worden onttrokken.

Voorziening riolering

Het college streeft naar een kostendekkend tarief voor de riolering. Dit betekent dat overschotten binnen de riolering worden toegevoegd aan de voorziening en eventuele tekorten uit de voorziening worden onttrokken.

4.6 EMU-saldo

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een meerjarige geprognosticeerde balans voorgeschreven en daarnaast een berekening van het EMU-saldo voor de jaarschijven 2026-2029.

Berekening EMU-saldo (bedragen x €1.000)		Begr. 2025 voor wijz.	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
Periode		T-1	T	T+1	T+2	T+3
A.	Geraamd exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-196	692	-9	-192	-282
B.	Mutatie (im)materiële vaste activa	2.841	19.762	6.165	2.024	-1.200
C.	Mutatie voorzieningen	-425	27	31	37	42
D.	Mutatie voorraden	-1.252	1.488	-69	-	-
E.	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
F. Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)		-2.209	-20.531	-6.074	-2.179	961
G.	EMU-saldo referentiewaarde 2023	-1.563	-1.563	-1.563	-1.563	-1.563
H. Verschil EMU-saldo & referentiewaarde (F-G)		-646	-18.968	-4.511	-616	2.524

Bijlagen

Baten en lasten per taakveld

Taakveld overzicht	Begroot 2025	Begroot 2026			Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029
Taakveld	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Saldo	Saldo	Saldo
0.1 Bestuur	1.338.323	-17.887	1.437.670	1.419.783	1.415.836	1.415.705	1.415.590
0.11 Result. rekening baten en lasten	-35.975	-	-	-	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	-225.797	-86.500	-	-86.500	-73.181	-59.000	-59.000
0.2 Burgerzaken	357.239	-274.330	803.076	528.746	529.422	528.905	587.059
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	69.323	-137.575	219.209	81.634	81.818	81.615	81.580
0.4 Overhead	6.143.109	-	6.930.910	6.930.910	6.937.096	6.932.083	6.931.926
0.5 Treasury	-1.954	-196.877	77.041	-119.836	-206.065	-280.121	-455.838
0.61 OZB woningen	-4.117.347	-5.019.609	621.029	-4.398.580	-4.519.581	-4.681.920	-4.806.830
0.62 OZB niet-woningen	-1.086.389	-1.767.206	-	-1.767.206	-1.767.206	-1.767.206	-1.767.206
0.64 Overige belastingen	-93.730	-99.725	3.183	-96.542	-96.542	-96.542	-96.542
0.7 Algemene uitkering en overige uitk.	-18.482.803	-19.172.123	-	-19.172.123	-19.254.302	-19.352.818	-19.785.000
0.8 Onvoorzien	10.000	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
0.8 Overige baten en lasten	63.161	-145.000	32.516	-112.484	-112.428	-112.471	-112.471
0.9 Vennootschapsbelasting	40.000	-	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
0. Bestuur en ondersteuning	-16.022.840	-26.916.832	10.135.634	-16.781.198	-17.054.134	-17.380.769	-18.055.732
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.306.875	-77.788	1.371.397	1.293.609	1.293.322	1.293.026	1.292.734
1.2 Openbare orde en veiligheid	543.720	-15.000	529.159	514.159	509.900	504.357	504.357
1. Veiligheid	1.850.595	-92.788	1.900.556	1.807.768	1.803.221	1.797.382	1.797.090

2.1 Verkeer en vervoer	2.019.452	-53.950	2.578.545	2.524.595	2.467.594	2.485.494	2.441.505
2.2 Parkeren	7.582	-8.500	25.051	16.551	36.195	16.354	16.256
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	2.027.034	-62.450	2.603.596	2.541.146	2.503.788	2.501.848	2.457.760
3.1 Economische ontwikkeling	170.637	-	218.787	218.787	218.860	218.884	218.899
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-1.635	-47.280	54.027	6.747	6.773	6.753	6.753
3.4 Economische promotie	17.705	-	18.645	18.645	18.660	18.648	18.648
3. Economie	186.707	-47.280	291.459	244.179	244.292	244.285	244.300
4.1 Openbaar basisonderwijs	8.240	-	8.487	8.487	8.487	8.487	8.487
4.2 Onderwijshuisvesting	692.890	-532	846.508	845.976	539.852	681.309	1.308.940
4.3 Onderwijsbeleid en leelingszaken	222.095	-125.532	424.252	298.719	298.617	298.478	298.204
4. Onderwijs	923.225	-126.064	1.279.247	1.153.182	846.956	988.274	1.615.632
5.1 Sportbeleid en activering	47.339	-	43.558	43.558	43.598	43.567	43.567
5.2 Sportaccommodaties	379.061	-274.866	925.343	650.477	645.189	645.189	645.189
5.3 Cultuurpresentatie,-productie,-part	120.167	-2.950	110.961	108.011	108.077	108.027	108.027
5.4 Musea	304.538	-68.169	383.831	315.662	315.630	315.598	315.565
5.5 Cultureel erfgoed	41.260	-8.276	54.993	46.717	46.728	46.683	46.650
5.6 Media	274.807	-30.453	397.111	366.659	299.665	299.660	299.660
5.7 Openbaar groen (openlucht)recreatie	1.640.100	-71.624	1.725.505	1.653.882	1.672.783	1.691.732	1.686.410
5. Sport, cultuur en recreatie	2.807.272	-456.337	3.641.303	3.184.966	3.131.671	3.150.455	3.145.068
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.835.043	-1.749.714	3.290.049	1.540.335	1.539.840	1.538.873	1.538.111
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorz WMO	1.348.638	-	62.533	62.533	62.533	62.533	62.533
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorz Jeugd	-	-	24.527	24.527	24.984	25.035	25.077

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorz Integra	-	-	274.534	274.534	275.190	275.527	275.636
6.3 Inkomensregelingen	846.994	-2.094.250	2.997.886	903.636	903.647	903.638	903.638
6.4 Begeleide participatie	188.746	-	251.910	251.910	251.909	251.910	251.910
6.5 Arbeidsparticipatie	177.577	-	165.690	165.690	156.922	156.945	156.960
6.6 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	232.000	-	480.020	480.020	480.020	480.020	480.020
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	576.112	-50.000	642.000	592.000	592.000	592.000	592.000
6.712 Begeleiding (Wmo)	288.450	-	234.000	234.000	234.000	234.000	234.000
6.713 Dagbesteding (Wmo)	4.550	-	82.000	82.000	82.000	82.000	82.000
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	92.939	-	77.000	77.000	77.000	77.000	77.000
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-	-	1.554.529	1.554.529	1.554.529	1.554.529	1.554.529
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	-	79.000	79.000	79.000	79.000	79.000
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	-	398.200	398.200	398.200	398.200	398.200
6.791 PGB Wmo	-	-	32.000	32.000	32.000	32.000	32.000
6.792 PGB Jeugd	-	-	11.000	11.000	11.000	11.000	11.000
6.812 Maatsch- en vrouwenopvang (Wmo)	4.367	-	-	-	-	-	-
6.821 Jeugdbescherming	248.955	-	75.811	75.811	75.810	75.810	75.810
6.822 Jeugdreclassering	-67.010	-	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	-	-	701.778	701.778	702.065	702.088	702.154
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	-	-	802.478	802.478	802.932	802.986	803.094
6. Sociaal Domein	5.777.361	-3.893.964	12.240.944	8.346.980	8.339.579	8.339.094	8.338.671
7.1 Volksgezondheid	533.258	-42.595	718.096	675.501	686.178	687.377	688.346
7.2 Riolerings	-601.537	-1.795.050	1.096.176	-698.874	-733.572	-749.673	-752.980

7.3 Afval	-426.163	-1.932.286	1.516.200	-416.086	-419.895	-422.092	-422.505
7.4 Milieubeheer	214.913	-275.453	661.603	386.150	376.520	376.397	376.426
7.5 Begraafplaatsen	113.102	-192.601	321.193	128.592	133.706	133.531	133.482
7. Volksgezondheid en milieu	-166.427	-4.237.985	4.313.267	75.282	42.938	25.540	22.769
8.1 Ruimtelijke ordening	304.125	-30.000	308.040	278.040	278.392	278.262	278.288
8.2 Grondexploitatie	-	-395.869	395.869	-	-	-	-
8.3 Wonen en bouwen	-24.858	-1.142.552	984.320	-158.232	-145.882	-136.098	-125.410
8. Volkshuisvast., ruimtel. ord., sted. vern.	279.267	-1.568.421	1.688.229	119.808	132.509	142.165	152.878
Vervallen tv	2.337.806	-	-1	-1	-	1	1
Vervallen tv	2.337.806	0	-1	-1	0	1	1
Totaal resultaat taakvelden	0	-37.402.121	38.094.234	692.113	-9.179	-191.725	-281.562